

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
Fakulta bezpečnostního inženýrství

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ

I. díl

doc. Dr. Ing. Michail Šenovský
Dr. Ing. Zdeněk Hanuška

2. aktualizované vydání
© Šenovský, M.; Hanuška, Z., 2006

ISBN: 80-86634-22-1

Obsah

Plošné pokrytí sil a prostředků jednotek požární ochrany v České republice.....	5
Řešení plošného pokrytí.....	5
Ohodnocení zdrojů rizika požáru.....	9
Kritéria pro ohodnocení nebezpečí katastrálního území obcí.....	10
Hasičský záchranný sbor České republiky.....	14
Generální ředitelství HZS ČR.....	14
Krajské úřady.....	16
Rada kraje.....	16
Kraj.....	16
Hasičský záchranný sbor kraje.....	18
Ředitelství HZS kraje na úseku Integrovaného záchranného systému.....	21
HZS kraje na úseku krizového řízení.....	22
HZS kraje na úseku CO.....	23
Územní odbor HZS kraje.....	24
Územní odbor HZS kraje v rámci IZS.....	24
Územní odbor HZS kraje v rámci CO.....	24
Územní odbor HZS kraje v rámci krizového řízení.....	25
Velikost stanice HZS.....	27
Řízení HZS.....	27
Ohlašovna požárů.....	29
Organizace HZS kraje a postavení jednotlivých vedoucích příslušníků (zaměstnanců).....	31
Vedoucí pracovníci HZS kraje.....	31
Krajský ředitel.....	31
Náměstek krajského ředitele.....	32
Ředitel kanceláře.....	32
Ředitel odboru.....	33
Ředitel územního odboru.....	33
Zástupce ředitele územního odboru HZS kraje.....	33
Vedoucí oddělení.....	34
Vedoucí zařízení.....	34
Velitel stanice, velící důstojník, velitel čety, velitel družstva.....	34
Organizace jednotek požární ochrany.....	35
Operační řízení.....	38
Příjem zprávy o mimořádné události.....	38
Vyhlášení poplachu.....	39
Výjezd jednotky.....	41
Doprava na místo zásahu.....	43
Příjezd na místo zásahu.....	46
Průzkum.....	47
Předání místa zásahu.....	47
Odjezd jednotek PO z místa zásahu.....	50
Uvedení jednotky PO do akceschopnosti.....	51
Požární zásah.....	52
Zdolávání požárů.....	52
Požární útok.....	55
Požární obrana.....	56
Řízení zásahu.....	58
Velitel zásahu při řízení požárního zásahu a záchranných prací jednotek.....	65
Štáb velitele zásahu.....	72
Velitel úseku, velitel sektoru.....	76

Velitel jednotky PO	77
Organizace místa zásahu	80
Prostředky řízení a komunikace na místě zásahu	83
Dokumentace požární ochrany krajů a obcí	85
Management BOZP	90
Požadavky zákoníku práce	91
Evropská sociální charta	92
Předpisy Evropského společenství	94
Práva a povinnosti zaměstnanců	98
Práva zaměstnanců	98
Základní povinnosti zaměstnanců dle § 73 zákoníku práce	99
Ostatní důležité povinnosti zaměstnanců:	99
Práva a povinnosti zaměstnavatele a vedoucích zaměstnanců	103
Obecné povinnosti zaměstnavatele	103
Povinnosti v oblasti prevence rizik – všeobecně	106
Odborné způsobilosti, školení, přezkušování zaměstnanců	106
Kontrolní činnost	107
Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků a ochranných nápojů	108
Pracovní úrazy, nemoci z povolání	109
Výrobní a pracovní prostředky a zařízení	110
Bezpečnostní značky a signály	113
Organizace práce a pracovní postupy	113
Pracoviště a pracovní prostředí	114
Ochrana zdraví a rizikové faktory pracovního prostředí	115
Chemické látky a přípravky	116
Oblast pracovních podmínek, včetně práce v noci a zaměstnávání žen a mladistvých	117
Vedoucí zaměstnanci	119
Pracovní úrazy a nemoci z povolání	120
Pracovní úrazy	120
Přehled obecných povinností zaměstnavatele	122
Nemoci z povolání	123
Práva a povinnosti zaměstnance	124
Odpovědnost za škodu při pracovních úrazech a nemocích z povolání	125
Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání	127
Zdravotní pojištění a pracovní úrazy a nemoci z povolání	128
Nemoci spojené s prací	129
Integrovaný záchranný systém	131
Ministerstvo vnitra	137
Ostatní ministerstva a jiné ústřední správní orgány	138
Ministerstvo zdravotnictví	139
Ministerstvo dopravy a spojů	139
Orgány kraje	139
Hejtman kraje	141
Orgány obce s rozšířenou působností	141
Starosta obce s rozšířenou působností	143
Orgány obce	143
Starosta obce	146

Plošné pokrytí sil a prostředků jednotek požární ochrany v České republice

System, vytvářený jednotkami požární ochrany PO (dále jen "jednotky PO"), chrání životy lidí a nemůže být založen na náhodě nebo jen na vůli pomoci. Ze společenského hlediska se každá země snaží řešit bezchybnou funkci tohoto systému a najít optimální míru nákladů na jeho fungování. Všechny jednotky PO nemohou být vybaveny ani vycvičeny stejně. Ministerstvo vnitra, Hasičské záchranné sbory krajů při přidělování vybrané požární techniky a dotací musí optimalizovat její umístění i dislokaci jednotek PO. Náklady na vybranou požární techniku nutí k jejímu předurčení pro více obcí, tzn. k vybavení jednotek PO s územní působností.

Plošné pokrytí je systém organizace jednotek PO pro likvidaci požárů a záchranné práce na celém území republiky. Je zaměřen na vytvoření takových vazeb mezi různými jednotkami PO, které povedou k lepší efektivnosti ve využití speciální požární techniky, odbornosti členů jednotek PO a účelnějšímu rozdělování dotací obcím pro dobrovolné jednotky PO.

Nejde o to omezovat z pozice státní správy obce při budování jednotek PO, ale vytvořit systém, který by nedovolil porušit minimální úroveň nezbytnou pro jistotu občanů z hlediska záchrany jejich životů a majetku před požáry a jinými mimořádnými událostmi.

V roce 1994 přijala vláda České republiky usnesení č. 646 ke zprávě o plošném pokrytí sil a prostředků jednotek požární ochrany a k početním stavům příslušníků Sboru požární ochrany. Uvedeným usnesením vlády byla završena etapa nové organizace požární ochrany na území České republiky.

Právně je uvedený systém základní princip plošného pokrytí je dán § 65 odst.6 zákona ČNR č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon") a jeho přílohou.“

Řešení plošného pokrytí

Plošné pokrytí vychází ze stanovení stupně a kategorie nebezpečí vzniku požáru a jiných mimořádných událostí hrozících v jednotlivých katastrálních územích obcí a ve vybraných objektech společenského významu.

Byly stanoveny čtyři stupně nebezpečí, s následující obecnou charakteristikou:

I. st. - nejvíce nebezpečný;

např. historická centra velkých měst, podniky s nebezpečnou výrobou, velké nemocnice, objekty se složitými podmínkami pro zásah a se snadným šířením požáru,

II.st. - středně nebezpečný;

např. větší města, sídliště, některé průmyslové podniky a dílny, hotely,

III.st.- nebezpečný;

např.malé obce do 4 000 obyvatel, zemědělské farmy,

IV.st. - málo nebezpečný;

samoty, pohraniční lesy, málo osídlené území.

Při stanovení stupně a kategorie hrozícího nebezpečí v katastrálním území se vychází z počtu obyvatel, charakteru území a počtu vzniklých požárů v jednom roce. Stupeň nebezpečí zohledňuje požadavek na dojezd jednotek PO; kategorie nebezpečí požadavek na poslopnost dojezdu jednotek PO. Metoda stanovení stupně a kategorie nebezpečí, kterou se provádí ohodnocení zdrojů rizika plošně na celém území ČR je uvedena v následující kapitole a je dána rovněž přílohou č. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, v aktuálním znění. V tomto předpisu je také v § 1 stanoven postup při provádění plošného pokrytí na území kraje.

Pro účely plošného pokrytí jsou jednotlivé druhy jednotek PO rozděleny do šesti kategorií (dále jen "JPO I" až "JPO VI"). JPO I, JPO II a JPO III mají územní působnost přesahující katastrální území obce, ve které jsou dislokovány. JPO IV, JPO V a JPO VI mají místní působnost omezenou na obec nebo objekt svého zřizovatele. Při výběru jednotek PO do kategorií se vychází z jejich operačních vlastností (rychlost výjezdu, působnost).

Princip plošného pokrytí spočívá v tom, že vnitřní organizace a vybavení jednotek PO včetně dislokace jednotlivých druhů a kategorií jednotek požární ochrany musí být volena tak, aby území obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků při splnění požadované doby jejich dojezdu na místo zásahu podle základní tabulky plošného pokrytí. Základní tabulkou plošného pokrytí je stanoven počet jednotek PO potřebných pro zásah a doba jejich dojezdu na místo:

Tab. č. 1. Základní tabulka plošného pokrytí

Stupeň nebezpečí objektu	Kategorie nebezpečí objektu	Doba dojezdu množství sil a prostředků jednotek PO na místo zásahu
I	A	2 JPO do 7 minut, další 1 JPO do 10 minut
	B	1 JPO do 7 minut, další 2 JPO do 10 minut
II	A	2 JPO do 10 minut, další 1 JPO do 15 minut
	B	1 JPO do 10 minut, další 2 JPO do 15 minut
III	A	2 JPO do 15 minut, další 1 JPO do 20 minut
	B	1 JPO do 15 minut, další 2 JPO do 20 minut
IV	A	1 JPO do 20 minut, další 2 JPO do 25 minut

Legenda: 2 JPO – síly a prostředky dvou jednotek požární ochrany
1 JPO – síly a prostředky jedné jednotky požární ochrany

Na uvedené principu, který je zakotven i do právního předpisu (§ 1 odst. 1¹ vyhláška MV č.247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany) bylo provedeno plošné pokrytí území krajů.

"Jednotky PO se rozmisťují na základě nařízení orgánu kraje vydaného podle § 27 odst. 1 písm. c) zákona. Hasičský záchranný sbor kraje a na území hlavního města Prahy Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy (dále jen „hasičský záchranný sbor kraje“) zabezpečuje podklady pro vydání nařízení orgánů kraje. Za tím účelem:

- a) stanoví stupeň nebezpečí území obcí v kraji podle daných kritérií,
- b) určí v souladu s požadavky podle § 65 odst. 6 zákona² po dohodě se zřizovateli jednotek; u jednotek hasičského záchranného sboru kraje po dohodě s generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „generální ředitelství“), jednotky, které budou plošné pokrytí zabezpečovat, stanoví jejich kategorii podle přílohy zákona a charakter záchranných prací, které budou provádět (dále jen „předurčenost k záchranným pracím“),
- c) určí jednotky pro záchranné a likvidační práce při mimořádných událostech prováděné v rámci integrovaného záchranného systému, pokud tak u jednotek hasičského záchranného sboru kraje neučinilo generální ředitelství,
- d) stanoví územní působnost pro každou jednotku s územní působností zabezpečující plošné pokrytí a v dohodě s generálním ředitelstvím také pro jednotku hasičského záchranného sboru kraje určenou pro záchranné a likvidační práce podle písmene c),
- e) vyhotoví mapu plošného pokrytí se zakreslenými údaji o stupních nebezpečí území obcí a rozmístění jednotek s územní působností.

Pokud nelze za účelem provedení požárního zásahu a záchranných prací podle § 70 odst. 1 písm. a) a b)³ zákona nebo záchranných a likvidačních prací v rámci integrovaného záchranného systému (dále jen „zásah“) zajistit akceschopnost jednotky, která byla podle odstavce 1 písm. b) určena k zabezpečení plošného pokrytí, oznámí to zřizovatel jednotky hasičskému záchrannému sboru kraje.

---

¹ (1) Plošným pokrytím území kraje jednotkami požární ochrany (dále jen „plošné pokrytí“) se rozumí rozmístění jednotek požární ochrany na území kraje a na území hlavního města Prahy. Jednotky požární ochrany (dále jen „jednotky“) se rozmisťují na základě nařízení orgánu kraje vydaného podle § 27 odst. 1 písm. c) zákona. Hasičský záchranný sbor kraje a na území hlavního města Prahy Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy (dále jen „hasičský záchranný sbor kraje“) zabezpečuje podklady pro vydání nařízení orgánů kraje.

² 6) Vnitřní organizace a vybavení jednotek požární ochrany včetně dislokace jednotlivých druhů a kategorií jednotek požární ochrany musí být volena tak, aby území obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků při splnění požadované doby jejich dojezdu na místo zásahu podle základní tabulky plošného pokrytí uvedené v příloze zákona.

³ (1) Jednotka požární ochrany plní tyto základní úkoly:

- a) provádí požární zásah podle příslušné dokumentace požární ochrany nebo při soustředění a nasazování sil a prostředků,
- b) provádí záchranné práce při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech,

Jestliže se v obci změní kritéria rozhodná pro stanovení stupně nebezpečí území obce, hasičský záchranný sbor kraje navrhne změnu nařízení kraje vydaného podle § 27 odst. 1 písm. c) zákona. "

Početní stavy a technické vybavení jednotek PO zařazených v plošném pokrytí jsou typizovány a stanoveny tak, aby každá z nich mohla plnit standardní objem prací při hašení požáru a záchranných prací u živelních pohrom a jiných mimořádných událostí podle svého postavení v plošném pokrytí. Typizace je provedena opět na principu minimální úrovně. a je provedeno přílohou č. 3⁴ a 4⁵ vyhlášky 247/2001 Sb.

Plošné pokrytí také posiluje funkci operačních a informačních středisek hasičského záchranného sboru. Operační a informační střediska Hasičského záchranného sboru kraje jsou ve smyslu § 5 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, operačními středisky IZS kraje. V souladu s plošným pokrytím byla provedena typizace operačních středisek hasičských záchranných sborů krajů, optimalizováno bylo jejich vybavení a personální obsazení.

S ohledem na cíle, které byly v úvodu formulovány, přináší plošné pokrytí následující efekty:

a) Snížení velikosti škod způsobených požáry a mimořádnými událostmi.

Zavedeným normativem pro dojezd první jednotky PO v katastru obcí, soustředěním minimálně 12 hasičů a výkonné techniky se očekává snížení přímých škod v rozsahu minimálně o 100 až 150 mil. Kč ročně. V roce 1993 by snížení škod představovalo podle výpočtů částku 110 mil. Kč.

Pravděpodobnost záchrany lidského života při dojezdu jednotky PO do 15 minut je v průměru trojnásobná než při dojezdu mezi 15 až 20 minutou.

V případech živelních pohrom a mimořádných událostí se škody ani uchráněné hodnoty ve statistice činnosti jednotek PO nevyčísľují. Neexistuje spolehlivá metodika jejich ohodnocení pro celou škálu událostí. Pokud ovšem jednotka PO podstatně omezí množství uniklých jedů nebo oleje, např. do vodní nádrže s pitnou vodou, nelze pochybovat o prospěšnosti takového zásahu při uvážení důsledků takové nehody.

Ani přímé škody vlivem požárů nejsou spolehlivým měřítkem skutečných škod, spojených s následnými škodami jako je např. ztráta výrobních kapacit nebo trhu.

b) Vytvoření systému, v němž je občanovi garantována na solidní úrovni pomoc na celém území republiky.

Systém nové organizace jednotek PO se stává přehledným pro řadu subjektů. To má vliv na celkovou situaci z pohledu práv občana na život a přijatelné životní prostředí. Promítá se také např. do oblasti výstavby budov

---

⁴ Základní a minimální početní stav příslušníků směny stanic hasičského záchranného sboru kraje

⁵ Základní početní stav členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a jejich minimální vybavení požární technikou a věcnými prostředky požární ochrany

(velikost požárních úseků a požární odolnost konstrukcí) nebo obecně investic (otázky případných ztrát majetku apod.).

c) Lepší využití dotací do požární ochrany.

K obměně zastaralé techniky by muselo dojít i bez plošného pokrytí, dotace státu by to u všech současných jednotek PO nemohly řešit, neboť požadavky by byly několikanásobné.

Dotacemi zřizovatelům jednotek PO s územní působností (23% jednotek PO plošného pokrytí), se zabrání jejich rozptýlení, které by v konečném efektu nedokázalo pokrýt náklady na drahou techniku. Jestliže by se mělo rovným dílem rozdělit mezi obce v ČR např. 3000 mil.Kč ročně, znamenalo by to zhruba 480.000,-Kč na obec. To, kromě přenosné stříkačky nebo dýchacích přístrojů, není cena ani jednoho z druhů vybrané požární techniky. Pokud by se zohlednilo hledisko jen počtu obyvatel obcí, dostane se největší dotace největším městům, které mají zase největší možnost vlastních příjmů. Pro město s 50 tisíci obyvatel by to bylo přibližně jen 15 mil Kč. Je otázkou, jak akceschopnou jednotku by toto město pro svoji potřebu vlastnilo, zda by bylo ochotno poskytnout pomoc malým a vzdálenějším obcím, zda by toto řešení nevedlo k účtování požárního zásahu. Nasazení sil a prostředků pro záchranu životů nebo majetku by se mohlo stát otázkou momentální solventnosti obce, postiženého občana nebo otázkou ochoty či neochoty pomoci.

Na příkladu je demonstrována využitelnost techniky k počtu použití. Nákladná požární technika by měla mít využití pro co možná nejvíce zásahů, jinak se efekt vynaložených prostředků ztrácí v nenávratnou investici. Plošným pokrytím se, v případě jednotek PO s územní působností, počet použití techniky zvýší, protože bude volněji přístupná pro více obcí a tím i zásahů.

d) Zvýší se počet zasahujících jednotek PO.

Nový systém organizace zavádí pevnější pravidla při soustředování jednotek PO k zásahu. Nárůst počtu požárů a mimořádných událostí, který byl zaznamenán, se projeví i ve větším počtu zasahujících jednotek PO. Sníží se počet "papírově" vedených jednotek PO. Přínos je i v tom, že jednotky SDH obcí s územní působností budou představovat část jednotek PO se spolehlivější schopností zasáhnout v případě potřeby i s vyšší odborností vedení zásahu než je tomu dosud. Plošné pokrytí obcím dá základní rámec pro zřizování společných jednotek PO podle § 69a zákona, sníží počet neefektivně vydávaných výdajů na jednotky PO a pomůže vzniknout spolupráci mezi obcemi a v návaznosti na posouzení požárního nebezpečí objektů a činností se zvýšeným požárním nebezpečím i právnických a podnikajících fyzických osob.

Ohodnocení zdrojů rizika požáru

Primárním cílem ohodnocení zdrojů rizika požárů, není stanovení velikosti rizika jako empirické pravděpodobnosti vzniku a rozvoje požáru, ale stanovení stupně nebezpečí, který představuje východisko pro ohodnocení zdrojů rizik. Ohodnocením objektů na celém území byly stanoveny stupně a

kategorie nebezpečí objektů jako objektivní kritérium pro zabezpečení objektů z hlediska doby potřebné pro nasazení jednotek PO a množství jejich sil a prostředků, tedy z hlediska únosného rozšíření požárů. Analýza rizik požárů je založena na předpokladu, že za zdroj rizika požáru je označen každé katastrální území obce a procesem ohodnocení je mu určen stupeň a kategorie nebezpečí. Na rozdíl od jiných analýz není žádný z objektů z hodnocení předem vyloučen. To odpovídá i vznesenému předpokladu o tom, že v žádném místě území státu nelze předem vyloučit vznik požáru.

K ohodnocení rizika se určují:

- katastrální území obcí ,
- vybrané objekty společenského významu, například nemocnice, kulturní střediska apod.

Katastrální území je vzato za základní prvek pro ohodnocení zdrojů rizik požárů jako ideální část území i vzhledem k tomu, že katastrální území jsou základem územního dělení a jsou definována právními předpisy.

Plošným pokrytím se nevyhodnocuje požární nebezpečí objektů právnických nebo podnikajících fyzických osob. Zde se požární nebezpečí hodnotí podle posouzení požárního nebezpečí nebo se dokumentací zdolávání požárů hodnotí nutnost zřízení jednotky PO podniku. Hodnocení se však provádí v kontextu plošného pokrytí území kraje, tzn. posuzuje se, zda zajištění katastrálního území obce, ve kterém se podnik nachází, vystačí rovněž pro úroveň požárního nebezpečí podniku. Pokud tomu tak není, musí podnik zřídit jednotku PO.

Kritéria pro ohodnocení nebezpečí katastrálního území obcí⁶

Stupeň a kategorie nebezpečí katastrálního území obcí jsou stanoveny podle několika vybraných kritérií. Metoda pro určení stupně a kategorie nebezpečí je v podstatě velmi jednoduchá.

Určení stupně a kategorie nebezpečí pro katastrální území obce se provádí podle hodnoty celkového kritéria K_c . Tato hodnota je dána součtem hodnot jednotlivých kritérií.

$$K_c = K_o + K_{ui} + K_z \quad (1)$$

kde:

- K_o Kritérium počtu obyvatel
- K_{ui} Kritérium charakteru území
- K_z Kritérium zásahů

---

⁶ Příloha č. 1 k vyhlášce č. 247/2001 Sb.

K_o - kritérium počtu obyvatel

Hodnota kritéria vyplývá z počtu trvale žijících obyvatel v katastrálním území v obci (viz tabulka č. 2).

Tabulka č.2. Kritérium počtu obyvatel.

Počet obyvatel	Hodnota K _o
nad 50000	20
15001 až 50000	15
5001 až 15000	14
3001 až 5000	12
1001 až 3000	10
201 až 1000	5
do 200	1

K_{ui} - kritérium charakteru území;

Účelem zavedení tohoto kritéria je zohlednit místní vybrané zvláštnosti v katastrálním území v obci, které kritérium počtu obyvatel nemohlo vždy dostatečně odhalit. Přehled o možnostech uplatnění jednotlivých kritérií charakteru území udává tabulka č. 2. Při oprávněnosti kritéria se započítává každá z hodnot K_{ui}.

Tab. č. 3. Kritérium charakteru území.

<i>Popis kritéria</i>	<i>Hodnota kritéria K_{ui}</i>
Historické jádro vybraných měst a obcí, území měst a obcí s historickým prostředím, které jsou prohlášeny za národní kulturní památku, památkovou zónu nebo památkovou rezervaci dle zvláštního právního předpisu ⁷⁾ .	1
Rekreační oblast s přechodným zvýšením počtu ubytovaných obyvatel v katastrálním území obce vyšším jak 5000 osob, vyjma jednorázových akcí.	1
Zastavěná, alespoň do 25% plochy, nebo obydlená část katastrálního území obce je umístěno v záplavovém území dvacetileté vody definovaném v povodňovém plánu kraje ⁸⁾ .	1

⁷⁾ Např. vyhláška č. 108/2003 Sb., o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných městech a obcích za památkové zóny a určování podmínek pro jejich ochranu; vyhláška č. 249/1995 Sb., o prohlášení území historických jader vybraných obcí a jejich částí za památkové zóny; nařízení vlády č. 443/1992 Sb., o prohlášení území historického jádra města Františkovy Lázně a území pevnosti Terežín za památkové rezervace; apod.

⁸⁾ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Katastrální území obce je v zóně havarijního plánování stanovené dle zvláštního právního předpisu ^{9,10)} pro látky zařazené jako hořlavé kapaliny nebo hořlavé plyny nebo výbušniny nebo toxická kapalina nebo toxický plyn.	1
Katastrální území obce je v zóně havarijního plánování stanovené dle zvláštního právního předpisu ¹¹⁾ a pro velmi významné zdroje nebo jaderná pracoviště IV. Kategorie ¹²⁾ .	1
Obchodní centra se supermarkety nebo zábavní centra s celkovou kapacitou nad 1000 osob a průmyslové zóny s plochou nad 1 000 000 m ² .	1
Nemocnice, ústavy sociální péče, léčebné ústavy dlouhodobě nemocných s léčebnou nebo ubytovací kapacitou zařízení v jedné budově nad 100 osob.	1

K_z- kritérium zásahů

Hodnota kritéria zásahů K_z je závislá na počtu mimořádných událostí se zásahem jednotek v posuzovaném katastrálním území obce během jednoho roku, přičemž jde o průměrnou hodnotu za posledních pěti let.

Tabulka č. 4 Stanovení kritéria K_z

Počet mimořádných událostí	Hodnota kritéria K _z
do 100	0
101 až 200	1
nad 200	2

Pro účely stanovení stupně nebezpečí území obce se obcí rozumí katastrální území v obci¹³. Stupeň nebezpečí území obce je stanoven podle hodnoty celkového kritéria K_c (tabulka č.5).

⁹ Zákon č. 349/2004 Sb., úplné znění zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií); vyhláška č. 366/2004 Sb., o některých podrobnostech systému prevence závažných havárií.

¹⁰ Vyhláška č. 383/2000 Sb. kterou se stanoví zásady pro stanovení zóny havarijního plánování a rozsah a způsob vypracování vnějšího havarijního plánu pro havárie způsobené vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky.

¹¹ Nařízení vlády č. 11/1999 Sb., o zóně havarijního plánování.

¹² Vyhláška č. 307/2002 Sb., o radiační ochraně.

¹³ Vyhláška č. 463/2002 Sb., kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků, ve znění vyhlášky č. 387/2003 Sb. ve znění vyhlášky č.570/2004 Sb.

Tabulka č. 5. Celkové kritérium

Stupeň nebezpečí území obce	Hodnota K_c
I A	25 a více
I B	21 až 24
II A	16 až 20
II B	11 až 15
III A	6 až 10
III B	3 až 5
IV	Do 2

Při zpracování závěrů ohodnocení zdrojů rizik požárů se stanovené stupně a kategorie nebezpečí vybraných objektů a katastrálních území obcí zakreslují do mapy kraje. Jednotlivé stupně a kategorie nebezpečí jsou barevně odlišeny. Zpracovatel analýzy zdrojů rizik požáru tak získá přehlednou mapu vyjadřující rozložení nebezpečí požárů na území kraje, popřípadě velkých měst.

Po schválení plošného pokrytí kraje GŘ HZS ČR, musí být tento dokument vydán Krajským úřadem jako „Nařízení kraje“. Toto nařízení vydává Rada kraje v souladu s ustanovením § 7 zák. č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, § 27 odst. 1 písm. c), § 65 odst. 8 písm. a) zák. č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, § 1 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany a § 5 nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně.

Nařízení se skládá z textové části a příloh. Jedna z příloh je tvořena tabulkami, do které se zapisují všechny požární jednotky sídlící na území kraje. Grafická příloha je tvořena mapou kraje, do které jsou zakreslena dislokace jednotek PO a barevně je vyznačena kategorizace území podle stupně a kategorie rizika.

V příloze je uveden příklad Nařízení Jihomoravského kraje. Kompletní dokument naleznete na Internetu¹⁴.

¹⁴ www.kr-jihomoravsky.cz (v části Věstník právních předpisů JMK)

Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen HZS ČR) je zřízen ze zákona¹⁵. Jeho základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Rozsah úkolů, které HZS ČR plní, je vymezen zvláštními právními předpisy¹⁶.

Při plnění svých úkolů spolupracuje se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, s mezinárodními organizacemi a zahraničními subjekty. Předmětem spolupráce je zejména stanovení práv a povinností při vzájemném poskytování pomoci a informací při mimořádných událostech.

HZS ČR je rovněž oprávněn uzavírat jménem České republiky se všemi výše uvedenými subjekty dohody, které upravují bližší podmínky a způsob vzájemné spolupráce.

Hasičský záchranný sbor ČR tvoří:

- a) generální ředitelství hasičského záchranného sboru, které je součástí Ministerstva vnitra,
- b) hasičské záchranné sbory krajů.

Sídlo kraje je zároveň sídlem hasičského záchranného sboru kraje. Výjimkou je Hasičský záchranný sbor Středočeského kraje, jehož sídlem je Kladno.

Úkoly hasičského záchranného sboru plní příslušníci HZS ČR ve služebním poměru a občanskí zaměstnanci hasičského záchranného sboru v pracovním poměru. Celkové početní stavy příslušníků a občanských zaměstnanců stanoví vláda.

Generální ředitelství HZS ČR

Generální ředitelství HZS ČR (dále jen „generální ředitelství“), je součástí Ministerstva vnitra, plní úkoly ministerstva na úseku požární ochrany uvedené v § 24 odst. 1 a § 25 odst. 1¹⁷ zákona o PO a ve vztahu k zákonu o Integrovaném záchranném systému (dále jen IZS¹⁸) zabezpečuje úkoly uložené tímto zákonem ministerstvu vnitra zejména v oblasti ochrany obyvatelstva a civilní ochrany, IZS a krizového řízení.

---

¹⁵ §1, odst. 1 zákona č. 238/2000 Sb., o hasičském záchranném sboru a změně některých zákonů „(1) Zřizuje se Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen "hasičský záchranný sbor"), jehož základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech.“

¹⁶ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Zákon č. 139/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů.

Generální ředitelství zřizuje jako své organizační složky vzdělávací, technická a účelová zařízení.

V čele generálního ředitelství stojí generální ředitel hasičského záchranného sboru, kterého jmenuje a odvolává ministr vnitra. Ministr vnitra na návrh generálního ředitele dále jmenuje a odvolává náměstky generálního ředitele. Generální ředitel odpovídá ministrovi vnitra za činnost hasičského záchranného sboru.

Generální ředitelství plní zejména následující úkoly:

- a) schvaluje koncepci organizace a rozvoje požární ochrany,
- b) předkládá Ministerstvu financí návrh rozpočtu hasičského záchranného sboru a návrh na poskytnutí dotací občanským sdružením,
- c) předkládá Ministerstvu financí návrh účelové dotace pro jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí,
- d) zabezpečuje ve spolupráci s Ministerstvem financí uvolňování finančních prostředků ze státního rozpočtu na investiční dotace na pořízení a obnovu požární techniky pro obce, jejichž jednotky požární ochrany jsou určeny požárním poplachovým plánem k zásahům mimo svůj územní obvod, (dále jen "vybrané obce"),
- e) po projednání s Ministerstvem obrany organizuje požární ochranu pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu a zabezpečuje přípravu na činnost v tomto období,¹⁹
- f) řídí výkon státní správy,
- g) vykonává státní požární dozor a je dotčeným orgánem státní správy na úseku požární ochrany,
- h) kontroluje plnění úkolů, které tento zákon ukládá hasičským záchranným sborům krajů,
- i) řídí odbornou přípravu a usměrňuje po odborné stránce výkon služby v jednotkách požární ochrany,
- j) zabezpečuje výzkum a vývoj,
- k) stanoví postup zjišťování příčin vzniku požárů a v závažných případech se zjišťování těchto příčin zúčastňuje; zpracovává rozbor příčin vzniku požárů,
- l) stanoví zaměření preventivně výchovné, propagační a ediční činnosti na úseku požární ochrany a podílí se na jejím zabezpečování,
- m) vytváří a provozuje informační systém požární ochrany,
- n) na vyžádání hasičského záchranného sboru kraje poskytuje odbornou a metodickou pomoc při posuzování dokumentace staveb a technologií zvláštního významu,
- o) soustřeďuje a vyhodnocuje informace potřebné pro zásahy jednotek požární ochrany a ústřední řízení záchranných prací,

---

¹⁹ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky."

- p) zabezpečuje statistické sledování požárů a mimořádných událostí se zásahy jednotek požární ochrany,
- r) zabezpečuje provádění požárně technických expertíz,
- s) zajišťuje mezinárodní spolupráci hasičského záchranného sboru.

Vzorové organizační schéma generálního ředitelství je uvedeno na následující straně.

Krajské úřady

- a) projednávají koncepci požární ochrany v kraji,
- b) vytvářejí podmínky pro dislokaci a vybavení jednotek hasičského záchranného sboru,
- c) organizují s hasičským záchranným sborem kraje požární ochranu v období stavu ohrožení státu a válečného stavu,
- d) hradí k zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany náklady jednotkám sborů dobrovolných hasičů vybraných obcí spojené se zásahy mimo jejich územní obvod a podílí se na financování jejich akceschopnosti, pořízení a obnově požární techniky,

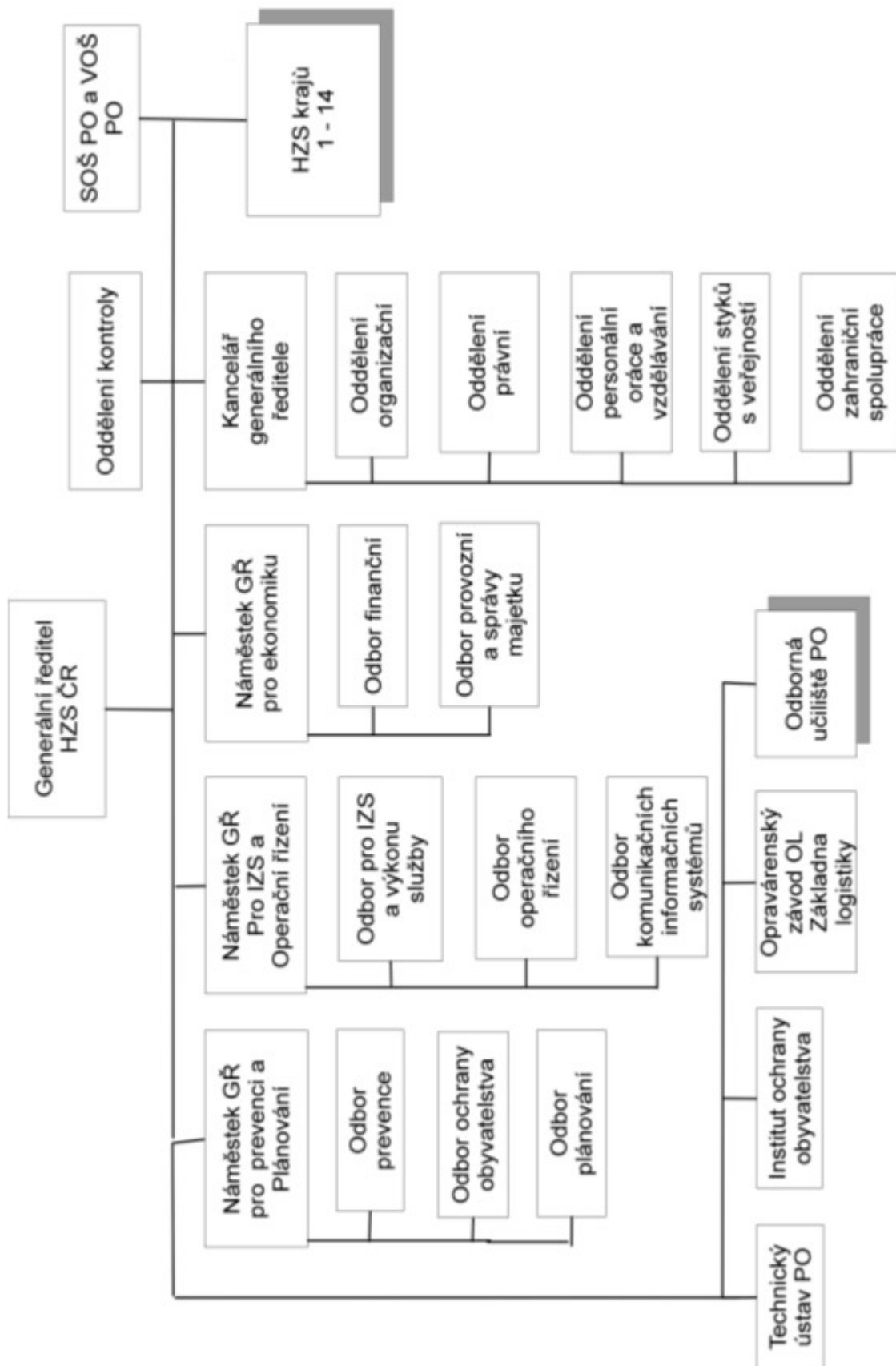
Rada kraje

- a) vydává nařízením kraje požární poplachový plán kraje,
- b) stanoví nařízením kraje podmínky k zabezpečení
  1. plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany,
  2. zdrojů vody k hašení požárů a tyto zdroje určí,
  3. požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru,
  4. požární ochrany v budovách zvláštního významu,
  5. požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob.

Kraj

- a) projednává roční zprávu o stavu požární ochrany v kraji,
- b) k zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany přispívá
  1. hasičskému záchrannému sboru kraje na financování jeho potřeb,
  2. obcím na financování potřeb jejich jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí.

Obr. č. 1. Vzorové organizační schéma GR HZS

Hasičský záchranný sbor kraje

V čele hasičského záchranného sboru kraje je ředitel hasičského záchranného sboru kraje (dále jen "krajský ředitel"). Krajského ředitele jmenuje a odvolává ministr vnitra. Děje se tak na návrh generálního ředitele po projednání s hejtmánem kraje a v hlavním městě Praze po projednání s primátorem hlavního města Prahy. Náměstky krajského ředitele jmenuje a odvolává generální ředitel na návrh krajského ředitele.

HZS kraje je organizační složkou státu a účetní jednotkou; jejich příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly ministerstva. Zabezpečuje plnění úkolů státní správy na úseku požární ochrany, IZS, ochrany obyvatelstva, civilní ochrany a krizového řízení.

HZS kraje tvoří:

- a) ředitelství HZS kraje (dále jen „krajské ředitelství“);
- b) územní odbory HZS kraje
- c) jednotky HZS kraje²⁰,
- d) organizačními součástmi krajského ředitelství jsou operační a informační střediska, HZS kraje a vzdělávací zařízení, technická a účelová zařízení.
- e) organizační součástí územních odborů HZS kraje jsou územní operační a informační střediska..

Organizační součástí HZS kraje jsou na úrovni okresů územní odbory HZS kraje.

Krajská ředitelství jsou též správními úřady, přičemž vykonávají státní správu ve správních obvodech, kterými jsou kraje.

Dislokaci sídel krajských ředitelství HZS ČR uvádí tabulka č. 6.

Tabulka č. 6 – Sídla ředitelství HZS krajů

Kraj:	Sídlo HZS kraje
Hlavní město Praha	Praha
Středočeský	Kladno
Jihočeský	České Budějovice
Plzeňský	Plzeň
Karlovarský	Karlovy Vary
Ústecký	Ústí nad Labem
Liberecký	Liberec
Královéhradecký	Hradec Králové
Pardubický	Pardubice
Vysočina	Jihlava

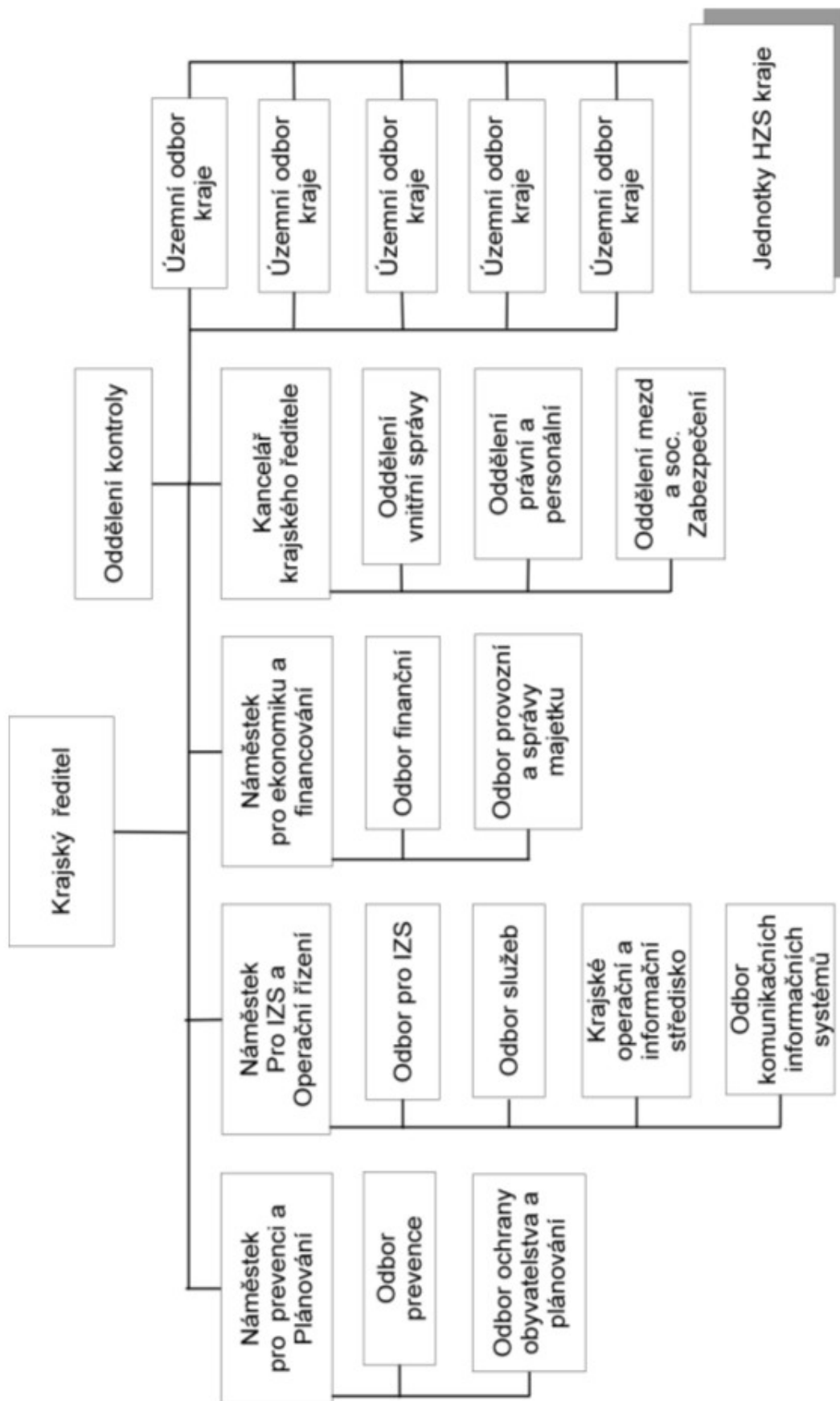
²⁰ § 66 odst. 1 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů „(1) Jednotka hasičského záchranného sboru kraje je součástí hasičského záchranného sboru kraje.“

Jihomoravský	Brno
Olomoucký	Olomouc
Moravskoslezský	Ostrava
Zlínský	Zlín

Krajské ředitelství plní zejména následující úkoly:

- a) zpracovává koncepci požární ochrany kraje,
- b) vykonává státní požární dozor a je dotčeným orgánem státní správy na úseku požární ochrany,
- c) kontroluje plnění nařízení orgánů kraje vydaných na úseku požární ochrany,
- d) odpovídá za připravenost a akceschopnost jednotek hasičského záchranného sboru kraje,
- e) zabezpečuje výstavbu a údržbu objektů pro potřeby hasičského záchranného sboru,
- f) řídí po odborné stránce výkon služby v jednotkách požární ochrany,
- g) koordinuje zabezpečování požární ochrany v kraji s ostatními orgány,
- h) soustřeďuje podklady pro zabezpečení materiálních a finančních prostředků jednotek sborů dobrovolných hasičů vybraných obcí,
- i) zpracovává podklady k vydání právních předpisů pro příslušné správní orgány kraje v oblastech, které vymezuje zákon,
- j) soustřeďuje a vyhodnocuje informace potřebné pro zásahy jednotek požární ochrany a řízení záchranných prací,
- k) zabezpečuje statistické sledování požárů a mimořádných událostí se zásahy jednotek požární ochrany na území kraje,
- l) v rozsahu stanoveném ministerstvem řídí a organizuje odbornou přípravu příslušníků, velitelů jednotek hasičských záchranných sborů podniků, velitelů a strojníků jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, velitelů a strojníků jednotek sborů dobrovolných hasičů podniků,
- m) projednává přestupky a správní delikty na úseku požární ochrany,
- n) zpracovává jedenkrát ročně zprávu o stavu požární ochrany v kraji a předkládá ji krajskému úřadu,
- o) zabezpečuje preventivně výchovnou, propagační a ediční činnost na úseku požární ochrany podle zaměření stanoveného ministerstvem,
- p) zřizuje operační a informační středisko HZS kraje.

Na následující straně je uvedeno vzorové organizační schéma Hasičského záchranného sboru kraje. Schéma je obecné, v každém kraji se pak liší nejen počtem územních odborů, ale i zařazením jednotlivých oddělení pod náměstky.

Obr. č. 2. Vzorové organizační schéma HZS kraje

Ředitelství HZS kraje na úseku Integrovaného záchranného systému

- a) organizuje součinnost mezi obecními úřady obcí s rozšířenou působností a dalšími správními úřady a obcemi v kraji, zejména při zpracování poplachového plánu integrovaného záchranného systému, zajišťuje havarijní připravenost a ověřuje ji cvičeními (§ 17²¹),
- b) usměrňuje integrovaný záchranný systém na úrovni kraje,
- c) sjednocuje postupy obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a územních správních úřadů s krajskou působností v oblasti ochrany obyvatelstva,
- d) zpracovává plán k provádění záchranných a likvidačních prací na území kraje (dále jen "havarijní plán kraje"),
- e) zpracovává poplachový plán integrovaného záchranného systému kraje,
- f) spolupracuje při zpracování a aktualizaci povodňového plánu uceleného povodí podle zvláštního právního předpisu²²,
- g) uzavírá dohody s příslušným územním celkem sousedního státu, pokud mezinárodní smlouva schválená Parlamentem České republiky a vyhlášená ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv nestanoví jinak.
- h) zabezpečuje plnění úkolů operačních a informačních středisek IZS,
- i) řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí a služeb IZS,
- j) provádí kontrolu a koordinaci poplachových plánů IZS okresů a zpracovává poplachový plán IZS kraje,
- k) koordinuje záchranné a likvidační práce a plní úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací stanovených Ministerstvem vnitra a krajským úřadem,
- l) organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a pro přípravu složek IZS zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomu účelu zřizuje vzdělávací zařízení.

Pokud zóna havarijního plánování zasahuje území více než jednoho správního obvodu obce s rozšířenou působností vlastního kraje nebo zasahuje na území kraje z území jiného kraje, zpracovává krajský úřad ve spolupráci s dotčenými obecními úřady obcí s rozšířenou působností plán k provádění záchranných a likvidačních prací v okolí zdroje nebezpečí (dále jen "vnější havarijní plán"). V případě, že zóna havarijního plánování zasahuje území více krajů, zabezpečuje koordinaci zpracování vnějšího havarijního plánu a společné řešení mimořádné události krajský úřad, na jehož území se zdroj nebezpečí nachází.

Pro zpracování havarijního plánu kraje a vnějších havarijních plánů je krajský úřad oprávněn za podmínek ochrany údajů využívat, shromažďovat a evidovat údaje z krizového plánu kraje podle zvláštního právního předpisu.

---

²¹ Zákon č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému

²² Například zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

HZS kraje na úseku krizového řízení²³

Hasičský záchranný sbor kraje plní úkoly kraje při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem a s jejich řešením.

Hasičský záchranný sbor kraje za účelem přípravy kraje na krizové situace:

- a) organizuje součinnost mezi správními úřady a obcemi v kraji,
- b) zabezpečuje zpracování krizového plánu kraje, který schvaluje hejtman,
- c) plní při řešení krizových situací úkoly stanovené vládou, ministerstvy a jinými správními úřady.

Hasičský záchranný sbor kraje je oprávněn za účelem přípravy na krizové situace vyžadovat, shromažďovat a evidovat údaje o:

- a) kapacitách zdravotnických, ubytovacích a stravovacích zařízení,
- b) předmětu a rozsahu činnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob v oblasti výroby a služeb, výrobních programech a výrobních kapacitách, rozsahu zásob surovin, polotovarů a hotových výrobků, počtech zaměstnanců a jejich kvalifikaci,
- c) počtech zaměstnanců ve výrobních provozech a počtech osob bydlících v místech předpokládané evakuace,
- d) množství, složení a umístění vyráběných, používaných nebo skladovaných nebezpečných látek,
- e) množství zadržené vody ve vodních nádržích,
- f) počtech a typech dopravních, mechanizačních a výrobních prostředků ve vlastnictví právnických nebo fyzických osob a družích vyrobené nebo zachycené přírodní energie,
- g) uspořádání vnitřních prostorů výrobních objektů, popřípadě jiných objektů důležitých pro řešení krizových situací, vodovodech, kanalizacích, produktovodech a energetických sítích,
- h) stavbách určených k ochraně obyvatelstva při krizových situacích, k zabezpečení záchranných prací, ke skladování materiálu civilní ochrany a k ochraně a ukrytí obsluh důležitých provozů,
- i) výměrách pěstovaných zemědělských plodin a druhu a počtu zemědělských zvířat chovaných právnickými nebo fyzickými osobami,

pokud tyto údaje jsou nezbytné pro zpracování krizových plánů pro přípravu a řešení krizových situací.

Hasičský záchranný sbor kraje

- a) ukládá obcím, které určí, povinnost rozpracovat vybrané úkoly krizového plánu kraje,

---

²³ podrobněji viz zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení, v aktuálním znění

- b) poskytuje obcím určeným podle písmena a) na vyžádání podklady nezbytné pro rozpracování úkolů krizového plánu kraje,
- c) seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení,
- d) koordinuje pro účely krizového řízení sběr dat od územních správních úřadů,
- e) vytváří podmínky pro činnost krizového štábu kraje.

Za stavu nebezpečí hasičský záchranný sbor kraje

- a) provádí obdobně činnosti uvedené v § 9 odst. 2²⁴,
- b) zabezpečuje varování a vyrozumění,
- c) organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření.

HZS kraje na úseku CO

- a) zabezpečuje varování a vyrozumění,
- b) organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva,
- c) organizuje a koordinuje humanitární pomoc,
- d) organizuje hospodaření s materiálem CO,
- e) sjednocuje postupy obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a územních správních úřadů s krajskou působností v oblasti ochrany obyvatelstva,
- f) vede evidenci a provádí kontrolu staveb CO a staveb dotčených požadavky CO v kraji,
- g) je dotčeným orgánem v územním stavebním řízení z hlediska ochrany obyvatelstva,
- h) organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření.

---

²⁴ Zákona č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení ve znění pozdějších předpisů

Územní odbor HZS kraje

Územní odbor HZS je organizačním článkem příslušného krajského ředitelství pro zabezpečení plnění úkolů státní správy na úseku požární ochrany, IZS, ochrany obyvatelstva, civilní ochrany a krizového řízení. Na vymezeném území plní zejména následující úkoly:

- a) vykonává státní požární dozor a je dotčeným orgánem státní správy na úseku požární ochrany,
- b) zpracovává návrh požárního poplachového plánu na svěřeném území,
- c) zpracovává návrh zdrojů vody pro hašení požárů,
- d) zpracovává návrh podmínek k zabezpečení PO v době zvýšeného nebezpečí vzniku požárů a při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob,
- e) odpovídá za připravenost a akceschopnost jednotek HZS kraje na svěřeném území.

Územní odbor HZS kraje v rámci IZS

- a) provozuje územní operační a informační středisko HZS kraje (je-li v ÚO zřízeno),
- b) provádí kontrolu a koordinaci poplachových plánů a zpracovává poplachový plán IZS a ostatní dokumentaci IZS,
- c) usměrňuje IZS na svěřené úrovni,
- d) zabezpečuje provoz informačních a komunikačních sítí a služeb IZS,
- e) organizuje prověřovací a taktická cvičení IZS nařízená ředitelem HZS kraje.

Územní odbor HZS kraje v rámci CO

- a) zabezpečuje varování a vyrozumění obyvatelstva na svěřeném území,
- b) organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva,
- c) podílí se na koordinaci humanitární pomoci,
- d) vede evidenci staveb CO a staveb dotčených požadavky CO,
- e) organizuje hospodaření s materiálem CO,
- f) je dotčeným orgánem v územním stavebním řízení z hlediska ochrany obyvatelstva,
- g) organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření.

Územní odbor HZS kraje v rámci krizového řízení

- a) provozuje pracoviště krizového řízení,
- b) podílí se na zpracování krizového plánu,
- c) poskytuje obcím podklady pro zpracování krizových plánů,
- d) podílí se na činnosti bezpečnostní rady obce.

K plnění výše uvedených úkolů je HZS oprávněn vyžadovat, soustřeďovat a využívat údaje získané podle zvláštního zákona²⁵ a zpracovávat stanovenou dokumentaci.

Krajský úřad vydává další dokumenty k zabezpečení požární ochrany kraje. Jedná se zejména o následující:

- Nařízení kraje kterým se stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany v budovách zvláštního významu,
- Nařízení kraje kterým se stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požárů,
- Nařízení kraje kterým se stanoví podmínky k zabezpečení zdrojů vody k hašení požárů,
- Nařízení kraje kterým se stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob,
- Nařízení kraje kterým se vydává Požární poplachový plán kraje.

Vzory výše uvedených dokumentů naleznete v příloze, aktuální verze pak na Internetu. Internetovská adresa krajských úřadů je podobná, například:

www.kr-moravskoslezsky.cz

Na následující straně je uvedeno vzorové organizační schéma územního odboru kraje.

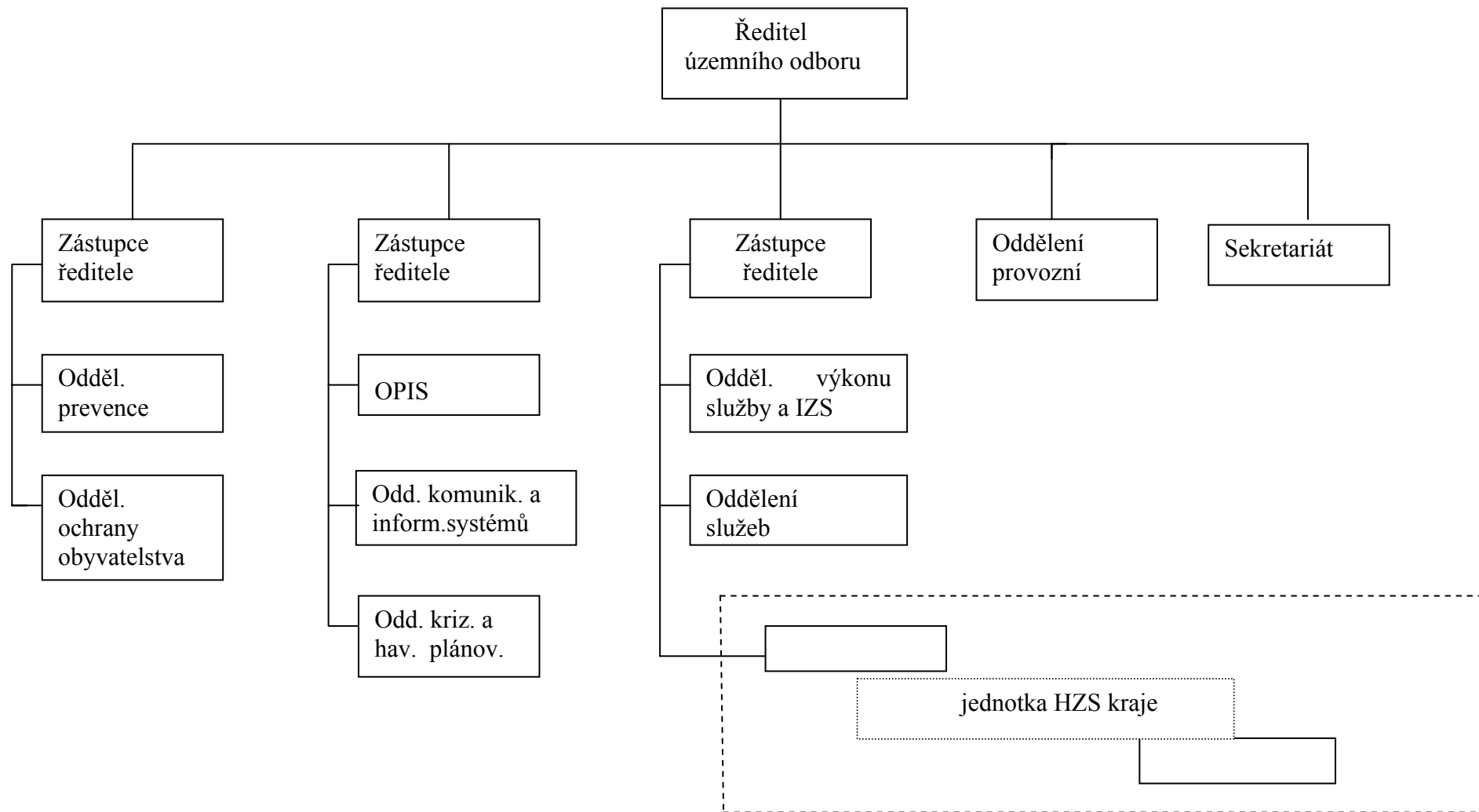
---

²⁵ např. § 14, odst. 3, zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení.

(3) Za stavu nebezpečí hejtman

- a) koordinuje záchranné a likvidační práce (§ 28 odst. 4), poskytování zdravotnické pomoci, provádění opatření k ochraně veřejného zdraví a bezodkladných pohřebních služeb,
- b) organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva,
- c) zajišťuje ochranu majetku a podílí se na zajištění veřejného pořádku na území, kde byla provedena evakuace,
- d) organizuje a koordinuje humanitární pomoc,
- e) chrání práva a oprávněné zájmy bezprostředně ohrožených osob, které jsou povinny strpět záchranné práce prováděné v zájmu ochrany životů a zdraví osob.

Organizační schéma územního odboru HZS kraje

Obr. č. 3. Vzorové organizační schéma územního odboru HZS kraje

Velikost stanice HZS.

Velikost stanic HZS kraje je odvozena z počtu výjezdů, které stanice v systému plošného rozmístění uskutečňuje v rámci operačního řízení. Výjezdem se rozumí družstvo 1 + 5, nebo 1 + 3. Celkem je osm velikostních typů stanic jednotek HZS kraje. Jsou odlišeny počtem příslušníků v jedné směně. Tři typy jsou tzv. centrální stanice a pět typů stanic tzv. pobočné stanice HZS kraje. Pro označení stanic jsou zvolena následující pravidla.

C1	stanice umístěná v obci s počtem obyvatel do 40 tisíc,
C2	stanice umístěná v obci s počtem obyvatel od 40 tisíc do 75 tisíc,
C3	stanice umístěná v obci s počtem obyvatel nad 75 tisíc,
P0	stanice umístěná v obci s počtem obyvatel do 15 tisíc, kde jednotka hasičského záchranného sboru kraje vznikla sdružením prostředků obce a hasičského záchranného sboru kraje podle § 69a zákona,
P1	stanice umístěná v obci s počtem obyvatel do 15 tisíc nebo v části obce, kde jednotka hasičského záchranného sboru kraje zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu,
P2	stanice, která zabezpečuje výjezd družstva a je vybavena stanovenou požární technikou a automobilovým žebříkem;
P3	stanice umístěná v obci s počtem obyvatel nad 30 tisíc nebo v části obce, kde jednotka hasičského záchranného sboru kraje zabezpečuje výjezd družstva a družstva o zmenšeném početním stavu a je vybavena stanovenou požární technikou, automobilovým žebříkem a další požární technikou,
P4	stanice umístěná v obci s počtem obyvatel nad 15 tisíc nebo v části obce, kde jednotka hasičského záchranného sboru kraje zabezpečuje výjezdy 2 družstev.

Uvedeným jsou rozděleny stanice jednotek HZS krajů na jednotlivé typy s odlišným počtem příslušníků a tím také i vybavení, je provedena optimalizace v počtech příslušníků HZS stanic s ohledem na nebezpečí území, v jehož prospěch tyto jednotky PO působí. Rozdělení stanic HZS krajů je obsahem právního předpisu²⁶.

Řízení HZS

Systém řízení HZS je realizován v době organizačního řízení – to znamená v době mezi výjezdy k mimořádným událostem a operačního řízení – to znamená v době zásahu jednotek PO na likvidaci mimořádné události.

²⁶ Vyhláška MV ČR č. 247/2001 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR o požární ochraně.

Organizační řízení – je činnost, kterou lze naplánovat a slouží pro zabezpečení činností nutných pro chod HZS. V této době je prováděna mimo jiné odborná příprava příslušníků HZS zařazených do represivní jednotky, údržba a opravy techniky a technických prostředků a mnoho dalšího. Organizační řízení je prováděno na základě „Organizačního řádu“, který pro jednotlivé kraje schvaluje Generální ředitelství HZS ČR. Vzor organizačního řádu je uveden v příloze.

Výkon služby příslušníků, zaměstnanců podniků a osob vykonávajících službu v dobrovolné jednotce jako svoje zaměstnání (dále jen "hasiči z povolání") je v době organizačního řízení organizován na stanicích ve směně tak, aby po dobu 24 hodin byla zajištěna akceschopnost jednotky podle § 18 zákona o PO.

Při výkonu služby hasiči nosí stejnokroj v jednotné úpravě výstrojních součástí, kterou určí velitel jednotky. Stejnokroj musí být čistý a nepoškozený. Střídání směn hasičů z povolání se provádí při současné přítomnosti hasičů, kteří službu končí a kteří do služby nastupují. Při střídání směn si hasiči z povolání vzájemně předají úkoly, požární techniku, věcné prostředky požární ochrany a další prostředky potřebné pro výkon služby.

Velitel jednotky ustanovený zřizovatelem jednotky nebo hasič z povolání, který byl jako velitel jednotky na dobu výkonu služby jednotky ve směně ustanoveným velitelem jednotky určen (dále jen "velitel jednotky"), provede kontrolu zda hasiči z povolání nastupující směnu jsou na výkon služby dostatečně připraveni a upřesní jejich organizační zařazení.

Hasiči z povolání nastupující směnu upozorní velitele jednotky na všechny skutečnosti, které by mohly nepříznivě ovlivnit výkon služby včetně své případné nepřipravenosti na výkon služby. O nedostacích a závadách zjištěných při předání služby, které nebyly ihned odstraněny, provádí velitel jednotky záznam ve strážní knize (§ 20 odst. 1 zákona), včetně záznamu o přijatých opatřeních.

Nemůže-li jednotka po dobu výkonu služby ve směně nepřetržitě udržet akceschopnost, velitel jednotky to bezodkladně oznámí operačnímu středisku.

V průběhu směny mimo dobu výjezdu se jednotka PO řídí „denním řádem“. Vzor denního řádu je uveden v příloze.

Operační řízení – je činnost jednotek požární ochrany, prováděna na základě hlášení o mimořádné události. Ke každému druhu mimořádné události jsou přiřazeny síly a prostředky, které pak v závislosti na rozsahu a místě mimořádné události jsou vysílány z jednotlivých stanic. Operační řízení je prováděno na základě „Požárního poplachového plánu“. Podrobněji pak bude činnost popsána dále.

Ohlašovna požárů

Pokud se občan dostane do situace, kdy potřebuje pomoc záchranných služeb, pravděpodobně vytočí telefonní číslo příslušné záchranné služby. V Hasičském záchranném sboru ČR je tísňová linka ohlašovny požárů vyvedena na „Operačním a informačním středisku“. Máme-li na paměti to, že všechny záchranné služby jsou zde pro občana, který se dostal do stavu nouze, pak velký význam mají operační a informační střediska, ve kterých je implementováno více služeb.

Pokud hovoříme o informačním a komunikačním centru záchranných služeb, pak máme k dispozici několik variant řešení. V současné době je snad nejrozšířenější (je realizován téměř ve všech okresech ČR) separátní systém. V praxi to znamená, že každá záchranná služba má svůj dispečink, který zabezpečuje informační a komunikační podporu své službě. Při společném zásahu, například v rámci IZS, pak jednotlivé služby komunikují se svými dispečinkami. Tento systém je poměrně těžkopádný, zastaralý a z pohledu průniku informace značně neprůchodný. V posledních letech proběhla celá řada (úspěšných i neúspěšných) pokusů jak tento problém řešit. Ojedinelý projekt vznikl v Ostravě, kdy magistrát města se vydal, dle mého názoru správným směrem, a sice budování Centra tísňového volání, které sdružilo dispečinky služeb IZS (hasiče, Policii ČR, zdravotní záchrannou a službu městské policie) do jednoho prostoru. Vznikl systém, který svým provedením a zejména prokázanou životaschopností představuje špičkové řešení nejen v ČR, ale i v Evropě.

V současné době je systém operačních středisek velmi diskutován. Podnět k této diskusi vyšel také ze zákona²⁷, který uložil vybudování krajských operačních a informačních středisek IZS.

Stálými orgány pro koordinaci složek integrovaného záchranného systému jsou právě zmiňovaná operační a informační střediska integrovaného záchranného systému, kterými jsou operační střediska hasičského záchranného sboru kraje a operační a informační středisko generálního ředitelství hasičského záchranného sboru.

Krajské operační a informační středisko plní zejména následující úkoly:

- a) zabezpečuje výkon služby na krajském operačním a informačním středisku,

---

²⁷ §5, odst. 1, zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů.

„(1) Stálými orgány pro koordinaci složek integrovaného záchranného systému jsou operační a informační střediska integrovaného záchranného systému, kterými jsou operační střediska hasičského záchranného sboru kraje a operační a informační středisko generálního ředitelství hasičského záchranného sboru.“

- b) zpracovává a zabezpečuje součinnost operačních a informačních středisek HZS kraje, operačních středisek jiných složek IZS a zajišťuje součinnost složek IZS v operačním řízení,
- c) přijímá a vyhodnocuje zprávy o požárech a jiných mimořádných událostech, vysílá stanovené síly a prostředky jednotek PO a složek IZS, právnických a fyzických osob ve prospěch záchranných a likvidačních prací,
- d) poskytuje informační podporu nasazeným jednotkám PO a složkám IZS, orgánům krizového řízení a územním správním úřadům,
- e) podílí se na shromažďování a vyhodnocení statistických údajů o požárech a událostech řešených v rámci požární ochrany a IZS,
- f) spolupracuje s bezpečnostní radou kraje a krizovým štábem kraje při řešení mimořádných událostí a krizových situací,
- g) shromažďuje, statisticky vyhodnocuje a analyzuje v rámci kraje údaje o požárech, jiných mimořádných událostech, o činnosti jednotek PO a IZS, o závažných haváriích a o vyhlášených krizových stavech,
- h) provádí varování a vyrozumění obyvatelstva.

Územní operační a informační středisko plní zejména tyto úkoly:

- a) zabezpečuje výkon služby na územním operačním a informačním středisku HZS kraje,
- b) zabezpečuje na stanoveném území součinnost operačních středisek jiných složek IZS a zajišťuje součinnost složek IZS v operačním řízení,
- c) přijímá a vyhodnocuje zprávy o požárech a jiných mimořádných událostech, vysílá stanovené síly a prostředky jednotek PO a složek IZS, právnických a fyzických osob ve prospěch záchranných a likvidačních prací,
- d) vede v rámci své působnosti přehled jednotek PO, jejich činností, početních stavů a jejich vybavení a vede přehledy o ostatních složkách IZS na základě dohod o součinnosti, vede a využívá stanovenou dokumentaci PO a IZS,
- e) poskytuje informační podporu nasazeným jednotkám PO a složkám IZS, orgánům krizového řízení a územním správním úřadům,
- f) podílí se na shromažďování a vyhodnocení statistických údajů o požárech a událostech řešených v rámci PO a IZS,
- g) poskytuje informační podporu nasazeným jednotkám PO a složkám IZS, orgánům krizového řízení a územním správním úřadům,

- h) podílí se na činnosti bezpečnostní rady a krizového štábu obce s rozšířenou působností při řešení mimořádných událostí a krizových situací.

Organizace HZS kraje a postavení jednotlivých vedoucích příslušníků (zaměstnanců)

Vedoucí pracovníci HZS kraje

Každý pracovník má pouze jednoho bezprostředně přímého nadřízeného, jímž je řízen a jemuž je zodpovědný za svou činnost.

Vedoucími pracovníky HZS kraje jsou:

Krajský ředitel

Krajského ředitele jmenuje do funkce a odvolává ministr vnitra na návrh generálního ředitele HZS ČR (dále jen „generální ředitel“) po projednání s hejtmanem kraje. Krajský ředitel je přímým nadřízeným svým náměstkům, řediteli kanceláře, ředitelům územních odborů a vedoucímu oddělení kontroly. Předkládá generálnímu řediteli návrhy na jmenování a odvolání svých náměstků, odpovídá za chod HZS kraje a jeho úkoly. Plní zejména tyto úkoly:

- a) odpovídá za přípravu materiálů a zpracování odborných stanovisek potřebných pro rozhodovací a řídicí činnost generálního ředitelství,
- b) rozhoduje ve své působnosti o využití rozpočtových prostředků HZS kraje a odpovídá za dodržování rozpočtových příjmů a výdajů,
- c) odpovídá za investiční činnost a správu majetku HZS kraje , za správnost podkladů pro financování vybrané požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a staveb, prostředků pro zabezpečení IZS, ochrany obyvatelstva, CO a krizového řízení,
- d) zabezpečuje uvolňování účelově vázaných finančních prostředků a předkládá návrhy na poskytnutí účelových dotací,
- e) odpovídá za odborné řízení a koordinaci činnosti HZS kraje,
- f) předkládá příslušným funkcionářům generálního ředitelství a kraje návrhy k zabezpečení úkolů přesahujících jeho pravomoc, zastupuje HZS kraje navenek, zabezpečuje spolupráci na řízených úsecích se státními orgány, s orgány kraje, s institucemi a občanskými sdruženími,
- g) předkládá generálnímu řediteli ke schválení návrh celkových početních stavů HZS kraje,
- h) předkládá generálnímu řediteli ke schválení návrh organizačního řádu a struktury pracovních míst HZS kraje a návrhy jejich změn,
- i) odpovídá za ochranu utajovaných skutečností a spisový řád HZS kraje,

- j) odpovídá za připravenost HZS kraje pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu,
- k) vydává v rámci své pravomoci interní akty řízení,
- l) vykonává personální pravomoc v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy,
- m) má velitelskou pravomoc při řízení jednotek PO.

Náměstek krajského ředitele

Náměstek krajského ředitele zastupuje krajského ředitele ve svěřené působnosti, plní zejména tyto úkoly:

- a) při pověření zastupuje krajského ředitele v době jeho nepřítomnosti, a to v plném rozsahu jeho práv, povinností a odpovědnosti, kromě těch, které si krajský ředitel vyhradil,
- b) v rozsahu svěřené působnosti v příslušném úseku přímo řídí ředitele odborů, vedoucí oddělení nebo vedoucí vzdělávacích, technických a účelových zařízení,
- c) organizuje, řídí a kontroluje plnění úkolů podle pokynů krajského ředitele,
- d) náměstek krajského ředitele, který stojí v čele úseku IZS a operačního řízení má velitelskou pravomoc při řízení jednotek PO.

Ředitel kanceláře

Ředitel kanceláře je přímo podřízen krajskému řediteli. Odpovídá za činnost řízeného pracoviště a za rozvoj svěřené činnosti. K tomu zejména:

- a) organizuje, řídí, kontroluje a zodpovídá za práci podřízených zaměstnanců při plnění úkolů a dodržování pracovní kázně,
- b) zajišťuje plnění úkolů vyplývajících z činnosti řízeného pracoviště,
- c) zastupuje HZS kraje při jednáních s jinými orgány a organizacemi v rozsahu vymezené věcné působnosti nebo na základě plné moci,
- d) zpracovává pracovní náplně podřízených, podílí se na vytváření příznivých pracovních podmínek, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a na odměňování podle platových předpisů,
- e) plní další úkoly ve věcné působnosti řízeného pracoviště uložené krajským ředitelem.

Ředitel odboru

Ředitel odboru je přímo podřízený náměstkovi krajského ředitele. Odpovídá za činnost řízeného pracoviště a za rozvoj svěřené činnosti. K tomu zejména:

- a) organizuje, řídí, kontroluje a zodpovídá za práci podřízených zaměstnanců při plnění úkolů a dodržování pracovní kázně,
- b) zajišťuje plnění úkolů vyplývajících z činnosti řízeného pracoviště,
- c) zastupuje HZS kraje při jednáních s jinými orgány a organizacemi v rozsahu vymezené věcné působnosti nebo na základě plné moci,
- d) zpracovává pracovní náplně podřízených, podílí se na vytváření příznivých pracovních podmínek, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a na odměňování podle platových předpisů,
- e) plní další úkoly ve věcné působnosti řízeného pracoviště uložené náměstkem krajského ředitele nebo ředitelem kanceláře.

Ředitel územního odboru

Ředitel územního odboru je přímým nadřízeným svým zástupcům a vedoucímu provozního oddělení, odpovídá za chod územního odboru a jeho úkoly. Plní zejména tyto úkoly:

- a) odpovídá za řízení a koordinaci činnosti územního odboru,
- b) řídí a koordinuje práci územního odboru, zastupuje územní odbor navenek, zabezpečuje spolupráci na řízených úsecích se státními orgány, s orgány státní správy na území okresu, s institucemi a občanskými sdruženími,
- c) vydává v rámci své pravomoci interní akty řízení,
- d) odpovídá za ochranu utajovaných skutečností a spisový řád,
- e) odpovídá za připravenost územního odboru na úseku obranných příprav a přípravu k plnění úkolů za válečného stavu,
- f) vykonává personální pravomoc v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy,
- g) má velitelskou pravomoc při řízení jednotek PO.

Zástupce ředitele územního odboru HZS kraje

Zástupce ředitele územního odboru (dále jen „zástupce ředitele“) zastupuje ředitele územního odboru ve svěřené působnosti. Plní zejména tyto úkoly:

- a) při pověření zastupuje ředitele územního odboru v době jeho nepřítomnosti, a to v plném rozsahu jeho práv, povinností a odpovědnosti, kromě těch, které si vyhradil,

- b) v rozsahu svěřené působnosti v příslušném úseku přímo řídí vedoucí oddělení,
- c) organizuje, řídí a kontroluje plnění úkolů podle pokynů ředitele územního odboru,
- d) zástupce ředitele pro úsek IZS a služeb má velitelskou pravomoc při řízení jednotek PO.

Vedoucí oddělení

V čele oddělení stojí vedoucí, který řídí jeho činnost. Podle pokynů přímého nadřízeného (krajského ředitele, náměstka krajského ředitele, ředitele kanceláře, ředitele odboru) zabezpečuje plnění stanovených úkolů a opatření uložených přímým nadřízeným, kterému je za plnění úkolů zodpovědný.

Vedoucí zařízení

V čele vzdělávacího, technického, nebo účelového zařízení stojí vedoucí. Podle pokynů přímého nadřízeného (náměstka ředitele, ředitele kanceláře) zabezpečuje plnění stanovených úkolů nebo opatření, uložených přímým nadřízeným, kterému je za plnění úkolů odpovědný.

Velitel stanice, velící důstojník, velitel čety, velitel družstva

Jsou vedoucími pracovníky v jednotce HZS kraje ve směně. Mají velitelskou pravomoc řídit síly a prostředky HZS a vedoucí pracovníky pod ně zařazené v rámci organizačního řízení a určené síly a prostředky v operačním řízení v návaznosti na právní předpisy. Velitel stanice je přímým nadřízeným velícího důstojníka směny, pokud není ustaven velitel čety. Velící důstojník je přímým nadřízeným velitele čety. Velitel čety je přímým nadřízeným velitele družstva.

Velitelskou pravomoc řídit síly a prostředky HZS kraje v operačním řízení má rovněž ředitel HZS kraje, náměstek ředitele pro úsek IZS a operačního řízení, ředitel odboru pro integrovaný záchranný systém, ředitel územního odboru, zástupce ředitele územního odboru, vedoucí oddělení IZS a řízení jednotek PO a vedoucí oddělení výkonu služby a IZS,

Mimo uvedených vedoucích pracovníků působí na HZS kraje další pracovníci, kteří jsou oprávněni organizovat, řídit a kontrolovat práci jiných pracovníků HZS kraje a dávat jim k tomuto účelu závazné pokyny. Jedná se o následující pracovníky:

- a) řídicí důstojník,
- b) operační důstojník krajského operačního a informačního střediska,

Organizace jednotek požární ochrany²⁸

V České republice rozeznáváme následující druhy jednotek požární ochrany:

- a) jednotka hasičského záchranného sboru kraje, která je složena z příslušníků určených k výkonu služby na stanicích hasičského záchranného sboru kraje,
- b) jednotka hasičského záchranného sboru podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání,
- c) jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, která je složena z fyzických osob, které zpravidla nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání,
- d) jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří zpravidla nevykonávají v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání.

Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce při hašení požárů a provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech se považuje za výkon občanské povinnosti²⁹. Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce při nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě je jiným úkonem v obecném zájmu³⁰.

Vnitřní organizace a vybavení jednotek požární ochrany včetně dislokace jednotlivých druhů a kategorií jednotek požární ochrany musí být volena tak, aby území obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků. Platí přitom, že má být splněna požadovaná doba jejich dojezdu na místo zásahu podle základní tabulky plošného pokrytí uvedené v příloze zákona.

---

²⁸ § 65, novely zákona 133/85 Sb., o požární ochraně

(1) Jednotkami požární ochrany jsou

a) jednotka hasičského záchranného sboru kraje, která je složena z příslušníků hasičského záchranného sboru (dále jen "příslušník") určených k výkonu služby na stanicích hasičského záchranného sboru kraje,

b) jednotka hasičského záchranného sboru podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání, (dále jen "zaměstnanec podniku"),

c) jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, která je složena z fyzických osob, které nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání,

d) jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání.

²⁸ § 14 odst. 3 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony

²⁸ § 124 zákoníku práce.

²⁸ § 14 odst. 3 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony

²⁸ § 124 zákoníku práce.

²⁹ § 14 odst. 3 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony

³⁰ § 124 zákoníku práce.

K plnění mimořádných úkolů na úseku požární ochrany může zřídit ministerstvo vnitra jednotku generálního ředitelství HZS ČR.

Jednotky požární ochrany zřizuje rovněž ministerstvo obrany. Činí tak ve vojenských objektech, vojenských útvech, vojenských zařízeních, vojenských záchranných útvech a u právnických osob založených nebo zřízených Ministerstvem obrany. Zřízené vojenské jednotky požární ochrany svým charakterem odpovídají buď jednotkám hasičského záchranného sboru podniku nebo jednotkám sboru dobrovolných hasičů podniku.

Vojenská hasičská jednotka je složena z vojáků a občanských zaměstnanců. Zřizování, vnitřní organizaci a vybavení vojenských hasičských jednotek požární technikou a věcnými prostředky požární ochrany je v působnosti Ministerstva obrany. Ministerstvo obrany rovněž stanoví podmínky výkonu služby, odborné způsobilosti, nástupního odborného výcviku, odborné přípravy, zdravotní způsobilosti a funkční označení příslušníků vojenských hasičských jednotek.

Každý druh jednotky požární ochrany má svou operační hodnotu (operační ekvivalent). Tato hodnota vypovídá o schopnosti jednotky požární ochrany provádět činnost při zdolávání požárů a záchranných pracích při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech. Operační hodnotu jednotky požární ochrany tvoří:

- doba výjezdu po vyhlášení poplachu,
- územní působnost.

Doba výjezdu je časový úsek od vyhlášení poplachu pro určené síly a prostředky požární ochrany po výjezd z místa jejich dislokace. Tento časový úsek je pro různé druhy jednotek PO stanoven právním předpisem.

Územní působnost je optimální vzdálenost pro dojezd určitého druhu jednotky požární ochrany k místu zásahu, vyjádřená dobou jízdy v minutách, která vymezuje teritorium jejího standardního působení, tzv. hasební obvod.

Podle územní působnosti jsou pro účely plošného rozmístění rozděleny jednotky požární ochrany (JPO) do šesti kategorií (dále jen "JPO I" až "JPO VI"):

- **JPO I, JPO II a JPO III** mají územní působnost přesahující katastrální území obce, ve které jsou dislokovány,
- **JPO IV, JPO V, JPO VI** mají územní působnost omezenou na obec nebo objekt zřizovatele.

Tabulka č.7 - Operační hodnoty jednotek požární ochrany

	Kategorie jednotky požární ochrany					
	JPO-I	JPO-II	JPO-III	JPO-IV	JPO-V	JPO-VI
Doba výjezdu (min)	2	5	10	2	10	10
Územní působnost (min)	20	10	10	není	není	není
Druh jednotky PO	HZS	SDH	SDH	HZSP	SDH	SDHP

Legenda:

HZS = hasičská jednotka záchranného sboru kraje   HZSP = hasičský záchranný sbor podniku

SDH = jednotka sboru dobrovolných hasičů obce   SDHP = sbor dobrovolných hasičů podniku

Z hlediska vnitřní organizace tvoří jednotky požární ochrany skupiny, družstva, čety a odřady. Základní organizační jednotkou je družstvo. Družstvo se skládá z velitele a dalších pěti osob. Družstvo o sníženém počtu se skládá z velitele a dalších tří osob. Skupinu tvoří vedoucí skupiny a nejméně 1 hasič. Četa se skládá z velitele čety a dvou a více družstev. Odřad se skládá z velitele odřadu, dále z čet, družstev nebo skupin jednoho nebo několika druhů jednotek.

Jednotky hasičského záchranného sboru kraje jsou na území kraje dislokovány na centrálních stanicích jednotlivých územních odborů a jejich pobočných stanicích. Rozmístění stanic, vnitřní organizaci, početní stav a předurčenost jednotek pro záchranné práce určuje generální ředitelství.

Základní početní stavy a minimální vybavení vybranou požární technikou jednotek určuje právní předpis³¹. Do vybavení jednotek požární ochrany může být zařazena jen ta požární technika a věcné prostředky požární ochrany, pokud byly určeny k používání ministerstvem vnitra.

Dislokace jednotek požární ochrany musí být volena tak, aby objekty nebo katastrální území obce, byly podle stupně nebezpečí zabezpečeny požadovaným množstvím sil a prostředků a aby byla splněna požadovaná doba jejich dojezdu na místo zásahu podle základní tabulky plošného pokrytí. Zařazení jednotek požární ochrany do kategorií určuje HZS kraje.

Doba dojezdu jednotky do místa zásahu je závislá zejména na vzdálenosti místa dislokace jednotky od místa nehody, dopravních podmínek (charakter terénu, hustota dopravy,..) a povětrnostních podmínek. V zásadě platí, že čím je větší vzdálenost, horší dopravní a povětrnostní podmínky, tím je dojezdová doba delší.

Některé jednotky požární ochrany jsou svým vybavením předurčeny pro provádění speciálních činností nad rámec své územní působnosti. Jednotky

³¹ Vyhláška č. 247/2001 Sb.

hasičského záchranného sboru kraje předurčuje ministerstvo vnitra. Jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí krajský úřad.

Výkon služby v jednotce hasičského záchranného sboru kraje a v jednotce hasičského záchranného sboru podniku je organizován ve směnách. Směna se skládá z nejméně jednoho družstva a dalšího nezbytného počtu příslušníků odborných služeb. V rámci výkonu služby se jednotka nachází střídavě ve stavu organizačního nebo operačního řízení.

Další podrobnosti k dané problematice nalezne zájemce např. v [4].

Operační řízení³²

Příjem zprávy o mimořádné události³³

Zpráva o mimořádné události se zpravidla přijímá na ohlašovně požárů. Je to činnost vedoucí k přijetí zprávy o požáru, živelní pohromě nebo jiné mimořádné události a její zpracování tak, aby mohla být předána jednotce požární ochrany (dále jen „jednotce“) pro uskutečnění zásahu.

Zprávu o události je možné přijmout:

- a) telefonicky prostřednictvím jednotné telefonní sítě
  - i) na tísňové lince 150 nebo 112
  - ii) na telefonní lince s číslem ohlašovny požárů,
  - iii) dálkovým přenosem informací (EPS, zařízení pro ostrahu),
- b) telefonicky prostřednictvím mobilního telefonu,
- c) radiostanicí pracujících v pásmu požární ochrany nebo jiné složky integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“),
- d) radiostanicí občanskou (CB rádio - 9. kanál),
- e) datovým přenosem na počítačové síti (od jiné složky IZS),
- f) osobně.

Obsluha ohlašovny požáru nebo operačního a informačního střediska (dále jen „obsluha“) přijímá zprávu o události s patřičným klidem a rozvahou. Od volajícího musí obsluha zjistit maximum informací, a to zejména:

- a) adresu události,
- b) druh události (požár, živelní pohroma nebo jiná mimořádná událost),
- c) bližší údaje o události potřebné pro jednotku (např. ohrožení osob, jejich počet, charakter objektu, ve kterém k události došlo, jaká jiná nebezpečí hrozí),
- d) nejvhodnější příjezdovou trasu k místu události (není-li zřejmá z adresy a je ji třeba upřesnit),
- e) jméno osoby podávající zprávu o události, její telefonní číslo a adresu (místo) odkud je voláno.

³² Podrobněji o jednotlivých činnostech hasičů v rámci operačního řízení v Metodických listech.

³³ viz Metodický list č. 1/O.

V případě pochybností o podané zprávě o události provede obsluha ohlašovny zpětný dotaz na osobu podávající zprávu o události. Získané informace musí obsluha zaznamenat a rychle vyhodnotit z hlediska nutnosti následného vyhlášení poplachu jednotce, při tom se řídí řádem ohlašovny požárů³⁴. Pokud obsluha přijímá zprávu o události, která obsahem patří jinému operačnímu středisku, jiné ohlašovně požáru nebo jiné složce IZS, zajistí její přímé přepojení příslušnému adresátu (např. pomocí přímé telefonní linky, datovým přenosem na počítačové síti) nebo její převzetí a následné neprodlené předání tomu, komu přísluší.

Při příjmu zprávy o události se lze setkat s následujícími komplikacemi:

- a) volající
  - i) je ve stresu či jinak indisponován nebo pod vlivem situace na místě události,
  - ii) je cizinec nemluvící česky,
  - iii) záměrně zneužívá tísňovou linku,
- b) nepřesné převzetí zprávy o události (neúplné přijetí, přeslechnutí),
- c) přerušování spojení během hovoru,
- d) několikanásobně se opakující zpráva o stejné události může být indikátorem události velkého rozsahu,
- e) nutnost převzít zprávu o události pro jinou složku IZS,
- f) nemožnost zpětného ověření zprávy o události.

Při selhání tísňové linky veřejné telefonní sítě (porucha, poškozená ústředna) je nutné zajistit (zejména prostřednictvím sdělovacích prostředků, mobilních prostředků, místních samosprávných orgánů) informaci pro obyvatele v postižené oblasti o náhradním způsobu ohlášení událostí.

Vyhlášení poplachu³⁵

Vyhlášení poplachu jednotce je činnost, jejímž cílem je vyzoomět jednotku určenou pro zásah a předat jí informace o události. **Vyhlášením poplachu začíná pro jednotku zásah.** Vyhlášení poplachu jednotce následuje po přijetí zprávy o události ohlašovnou požárů nebo operačním střediskem, pokud tato zpráva vyvolá nutnost zásahu jednotky.

Vyhlášení poplachu jednotkám určeným k zásahu požárním poplachovým plánem kraje³⁶, zabezpečují operační střediska nebo jiná místa určená k vyhlášení požárního poplachu³⁷.

³⁴ § 35 vyhlášky MV č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)..

³⁵ viz Metodický list č. 2/O

³⁶ § 27 odst. 2 písm. a) zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ § 10 odst. 1 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

Místní ohlašovna požárů v obci nebo v podniku vyhláší poplach jen místní jednotce, a to na výzvu občana nebo příslušného operačního střediska. Příslušné operační středisko může vyhlásit poplach kterékoliv jednotce ve své územní působnosti a vychází při tom z požárního poplachového plánu kraje. Každá jednotka musí mít zaveden standardní a nouzový způsob vyhlášení poplachu.

Poplach se vyhláší následujícími způsoby:

- a) akusticky sirénou signálem „POŽÁRNÍ POPLACH“ - takto se vyhláší poplach celé jednotce. Vyhlášení požárního poplachu sirénou se provádí signálem, který má tvar 25 vteřin nepřetržitého nekolísavého tónu, 10 vteřin pauza a opět 25 vteřin nepřetržitého nekolísavého tónu. Zkouška sirén k vyhlášení požárního poplachu se provádí ohlašovnami požárů jednotně na území České republiky každou první sobotu v měsíci ve 12:00 hodin nepřerušovaným tónem v délce max. 15 vteřin³⁸,
- b) radiovým svolávacím zařízením - takto lze vyhlásit poplach celé jednotce nebo jen určeným hasičům zpravidla vysláním i textové zprávy o vyhlášení poplachu,
- c) akusticky rozhlasem pro hasiče nebo celou jednotku. Součástí vyhlášení poplachu může být i informace upřesňující místo, druh zásahu a další činnost jednotky, např. síly a prostředky jednotky, pro které vyhlášení poplachu platí,
- d) signálním akustickým zařízením na stanici nebo zavedeným mezi členy jednotky do místa jejich bydliště,
- e) opticky světlem na stanici pro hasiče, které může být doplněno i návštěvami s určením druhu techniky k výjezdu,
- f) ústně, voláním „HOŘÍ“ bez nebo s pomocí rozhlasového zařízení na stanici nebo z mobilního zařízení, např. výstražného zařízení požárního automobilu - jde většinou o nouzový způsob vyhlášení poplachu jednotce.

Na stanici lze vyhlásit poplach přímo nebo lze na možnost vyhlášení poplachu upozornit tzv. předpoplachem. Předpoplach lze vyhlásit optickou i zvukovou signalizací při přijímání zprávy o události vyvolávající zásah jednotky nebo příposlechem telefonního hovoru tísňové linky v rozhlase na stanici. Účelem je zkrátit dobu pro výjezd jednotky. Pokud je u jednotky zaveden předpoplach, musí být všem zřejmé, které signály slouží pro předpoplach a které pro vyhlášení poplachu. Předpoplach může být vyhlášován jen pro některé hasiče.

Informace předaná jednotce při vyhlášení poplachu obsahuje:

- druh zásahu,
- adresu místa zásahu,
- síly a prostředky jednotky vysílané k zásahu,

---

³⁸ Sbírka pokynů náčelníka HS Sboru PO MV č. 7 ze dne 19. září 1994.

- další údaje upřesňující okolnosti události, která zásah vyvolala, trasu přepravy na místo zásahu zejména s ohledem na bezpečnost hasičů a včasnost zásahu.

Ten kdo vyhlásil poplach ověří, zda skutečně došlo k vyhlášení poplachu u určené jednotky nebo určených sil a prostředků. Tím není dotčena povinnost jednotky neprodleně oznámit příslušnému operačnímu středisku svůj výjezd k zásahu³⁹.

Očekávané komplikace, které mohou narušit vyhlášení poplachu:

- a) selhání zařízení pro vyhlášení poplachu jednotce,
- b) neúplné předání zprávy o události jednotce nebo neúplné převzetí zprávy o události jednotkou,
- c) jednotka nepotvrdí operačnímu středisku nebo ohlašovně požárů přijetí zprávy o události,
- d) úraz hasičů,
- e) možnost vzniku různých škod (kvapně dokončovaná nebo přerušená předešlá činnost hasičů).

Výjezd jednotky⁴⁰

Cílem výjezdu je odjezd jednotky z místa její dislokace nebo z místa, kde se v daném čase nachází se stanovenými silami a prostředky, na určené místo zásahu dle pokynu příslušného operačního střediska nebo velitele jednotky v čase stanoveném právním předpisem takto:

Při vyhlášení poplachu vyjíždějí z místa své dislokace nejpozději do:

- a) 2 minut jednotky složené výlučně z hasičů z povolání,
- b) 10 minut jednotky složené výlučně z hasičů, kteří nevykonávají službu v jednotce jako své zaměstnání,
- c) 5 minut jednotky složené z hasičů uvedených v písmenu a) a b) nebo z členů, kterým byla určena pracovní pohotovost mimo pracoviště⁴¹.

Uvedená doba je dobou výjezdu. Jde o časový úsek mezi vyhlášením poplachu a odjezdem sil a prostředků jednotky určených k výjezdu z místa dislokace jednotky, ve kterém se nacházely před vyhlášením poplachu. Pokud je nutné před výjezdem dovybavit požární techniku, vyměnit kontejner požárního automobilu apod., je uvedená doba dobou zahájení činnosti jednotky k neprodlenému výjezdu uvedené požární techniky.

Příprava k výjezdu:

Jednotky k výjezdu vysílá operační středisko, zřízené pro území, kde má být zásah uskutečněn nebo operační středisko, které převezme zásah do

³⁹ § 70 odst. 1 písm. c) zákona č. 133/1985 Sb.

⁴⁰ viz Metodický list č. 3/O

⁴¹ § 11 odst. 2 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

působnosti (dále jen „příslušné operační středisko“)⁴². Hasiči sloužící v organizačním řízení výkonu služby na stanici přeruší svoji dosavadní činnost tak, aby tím nevzniklo nebezpečí nebo nevznikly škody z přerušené práce (úraz el. proudem, opaření, únik látek, havárie obsluhovaného zařízení) a urychleně se dostaví na místo odkud je zahájena příprava k výjezdu.

Příprava hasiče k výjezdu a dopravě zahrnuje zejména vybavení stanovenými osobními ochrannými prostředky, věcnými prostředky požární ochrany a obsazení požárních automobilů, které jsou pro výjezd určeny. U příslušníků se vychází z jejich organizačního zařazení upřesněného při nástupu k výkonu služby.

Za součást zásahu - přípravu k výjezdu se považuje i cesta hasiče po vyhlášení poplachu do hasičské zbrojnice nebo na stanici, např. z místa bydliště. Řidiči požárních automobilů určených k výjezdu zajistí jejich odpojení od vnějších zdrojů (tlakový vzduch, el. energie) a uvedou motory těchto automobilů do chodu. Na pokyn velitele jednotky a dle charakteru události provedou hasiči případné dovybavení dalšími věcnými prostředky požární ochrany (dále jen „věcné prostředky“).

Výjezd jednotky:

K výjezdu musí být jednotce určeno:

- a) požární technika a věcné prostředky odpovídající předpokládané činnosti popř. další vybavení, a to podle dostupných informací o druhu a místě události, která zásah vyvolala,
- b) místo zásahu popř. další informace dané příkazem k výjezdu nebo dokumentací o hasebním obvodu.

Pokud není předem stanoveno vnitřní organizací jednotky nebo při nástupu hasičů k výkonu služby, musí být rovněž určen:

- a) počet hasičů v jednotce,
- b) velitel jednotky, která se výjezdu zúčastní, a to i v případě výjezdu skupiny, tj. dvou hasičů, kde musí být určen její vedoucí.

Na místo zásahu nemusí vyjíždět všechny síly a prostředky jednotky, které se po vyhlášení poplachu dostavily do místa dislokace jednotky nebo tam jsou připraveny. „Jednotky k výjezdu vysílá příslušné operační středisko.

Každý výjezd jednotky musí být neprodleně nahlášen územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje⁴³. Ohlášení provede místní ohlašovna požáru, která poplach jednotce vyhlásila nebo velitel jednotky vyjíždějící k zásahu.

---

⁴² § 11 odst. 1 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

⁴³ § 70 odst. 1 písm. c) zákona č. 133/1985 Sb.

V případě, že je nutné zabezpečit bezpečný výjezd požární techniky na komunikaci, musí být u jednotky stanoven způsob provedení a odpovědnosti za zabezpečení výjezdu na komunikaci.

Velitel jednotky při výjezdu:

- a) musí mít příkaz k výjezdu (stačí jeden pro všechnu požární techniku, která v dané době výjezdu opouští místo dislokace jednotky),
- b) provede kontrolu připravenosti jednotky k výjezdu,
- c) dává řidiči pokyn k výjezdu a zapnutí výstražného zařízení,
- d) vybaví se potřebnou dokumentací pro výjezd dle charakteru události (např. operativní karta, operativní plán, kartotéka ulic, obcí).

Příkaz k výjezdu obsahuje zejména:

- a) adresu místa zásahu,
- b) čas vyhlášení poplachu jednotce,
- c) druh události, která zásah vyvolala,
- d) určenou požární techniku k výjezdu,
- e) datum,
- f) identifikaci osoby, ohlašovny požárů nebo příslušného operačního střediska, které jednotku vysílá.

Při výjezdu je nutné počítat s následujícími komplikacemi:

- a) úraz na vnitřních komunikacích stanice (např. špatné osvětlení, uklouznutí),
- b) pád do prostoru skluzů,
- c) úraz v zúžených profílech (garáže, vnitřní komunikace),
- d) úraz před nebo za automobilem,
- e) úraz při připojování přívěsu nebo přenášení dodatečné výstroje a výzbroje,
- f) úraz při nastupování do automobilu. Selhání požární techniky (např. při startu motoru),
- g) pád uvolněných předmětů z požární techniky,
- h) pád předmětů vlivem otevření nezajištěných uzávěrů skříní a dveří,
- i) samovolné zavření nezajištěných výjezdových vrat nebo porucha otevíracího mechanismu vrat,
- j) náhlé změny meteorologických podmínek (např. námraza, náledí, nárazový vítr).

Doprava na místo zásahu⁴⁴

Doprava na místo zásahu je činnost, jejímž cílem je, aby se jednotka nejkratší cestou a nejrychlejším způsobem dostavila na místo zásahu. Doba

---

⁴⁴ podrobněji viz metodický list 4/O

mezi ukončením výjezdu jednotky (opuštění místa dislokace) a příjezdem na místo zásahu je dobou jízdy jednotky k zásahu.

V případech, kdy není určena příslušným operačním střediskem trasa dopravy, určí ji velitel jednotky tak, aby byla co nejrychlejší. Pokud velitel jednotky nestanoví jinak, při dopravě na místo zásahu se použijí zvláštní výstražná zařízení⁴⁵.

Jednotka se dopravuje na místo zásahu v koloně nebo jednotlivými požárními automobily podle určení velitele jednotky.

Současně s použitím výstražného zvukového a světelného zařízení se doporučuje použít potkávací světla a světla do mlhy, ale tak, aby nebyli oslněni ostatní účastníci silničního provozu. Během jízdy nesmí být použita doplňková zařízení, která slouží pro označení překážky silničního provozu (např. oranžová světla).

Při použití výstražného zvukového a světelného zařízení je nutno dbát zvýšené opatrnosti a předvídat i bezohlednost a neočekávané chování ostatních účastníků silničního provozu. V některých případech zásahů je taktické výstražné zařízení nepoužívat zejména s ohledem na opatření proti panice při průjezdu kolem nemocnic, kulturních zařízení nebo s ohledem na nutnost nepozorovaného příjezdu k místu zásahu. Obecně platí, že výstražné zařízení by se mělo používat v případech nutných a má pomoci jednotce splnit úkol dopravy na místo zásahu.

Rychlost jízdy požárních automobilů je nutno přizpůsobit požadavkům na bezpečnost osádky a ostatních účastníků silničního provozu. Za bezpečnost osádky i rychlost jízdy odpovídá výhradně řidič a proto nesmí být během jízdy rozptylován. Velitel jednotky může dát pokyn ke snížení rychlosti jízdy. Řidič a velitel jednotky musí také respektovat skutečnost, zda hasiči neprovádí své dostrojování a přizpůsobit tomu jízdu nebo naopak velitel jednotky může jejich chování s ohledem na potřebnou dynamiku jízdy usměrnit.

Řidič respektuje znamení k zastavení, která dávají oprávněné osoby.

Hasiči dbají na bezpečné uzavření dveří požárního automobilu a sledují jízdu. Jejich vystrojení určenými osobními ochrannými prostředky je závislé na době jízdy; minimální ochranou hasičů, kromě řidiče, je ochranná přilba. Pokud se dostrojují, nesmí ohrožovat nebo omezovat řidiče.

Příprava k zahájení činnosti na místě zásahu musí proběhnout včas tak, aby po příjezdu na místo zásahu mohl každý hasič bez zbytečných průtahů zahájit bojové rozvinutí dle pokynu velitele a byl přitom vystrojen všemi určenými osobními ochrannými prostředky.

---

⁴⁵ § 12 odst. 1 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

V průběhu jízdy dává velitel jednotky pokyny hasičům v jednotce podle předpokládaného nasazení, komunikuje s osádkou automobilu, provádí průzkum trasy dopravy na místo zásahu a seznamuje se s dostupnými informacemi o místě zásahu (dokumentace, spojení s příslušným operačním střediskem). Pokud to situace a technické prostředky umožňují, informuje příslušné operační středisko nebo příslušné místo, které jednotku vyslalo, o poloze jednotky na trase.

Znemožní-li dopravu jednotky na místo zásahu porucha, nehoda, nesjízdnost komunikace nebo jiné závažné okolnosti, oznámí velitel jednotky, pokud to podmínky umožňují, tuto skutečnost příslušnému operačnímu středisku. Příslušné operační středisko rozhodne o dalším postupu ⁴⁶.

Zjistí-li jednotka během dopravy na místo zásahu ještě další požár nebo mimořádnou událost než ty, které byly ohlášeny, oznámí velitel jednotky tuto skutečnost příslušnému operačnímu středisku. Příslušné operační středisko určí, na kterém místě zasáhne jednotka nejdříve. To platí i v případě, dozví-li se příslušné operační středisko o dalším požáru nebo mimořádné události z jiného zdroje než od velitele jednotky. Jestliže velitel jednotky nemá možnost další požár nebo mimořádnou událost příslušnému operačnímu středisku oznámit, o tom, kde jednotka zasáhne nejdříve, rozhodne sám ⁴⁷. Velitel jednotky vychází z informací, které má v daném okamžiku k dispozici.

Při dopravě na místo zásahu je nutné počítat s následujícími komplikacemi:

- a) dopravní nehoda nebo zranění osádky požárního automobilu během jízdy,
- b) porucha požární techniky,
- c) nepředvídaná překážka silničního provozu včetně neprůjezdných komunikací v souvislosti se vznikem požáru nebo mimořádné události,
- d) náhlá změna klimatických podmínek a sjízdnosti komunikací ovlivněná i jízdou jiných vozidel (např. mokrá vozovka, snížená viditelnost kouřem),
- e) ztráta orientace na trase dopravy,
- f) vytvoření nebezpečné zóny vlivem výbušných nebo jedovatých plynů na přístupové komunikaci a nebezpečí iniciace požární technikou nebo kontaminace sil a prostředků,
- g) jiný požár, živelní pohroma nebo mimořádná událost zjištěná při dopravě na místo zásahu,
- h) ztráta vybavení z požární techniky,
- i) rozdělení jednotky vyslané na místo zásahu,
- j) přerušení spojení s příslušným operačním střediskem nebo s příslušným místem, které jednotku vyslalo,
- k) chybná nebo nepřesná adresa místa zásahu,
- l) nemožnost dopravy požární technikou až na místo zásahu.

⁴⁶ § 12 odst. 2 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

⁴⁷ § 12 odst. 3 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

Příjezd na místo zásahu⁴⁸

Příjezd na místo zásahu je činnost, jejíž cílem je zaujetí optimálního postavení sil a prostředků jednotky s ohledem na její bezpečnost a další předpokládané nasazení v souladu s doporučenými taktickými postupy.

Po příjezdu na místo zásahu velitel první jednotky upřesní nebo potvrdí místo a druh události na příslušné operační středisko nebo příslušné místo, které jednotku vyslalo. Ostatní jednotky potvrdí jen dojezd na místo zásahu.

Při příjezdu první jednotky na místo zásahu rozhoduje o jejím nasazení její velitel. U dalších jednotek rozhoduje o jejich nasazení velitel zásahu.

Velitelé dalších jednotek musí ohlásit svůj příjezd na místo zásahu veliteli zásahu nebo jím pověřené osobě. Teprve potom mohou dávat povely své jednotce k bojovému rozvinutí.

Požární techniku je nutné ustavit tak, aby co nejméně omezovala průchodnost vchodů, vjezdů, komunikací a bránila využití dalších technických zařízení potřebných k likvidaci mimořádné události. Dále musí vytvořit prostor pro předpokládané nasazení výškové a jiné speciální techniky a rozvinutí dalších jednotek a součinnostních složek a služeb.

Požární technika musí být ustavena tak, aby v případě ohrožení byl umožněn co nejrychlejší ústup.

Při zásahu na komunikacích v nepřehledném úseku (např. za zatáčkou, za snížené viditelnosti) musí být požární technika označena jako překážka s ohledem na bezpečnost silničního provozu. Současně se doporučuje ji ustavit tak, aby chránila zasahující hasiče.

Hasiči vystupují z požárních automobilů po povelu svých velitelů.

Při příjezdu na místo zásahu je nutné počítat s následujícími komplikacemi:

- a) neznámý terén a jeho únosnost pro požární techniku,
- b) parkování požární techniky v nebezpečném prostoru (např. nebezpečí zřícení konstrukcí, vysoké napětí el. proudu, nebezpečí zasažení toxickými plyny, radioaktivitou a jinými nebezpečnými látkami, nebezpečí výbuchu, nebezpečí sálavého tepla, přítomnost hořlavých látek),
- c) poškození požární techniky vlivem zvláštností vyplývajících z druhu události,
- d) nepoužitelné nebo malé nástupní plochy,
- e) přítomnost nepovolaných osob,
- f) neúplná znalost situace na místě zásahu.

---

⁴⁸ podrobněji viz metodický list 5/O

Průzkum⁴⁹

Cílem průzkumu na místě zásahu je zjistit:

zda jsou ohroženy osoby, zvířata a majetek,
rozsah požáru, způsob a směry jeho šíření a druh hořících materiálů nebo rozsah účinků mimořádné události,
přítomnost nebezpečných látek a předmětů, které mohou nepříznivě ovlivnit průběh zásahu,
terénní a jiné podmínky významné pro použití požární techniky a věcných prostředků požární ochrany.

Průzkum na místě zásahu provádí

- velitel zásahu a nejméně 1 hasič, nebo
- průzkumná skupina, kterou tvoří nejméně 2 hasiči, anebo
- celá jednotka.

O tom, kdo provede průzkum, rozhodne velitel zásahu. Provádí-li průzkum průzkumná skupina, velitel zásahu určí jejího velitele, který odpovídá za činnost průzkumné skupiny a výsledky průzkumu.

Předání místa zásahu⁵⁰

Pokud je nutné zabezpečit dohled nad místem, kde jednotky zasahovaly, provede velitel zásahu předání místa zásahu vlastníku nebo jiné oprávněné osobě (dále jen „dotčená osoba“). Pokud tak nelze ihned učinit, velitel zásahu zabezpečí po dobu hrozícího nebezpečí dohled nad místem zásahu⁵¹.

Velitel zásahu není oprávněn při předání místa zásahu po provedení záchranných prací (tzv. technický zásah) nařídit dotčené osobě opatření. Pokud velitel zásahu předává místo technického zásahu dotčené osobě, účelem takového předání je

- a. konstatování o ukončení zásahu jednotek na objektu, ke kterému dotčené osoby mají vztah (vlastnický, uživatelský),
- b. upozornění na skutečnosti, jejichž opomenutí by po odjezdu jednotek mohlo způsobit osobám újmu na zdraví nebo majetku.

Předání místa požáru nezbujuje velitele zásahu odpovědnosti za splnění úkolu jednotek při požárním zásahu, tj. provedení lokalizace a likvidace požáru. Předání místa zásahu se provádí písemně, pokud se určí opatření nutná k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru⁵².

⁴⁹ podrobněji viz metodický list 6/O

⁵⁰ podrobněji viz metodický list 10/O

⁵¹ § 17 odst. 1 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

⁵² § 17 odst. 2 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.
§ 88 zákona odst. 1 zákona č. 133/1985 Sb.

Písemné předání místa zásahu (viz vzor „Záznam o předání místa zásahu“) se provádí po provedení likvidace požáru nebo po ukončení záchranných prací a po závěrečném průzkumu místa zásahu. Předání místa zásahu se hlásí na příslušné operační středisko nebo příslušné místo, které jednotku vyslalo.

Předání místa zásahu provádí velitel zásahu za přítomnosti dotčené osoby. Nařízená opatření je nutné s dotčenou osobou řádně projednat, aby jí opatření byla zřejmá.

Opatření nařízená k zabezpečení dohledu nad místem zásahu směřující k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru mohou být technického nebo organizačního charakteru, zejména:

- a) pravidelná kontrola míst, která lze označit jako zdroj možného vzniku požáru,
- b) zabezpečení trvalé asistenční služby s připravenými hasebními prostředky po dobu stanovenou (čas) nebo definovanou (stav na místě),
- c) oprava havarovaného zařízení,
- d) odstranění hořlavých látek a vyloučení iniciačních zdrojů,
- e) zastavení provozu do přesně definovaného stavu nebo doby.

Uložená opatření potvrdí velitel zásahu a dotčená osoba podpisem v „Záznamu o předání místa zásahu“, kde je uvedena doba, od které opatření vstupují v platnost, popř. kdy platnost těchto opatření končí. „Záznam o předání místa zásahu“ se vyhotovuje ve dvou provedeních, pro velitele zásahu a pro dotčenou osobu.

O opatřeních k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru, které velitel zásahu stanovil, je povinen neodkladně informovat příslušný orgán vykonávající státní požární dozor. Originál „Záznamu o předání místa zásahu“ přikládá velitel zásahu k originálu zprávy o zásahu.

Dotčená osoba může uvést, proč místo zásahu nepřevzala nebo proč nesouhlasí s uloženými opatřeními. Pokud dotčená osoba nechce místo zásahu převzít, velitel zásahu uvede tuto skutečnost v „Záznamu o předání místa zásahu“. Současně si nechá uvedenou skutečnost potvrdit podpisem třetí přizvané osoby (Policie ČR, člen zastupitelstva obce) v místě určeném k podpisu dotčené osoby nebo na druhé straně „Záznamu o předání místa zásahu“.

Při předání místa zásahu je nutné počítat s následujícími komplikacemi:

- a) nedorozumění při stanovení opatření, místo zásahu nechce dotčená osoba převzít,
- b) asistence jednotky po předání jako jedno z možných opatření pro zabezpečení dohledu nad místem zásahu pro případ nebezpečí opětovného vzniku požáru již není zásahem jednotky,
- c) dotčená osoba není na místě zásahu přítomna.

Záznam o předání místa zásahu

Místo zásahu: .....
(adresa)

Majitel, uživatel, správce* (dále jen „dotčená osoba“) místa zásahu:

.....
.....

(jméno, příjmení)

Adresa bydliště: ..... ČOP .....

Místo zásahu jednotek PO je předáváno, kdy .....

.....
(uvede se stav místa zásahu - likvidace, ukončení záchranných prací)

V souladu s § 88 odst. 1 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů a § 17 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany

n a ř i z u j i* (upozorňuji na nutnost*)

provedení následujících opatření směřujících k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru*:

1. zajistit trvalý dohled nad místem zásahu jednotek PO*
od ..... do /po dobu* .....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

Uvedená opatření vstupují v platnost podpisem dotčené osoby.

Místo zásahu předáno dne: ..... Čas předání: .....

Předání místa zásahu, jehož součástí bylo seznámení s místem zásahu, zejména s místy zvlášť nebezpečnými, provedl:

Velitel zásahu: ..... Podpis: .....
(jméno, příjmení)

Jednotka PO .....
(název)

Místo zásahu jednotek požární ochrany převzal:

S podmínkami provedení nutných opatření směřujících k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru *jsem byl seznámen a porozuměl jsem jim.

.....
Podpis dotčené osoby

Příslušný orgán státního požárního dozoru obdržel dne.....

.....
Podpis orgánu státního požárního dozoru

* nehodící škrtněte

Odjezd jednotek PO z místa zásahu

Odjezd z místa zásahu je činnost, která slouží k opuštění místa zásahu a návratu zasahující jednotky na základnu, případně k přesunu do místa dalšího zásahu.

Jednotka může opustit místo zásahu jen se souhlasem velitele zásahu. Před odjezdem z místa zásahu odevzdá velitel jednotky veliteli zásahu dílčí zprávu o zásahu.

Každý hasič provede kontrolu své osobní výstroje a věcných prostředků, se kterými zasahoval. Před odjezdem z místa zásahu uloží hasiči věcné prostředky do vozidla. Každý ukládá zpravidla ty věcné prostředky, které z vozidla použil, nebo používal za střídaného hasiče své jednotky. Ztráty věcných prostředků a jejich poškození hlásí veliteli jednotky.

Strojník zkontroluje úplnost a uložení věcných prostředků na vozidle, stav automobilu (např. PHM, voda v nádrži), připojení přívěsu a oznámí veliteli jednotky stav popř. připravenost k odjezdu.

Voda, případně pěnídlo, se do cisternové automobilové stříkačky doplní na místě zásahu před odjezdem z místa zásahu nebo na nejbližším místě. Strojník musí respektovat změnu jízdních vlastností při jízdě cisternové automobilové stříkačky s nedoplněnou cisternou.

Odjezd z místa zásahu hlásí velitel jednotky na příslušné operační středisko nebo na příslušné místo, které jednotku vyslalo.

Znemožní-li dopravu navracející se jednotky z místa zásahu porucha, nehoda, nesjízdnost komunikace nebo jiné závažné okolnosti, oznámí velitel jednotky, pokud to podmínky umožňují, tuto skutečnost příslušnému operačnímu středisku nebo příslušnému místu, které jednotku vyslalo; to rozhodne o náhradním řešení.

Zjistí-li navracející se jednotka během dopravy z místa zásahu jiný požár, živelní pohromu nebo jinou mimořádnou událost, oznámí velitel jednotky tuto skutečnost příslušnému operačnímu středisku nebo příslušnému místu, které jednotku vyslalo; to rozhodne o nasazení jednotky. Jestliže velitel jednotky nemá možnost oznámit uvedené skutečnosti, zváží naléhavost případu a rozhodne o nasazení navracející se jednotky.

Pokud je během dopravy navracející se jednotky z místa zásahu příslušnému operačnímu středisku ohlášen jiný požár, živelní pohroma nebo jiná mimořádná událost, může podle závažnosti případů příslušné operační středisko rozhodnout o nasazení navracející se jednotky.

Pokud není jednotce příslušným operačním střediskem stanovena trasa z místa zásahu, rozhoduje o trase dopravy její velitel.

O použití výstražného zařízení při dopravě navracející se jednotky z místa zásahu rozhodne velitel jednotky v odůvodněných případech.

Při odjezdu z místa zásahu je nutné počítat s omezenou akceschopností jednotky, zejména z důvodu:

- a) fyzického vyčerpání a únavy hasičů,
- b) snížení pozornosti řidiče,
- c) změny známých tras (při přesunu z jednoho místa zásahu k druhému zásahu nejede vozidlo po známé trase),
- d) poškození požární techniky a věcných prostředků,
- e) částečná kontaminace požární techniky a věcných prostředků,
- f) omezené množství provozních náplní automobilů,
- g) ztráty věcných prostředků,
- h) nebezpečí nesprávného upevnění věcných prostředků na vozidle,
- i) jízdy s cisternou nedoplněnou vodou.

Uvedení jednotky PO do akceschopnosti⁵³

Uvedení jednotky do akceschopnosti po příjezdu z místa zásahu je výkonem služby v organizačním řízení. Uvedení jednotky do akceschopnosti následuje bezprostředně po návratu z místa zásahu.

Zásah jednotky končí návratem do místa její dislokace.

Velitel jednotky hlásí příjezd na místo dislokace příslušnému operačnímu středisku nebo příslušnému místu, které jednotku vyslalo; těm také hlásí obnovení plné akceschopnosti po zásahu.

Velitel jednotky zajistí doplnění chybějící výstroje, provedení oprav, očisty požární techniky, věcných prostředků, obnovení funkčnosti prostředků chemickotechnické služby, zdrojů radiostanic, svítidel apod. Stanoví režim regenerace sil hasičů tak, aby nebyla narušena akceschopnost jednotky. Součástí regenerace hasičů je osobní hygiena a očista ochranných prostředků.

Každý hasič provede podrobnou kontrolu své osobní výstroje. Ztráty a poškození ohlásí veliteli jednotky.

Strojník zkontroluje požární techniku:

- a) očištění vozidla,
- b) doplnění oleje do motoru,
- c) doplnění chladicí kapaliny,
- d) doplnění pohonných hmot,
- e) doplnění nádrží vodou,
- f) doplnění nádrží pěnidlem,
- g) doplnění oleje do rotačních vývěv,

---

⁵³ podrobněji viz metodický list 12/O

- h) stav pneumatik,
- i) těsnost nádrží,
- j) činnost světel, stěračů, signálního výstražného zařízení,
- k) činnost brzdové soustavy,
- l) propláchnutí čerpadla,
- m) propláchnutí pěnotvorného zařízení,
- n) odvodnění čerpadla,
- o) výměnu poškozené nebo doplnění spotřebované a chybějící výzbroje,
- p) doplnění ostatních hasiv.

Velitel jednotky, strojník, popřípadě technici speciálních služeb provedou potřebné záznamy v dokumentaci jednotky (včetně záznamu o ztrátě věcných prostředků).

Po příjezdu z místa zásahu je nutné počítat s následujícími komplikacemi:

- a) fyzické vyčerpání a únava hasičů,
- b) snížení pozornosti řidiče,
- c) nutnost oprav požární techniky a věcných prostředků,
- d) případná kontaminace požární techniky a věcných prostředků.

Požární zásah

Zdolávání požárů⁵⁴

Cílem činnosti jednotek při zdolávání požáru je:

- a) lokalizace požáru v případech, kdy bylo zásahem zamezeno dalšímu šíření požáru a síly a prostředky zasahujících jednotek jsou pro likvidaci požáru dostatečné a poté,
- b) likvidace požáru až do ukončení nežádoucího hoření⁵⁵.

Jednotky při zásahu používají dokumentaci zdolávání požárů⁵⁶ nebo havarijní plány zpracováváné na základě zvláštních právních předpisů⁵⁷ a dále využívají podmínky vytvořené podniky⁵⁸.

Zdolávání požáru zahrnuje hašení požáru použitím hasiv nebo odstraněním hořlavých látek, rozebíráním konstrukcí, odvětráním místa požáru

⁵⁴ podrobněji viz metodický list 1/P

⁵⁵ § 15 odst. 1 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

⁵⁶ § 27 odst. 1 písm g) a § 34 vyhlášky MV č. 246/2001 Sb.

⁵⁷ Např. zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, vyhláška MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech integrovaného záchranného systému, zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií) a vyhláška MV č. 383/2000 Sb., kterou se stanoví zásady pro stanovení zóny havarijního plánování a rozsah a způsob vypracování vnějšího havarijního plánu pro havárie způsobené vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky.

⁵⁸ § 15 odst. 2 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

od zplodin hoření (teplo, kouř). Součástí zdolávání požáru jsou další činnosti spojené zejména se zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví hasičů a činnosti zajišťující nepřetržitou dodávku hasebních látek. Pro provedení uvedených činností se nasazují síly a prostředky na místě zásahu formou bojového rozvinutí.

Při nasazování sil a prostředků velitel zásahu dbá, aby bylo dosaženo co nejúčelněji lokalizace a likvidace požáru.

Při zdolávání požáru se určuje hlavní směr nasazení sil a prostředků jednotek, který se stanoví podle těchto zásad:

- a) ohrožuje-li požár bezprostředně osoby, popřípadě zvířata, nasadí se síly a prostředky do takového směru, který zajistí jejich záchranu nebo omezí nebezpečí ohrožující jejich život,
- b) je-li požárem
  - ii) zasažena část objektu nebo požární úsek a požár se dále rozšiřuje, nasadí se síly a prostředky na hašení v cestách šíření požáru,
  - iii) zasažen celý osamoceně stojící objekt nebo celý požární úsek a rozšíření požáru dále nehrozí, nasadí se síly a prostředky ve směru nejintenzivnějšího hoření v objektu,
  - iv) zasažen celý objekt a požár bezprostředně ohrožuje vedlejší objekt, nasadí se síly a prostředky na ochranu ohroženého objektu a dále se provádí hašení ve směru nejintenzivnějšího hoření,
  - v) zasažena nádrž hořlavých kapalin, nasadí se síly a prostředky na ochlazování nádrže a ochranu okolních objektů a po soustředění nezbytného množství síly a prostředky se provede hašení požáru nádrže,
- c) jsou-li v předpokládaném směru šíření požáru nebezpečné látky nebo zařízení, která vlivem zvýšené teploty mohou být uvedena do havarijního stavu (výbuch, únik nebezpečné látky), soustředí se hlavní síly a prostředky tak, aby se zabránilo jejich havárii.

Zjistí-li velitel zásahu, že síly a prostředky na místě zásahu nestačí k lokalizaci požáru, požádá územně příslušné operační středisko o vyslání dalších sil a prostředků. Do doby jejich příjezdu organizuje velitel zásahu požární obranu.

S ohledem na efektivnost hašení a omezení škod způsobených zásahem je nutné:

- a) použít vhodné hasební látky případně přísady ke zvýšení hasebního účinku vody,
- b) sledovat a usměrňovat množství dodávaného hasiva a zvolit vhodný způsob dodávky hasiva, aby nedocházelo ke zbytečným ztrátám hasiva nebo k nezdůvodnitelným škodám vzniklých hasivem,
- c) chránit dle možnosti ohrožený majetek (např. přikrýt nepromokavými plachtami, evakuovat, podepřít konstrukce),

- d) při rozebírání konstrukcí postupovat dle možnosti tak, aby jejich poškození bylo co nejmenší a úměrné potřebám zásahu.

Pro vytvoření lepších podmínek na místě zásahu se mohou současně s hašením požáru odvětrávat zakouřené prostory, a to přirozenou nebo nucenou ventilací.

Konstrukce budov nebo technologických zařízení se rozebírají za účelem:

- a) zjištění skrytých míst hoření a zajištění přístupu k nim, při čemž rozebírání konstrukce ke zjištění skrytých ohnisek hoření a odvětrání se provádí teprve potom, kdy hasební prostředky jsou připraveny k nasazení,
- b) omezení šíření požáru vytvořením proluky v hořlavém materiálu nebo změnou podmínek v šíření tepla; proluky, které mají zabránit šíření požáru, se provádí v dostatečném časovém předstihu v celé šíři konstrukce a materiálu,
- c) odvětrání prostorů od zplodin požáru,
- d) vytvoření cesty k záchraně osob, zvířat a cenného nebo nebezpečného materiálu,
- e) odstranění částí konstrukcí, které ohrožují bezpečnost na místě zásahu.

Konstrukce budovy se rozebírají tak, aby nedošlo k porušení jejich stability a k poškození technických rozvodů (nebezpečí zřícení konstrukcí). Při rozebírání konstrukcí je třeba dále dbát, aby nedošlo zejména k:

- a) ohrožení osob a majetku,
- b) zahrazení komunikací (zejména zásahových a evakuačních cest a nástupních ploch),
- c) padání materiálu na hadicové vedení, požární techniku a věcné prostředky,
- d) padání materiálu na balkony, střechy a jiné vyčnívající konstrukce budovy,
- e) stržení venkovního vzdušného vedení elektrického proudu a produktovodů,
- f) rozšíření požáru,
- g) přetěžování konstrukcí rozebíraným materiálem.

Při zdolávání požáru je třeba počítat s následujícími komplikacemi:

- a) nepřesné určení rozsahu požáru,
- b) nedostatek sil a prostředků nebo jejich chybný odhad,
- c) obtížné určení cest a směru šíření požáru,
- d) skrytá nebezpečí na místě zásahu,
- e) náhlá změna meteorologické situace,
- f) uskladněný hořlavý materiál, hořlavé kapaliny nebo jinak nebezpečný materiál,
- g) nevhodné stavební a technické úpravy, např. nevhodný stav požárně dělících konstrukcí,
- h) omezené nebo nesjízdné přístupové komunikace k místu zásahu,

- i) náhlá změna sjízdnosti přístupových komunikací,
- j) chybějící podmínky pro hašení požáru a záchranné práce⁵⁹,
- k) neočekávané chování osob a zvířat.

Požární útok⁶⁰

Požární útok je jeden ze způsobů zdolávání požáru jednotkami. Je to organizované nasazení potřebných sil a prostředků v určitém směru podle situace na místě zásahu. Předpokladem provedení účinného požárního útoku je dostatek sil a prostředků.

Účinný požární útok musí zajistit:

- a) záchranu osob, zvířat a majetku,
- b) lokalizaci a likvidaci požáru, včetně ochrany okolí.

Druhy požárních útoků jsou:

- a) čelní útok - je veden ve směru proti postupující frontě požáru, při čemž se soustředí všechny síly a prostředky v klínu nebo řadě podle povahy požáru. Klínem se proniká k místu nejintenzivnějšího hoření. V řadě se postupuje, když pro velkou intenzitu hoření nelze proniknout k místu nejintenzivnějšího hoření,
- b) boční útok - je veden tehdy, znemožňují-li podmínky na místě zásahu (zpravidla stavební, bezpečnostní a klimatické) vést čelní útok. Boční útok se vede zpravidla ze dvou stran současně,
- c) obchvatný útok - je veden zpravidla po celém obvodu požáru, nejméně však ze tří stran; je nejúčinnější, má největší potřebu sil a prostředků,
- d) frontální útok - je veden náraz všemi silami a prostředky na celé frontě požáru nebo jeho ploše. Tento požární útok se používá tam, kde by postupné nasazování proudů nevedlo k likvidaci požáru vzhledem k potřebné intenzitě dodávky hasebních látek (např. u požárů nádrží hořlavých kapalin by postupné nasazování proudů zapříčinilo rozlití, vzkypění nebo vyvržení kapaliny z nádrže, a tím i rozšíření požáru).

Požární útok se provádí podle situace na místě zásahu:

- a) souběžně s průzkumem,
- b) po provedeném průzkumu, přičemž se souběžně s průzkumem může provádět příprava k požárnímu útoku,
- c) neprodleně po příjezdu jednotky na místo zásahu, pokud je situace přehledná nebo je jednotce vydán rozkaz velitelem zásahu ihned po příjezdu.

Při požárním útoku zaujmou hasiči s útočnými proudy určená stanoviště nejkratší a nejbezpečnější cestou. Při tom využívají zásahových cest; jsou-li tyto

---

⁵⁹ § 5 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb.

⁶⁰ podrobněji viz metodický list 2/P

cesty neprůchodné, posoudí se nutnost odstranění překážek, rozebrání konstrukcí nebo je veden jinými cestami za použití výškové techniky, např. okny.

Mobilní výšková technika a věcné prostředky pro postup jednotky do výšek (žebříky) musí být ustaveny tak, aby:

- a) nedošlo k odříznutí nebo jinému ohrožení požárem (tepelným zářením, žíhavicími plameny),
- b) nedošlo z důvodu nebezpečí popálení, výbuchu a zřícení konstrukcí k ohrožení nebo zranění hasičů (ochrana vodní clonou, dostatečný odstup).

Výškovou techniku a technické prostředky pro výstup do výšek lze přemístit na nové stanoviště teprve po sestoupení hasičů, kteří po této technice vystoupili nebo byli informováni o jejím přemístění a současně jim byly určeny jiné cesty k návratu.

Při provádění požárního útoku je nutno počítat s následujícími komplikacemi:

- a) nepřesné určení rozsahu požáru,
- b) nedostatek sil a prostředků nebo jejich chybný odhad,
- c) obtížné určení cest a směru šíření požáru,
- d) skrytá nebezpečí na místě zásahu,
- e) náhlá změna meteorologické situace,
- f) uskladněný hořlavý materiál, hořlavé kapaliny nebo jinak nebezpečný materiál,
- g) nevhodné stavební a technické úpravy, např. nevhodný stav požárně dělících konstrukcí,
- h) omezené nebo nesjízdné přístupové komunikace k místu zásahu,
- i) náhlá změna sjízdnosti přístupových komunikací,
- j) chybějící podmínky pro hašení požáru a záchranné práce¹,
- k) neočekávané chování osob a zvířat.

Požární obrana⁶¹

Tam, kde není možno provést požární útok, zejména při nedostatku sil a prostředků a při rozsáhlých požárech, se provádí požární obrana. Princip požární obrany spočívá v zastavení šíření požáru na předem určeném místě.

Obranné postavení se zaujímá tam, kde je možnost zabránit šíření požáru, zpravidla na hranici požárních úseků nebo v místech přírodních nebo umělých překážek.

---

¹ § 5 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb.

⁶¹ podrobněji viz metodický list 3/P

Při určení místa obranného postavení je třeba vzít v úvahu ohrožení osob, zvířat, a cenného nebo nebezpečného materiálu, hlavní směr šíření požáru a skutečnosti, které jej ovlivňují:

- a) směr větru,
- b) účinky tepla,
- c) spojené konstrukce, souvislý porost a skladovaný hořlavý materiál, umožňující šíření požáru (dále jen „požární mosty“),
- d) terén a jeho vhodnost pro šíření požáru v přírodním prostředí,
- e) létající jiskry a hořící materiál, které ve směru větru ohrožují prostor ve tvaru kruhové výseče, jejíž středem je místo nejintenzivnějšího hoření. Hoří-li celá budova, je ohrožen prostor ve směru větru v šířce budovy rozšiřující se do obou stran v úhlu zhruba 20 stupňů.

Pro místo obranného postavení je možno využít polní a lesní cesty, vodní toky, stavebně dělicí konstrukce (stěny, příčky) nebo proluky mezi budovami. V obranném postavení se na základě zjištění situace určí:

- a) stěžejní místo obranného postavení, kde se nasadí jednotky a určí se jim postupné úkoly, např. odstranění požárních mostů, hašení některé strany požárního úseku, odstraňování hořlavých předmětů, hašení požáru na určitém směru šíření, zvlhčení povrchu hořlavých konstrukcí nebo porostu, položení souvislé vrstvy pěny,
- b) obranná opatření, která mají za úkol zmenšit možnost šíření požáru. K těmto opatřením mohou být vyzvány i osoby na základě zákonného ustanovení o osobní pomoci⁶². Obranná opatření spočívají např. v uzavření střešních otvorů, oken, ve střežení požárně dělicích konstrukcí z odvrácené strany požáru nebo vytvoření dělicího pásu v porostu zaoráním.

Nutným předpokladem pro úspěšnou obranu je odstraňování požárních mostů. Požárními mosty mohou být zejména střecha a různé stříšky přístavků, podbití říms přes požárně dělicí příčky nebo skladovaný hořlavý materiál. Za požární most v přírodním prostředí je nutno považovat souvislý hořlavý porost. Jeho souvislost se musí přerušit dostatečně širokým pásem, ve kterém se odstraní veškerý porost.

Pro zajištění obranných opatření je vhodné využít všech na místě zásahu dosažitelných prostředků a osobní a věcné pomoci právnických a podnikajících fyzických osob⁶³.

Nastanou-li předpoklady pro provedení požárního útoku (tzn. možnost provedení lokalizace a likvidace požáru hašením požáru za dostatečného množství sil a prostředků), změní se obranné postavení ve výchozí postavení pro požární útok.

---

⁶² § 18 zákona č. 133/1985 Sb.

⁶³ § 18 a § 19 zákona č. 133/1985 Sb.

Požární obrana, spočívající především v zajištění okolí hořícího objektu před rozšířením požáru, se využívá v případě, že by „...náklady na zdolání požáru osamoceně stojícího objektu, jako je například stoh nebo sklad píce, mohly být s ohledem na hodnotu takového objektu považovány na náklady vynaložené nevhodně a průzkumem bylo potvrzeno, že nejsou ohroženy životy osob nebo zvířat anebo životní prostředí, je velitel zásahu povinen zvážit účelnost zásahu a případně jej ukončit, aniž by bylo dosaženo cíle činnosti jednotek při zdolávání požáru^{64c}.

Při provádění požární obrany je nutno počítat s následujícími komplikacemi:

- a) nervozita postižených a dalších obyvatel, která může působit i na zasahující jednotky,
- b) neochota vyzvaných právnických, podnikajících fyzických a fyzických osob, poskytnout osobní a věcnou pomoc,
- c) možnost odříznutí ústupové cesty u požárů v přírodním prostředí (náhlá změna větru),
- d) změna meteorologické situace.

Řízení zásahu⁶⁵

Na místě zásahu řídí činnost jednotek velitel zásahu. Řízení zásahu je proces realizovaný velitelem zásahu, který při uplatnění

- a) metod řízení (plánování, organizování, komunikování, rozhodování, velení, motivování, kontrolování),
- b) organizování spolupráce,
- c) efektivního užití zásahových zdrojů (síly a prostředky, služby, finance, metody)

vede ke stanovení a dosažení cílů zásahu (takticky správné nasazení zásahových zdrojů) a tím ke zdolání vniklého požáru nebo provedení záchranných a likvidačních prací při mimořádné události na taktické úrovni.

Řízením zásahu se uskutečňují rozhodnutí velitele zásahu s cílem realizovat úkoly při hašení požáru a záchranných a likvidačních pracích prostřednictvím

- a) řízení přímých podřízených velitele zásahu (jemu podřízených velitelů, hasičů, popř. vedoucích složek IZS),
- b) řízení jednotek,
- c) řízení součinnosti všech složek IZS pro vzájemnou koordinaci jimi prováděných záchranných a likvidačních prací (řízením je určeno chování dalších složek IZS)
- d) řízení součinnosti s dalšími právnickými a fyzickými osobami zúčastněných na zásahu.

---

⁶⁴ § 15 odst. 3 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

⁶⁵ podrobněji viz metodický list 1/Ř

Místo zásahu je místo nasazení jednotek a dalších složek IZS a prostor předpokládaných účinků mimořádné události. .

Při zásahu dvou nebo více jednotek řízení zásahu převezme velitel jednotky, která zahájila činnost na místě zásahu jako první. To neplatí, jestliže některý z velitelů zasahujících jednotek využije právo přednostního velení. Pokud to technické prostředky umožní oznámí velitel jednotky, která přijela na místo zásahu jako první, příslušnému operačnímu středisku převzetí velení zásahu a upřesní místo zásahu a charakter zásahu.⁶⁶

Jestliže jedna nebo více jednotek zasahuje u mimořádné události s ostatními složkami integrovaného záchranného systému a některé ze zasahujících složek IZS s ohledem na charakter záchranných a likvidačních prací, přísluší podle zvláštních předpisů řízení těchto prací, velitel zásahu s takovou složkou spolupracuje. Nejsou-li příslušné složky dosud na místě zásahu, velitel zásahu zajistí jejich vyrozumění. Do doby jejich příjezdu, nebo je-li spor o tom, která složka má záchranné a likvidační práce řídit, řízení záchranných a likvidačních prací převezme velitel zásahu.⁶⁷

Mimořádnou událostí podle článku 5 jsou zejména havarijní zhoršení nebo ohrožení jakosti povrchových nebo podzemních vod (řízení prací při zneškodňování havárií řídí vodoprávní úřad⁶⁸) a povodeň (protipovodňová opatření řídí povodňový orgán⁶⁹). Velitel zásahu jednotek při tom řídí jednotky na místě zásahu a zodpovídá za jejich činnost. Z toho vyplývá, že bez jeho vědomí nemůže ten, kdo celkově řídí záchranné a likvidační práce ukládat zúčastněným jednotkám úkoly. Velitel zásahu v tomto případě také není zodpovědný za celkový výsledek všech prací při odstraňování následků mimořádné události, ale jen za činnost, kterou provádějí jednotky požární ochrany v rámci záchranných prací. Jednotka provádí do příchodu kompetentního orgánu tzv. záchranné práce (odstranění bezprostředních rizik a přerušení jejich příčin) přiměřeně silám a prostředkům jednotky.

Řízení zásahu má stránku

- a) osobní; osobní stránku řízení představují velitelé všech stupňů a jejich osobní vlastnosti a odborné schopnosti,
- b) věcnou, kterou je
  - i) organizační struktura systému řízení (dále jen "struktura řízení") a oblasti, kde takto řízení provádí (dále jen „úrovně řízení“),
  - ii) způsob řízení (způsob komunikace s podřízenými, rozkazy, pokyny, povely),
  - iii) prostředky řízení (předávání informací - radiostanicí, ústně, prostřednictvím pomocníků, porady,...).

---

⁶⁶ § 21 odst. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany

⁶⁷ § 21 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁶⁸ § 41 zákona č. 254/2001 o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

⁶⁹ § 77 zákona č. 254/2001 Sb.

Pro složité a měnící se požadavky řízení zásahu nestačí čistě hierarchický a autoritativní řídicí styl, který je postaven jen na rozkazech a poslušnosti. Doporučuje se použít kooperativní řídicí styl, který využívá spolupráci odborníků k poradě, delegování odpovědnosti na velitele nižších stupňů, přidělování cílových úkolů s možností vlastního řešení při jejich plnění, poskytování informací podřízeným silám o situaci a záměrech, jako motivaci pro nalezení optimálního rozhodnutí.

Každá akutně nebezpečná situace vyžaduje od všech úrovní řízení okamžitou reakci ve formě rychlých rozhodnutí a přesných rozkazů. Tyto musí být v souladu s konečným cílem a záměrem velitele zásahu.

Struktura řízení

Celá struktura řízení zásahu musí velitele zásahu aktivně podporovat, informovat, připravovat rozhodnutí, plnit rozkazy, pokyny a povely, popř. je předávat podřízeným.

Struktura řízení musí být budována na následujících zásadách:

- a) úkoly a oprávnění mezi jednotlivými úrovněmi řízení jsou navzájem sladěny a jsou přesně stanoveny,
- b) je přesně stanoveno, kdo je oprávněn a v jakých oblastech vydávat povely, pokyny a rozkazy,
- c) zůstává nedotčena celková odpovědnost velitele zásahu za řízení zásahu,
- d) je zaručena kontinuita velení i při neočekávaných stavech (vyřazení některého stupně struktury řízení, ztráta prostředků řízení, náhlá změna situace) předem stanovenou zastupitelností jednotlivých funkcí na úrovních řízení.

Struktura řízení závisí na počtu řízených jednotek, dalších složek IZS, popř. dalších sil a prostředků. Při řízení zásahu se uplatňují následující úrovně řízení s oprávněním v okruhu své působnosti vydávat rozkazy, pokyny nebo povely vůči svým podřízeným:

- a) velitel zásahu,
- b) velitel jednotky a vedoucí další složky IZS,
- c) náčelník štábu velitele zásahu (dále jen „štáb“),
- d) člen štábu,
- e) velitel sektoru,
- f) velitel úseku,
- g) vedoucí skupin.

Velitel zásahu určuje k výkonu funkce náčelníka a členy štábu, velitele sektoru a úseků; na místě zásahu může určit i velitele jednotek nebo vedoucí skupin určeným silám.

Označení jednotlivých funkcí je provedeno červenou páskou, která se nosí na levé paži nebo zvláštní vestou s následujícími nápisy:

- a) velitel zásahu nápisem „VZ“ na pásce nebo nápisem „Velitel zásahu“ na zvláštní vestě,

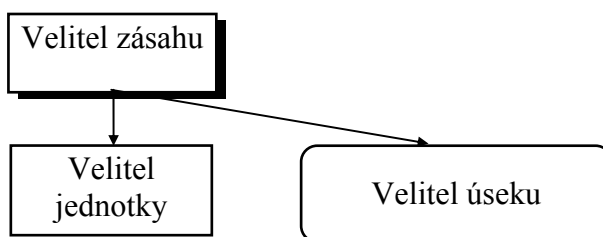
- b) velitel sektoru nápisem „VS“ na pásce nebo nápisem „Velitel sektoru“ na zvláštní vestě,
- c) velitel úseku nápisem „VU“ na pásce nebo nápisem „Velitel úseku“ na zvláštní vestě,
- d) náčelník štábu nápisem „NŠ“ na pásce nebo nápisem „Náčelník štábu“ na zvláštní vestě,
- e) člen štábu velitele zásahu pro spojení nápisem „S“ na pásce nebo nápisem „Spojení“ zvláštní vestě,
- f) člen štábu velitele zásahu pro tyl nápisem „T“ na pásce nebo nápisem „Tyl“ na zvláštní vestě,
- g) člen štábu velitele zásahu pro analýzu situace nápisem „A“ na pásce nebo nápisem „Analýza“ na zvláštní vestě,
- h) člen štábu velitele zásahu pro nasazení sil a prostředků nápisem „N“ na pásce nebo nápisem „Nasazení“ na zvláštní vestě.

O použití označení jednotlivých funkcí a ostatních osob podle odst. 12 rozhoduje velitel zásahu.

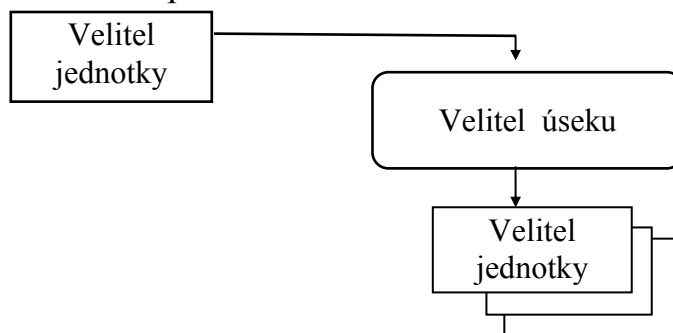
Podle počtu jednotek, dalších složek IZS nebo podle složitosti zásahu velitel zásahu používá následující strukturu řízení:

- a) řídí zásah sám (obr. č. 1); zpravidla u malých málo složitých mimořádných událostí, zpravidla s počtem do tří zasahujících jednotek (požárních družstev) nebo celkově tří složek IZS,
- b) vyčleňuje pro svoji potřebu a pod přímé řízení pomocníky (obr. č. 2); zpravidla se jedná o zásahy s nasazením tří až pěti jednotek, pomocníkem je zejména spojař nebo některý z velitelů jednotek nebo vedoucí složky IZS zabezpečující evidenci sil a prostředků a vyhodnocení průzkumu nebo tyl jednotek; zde může být pomocníkem technik strojní služby nebo chemicko-technické služby. Pomocník může být také přidělen k některé ze spoluzasahující složce IZS pro koordinaci její činnosti s nasazením hasičů,
- c) zřizuje štáb velitele zásahu jako svůj výkonný orgán (obr. č. 3); zpravidla se jedná o zásahy s potřebou nasazení více jak pěti jednotek nebo složitě zásahy s nutností užší koordinace se složkami IZS, s odborníky nebo majiteli objektu,
- d) nezávisle od varianty řízení dle písmena a) až c) může velitel zásahu vzhledem k členitosti místa zásahu nebo taktiky zásahu zřídit sektory a úseky a určit jejich velitele.

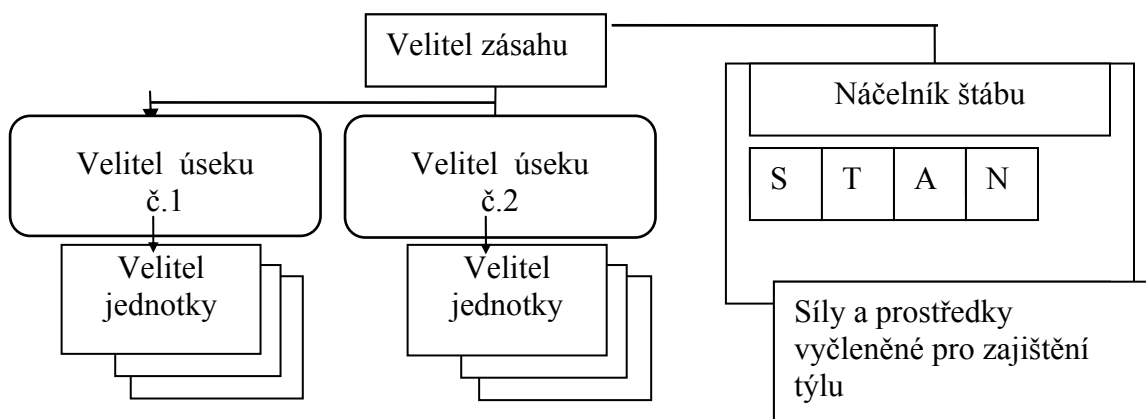
Obr.č.4 Řízení zásahu bez štábu velitele zásahu a pomocníků

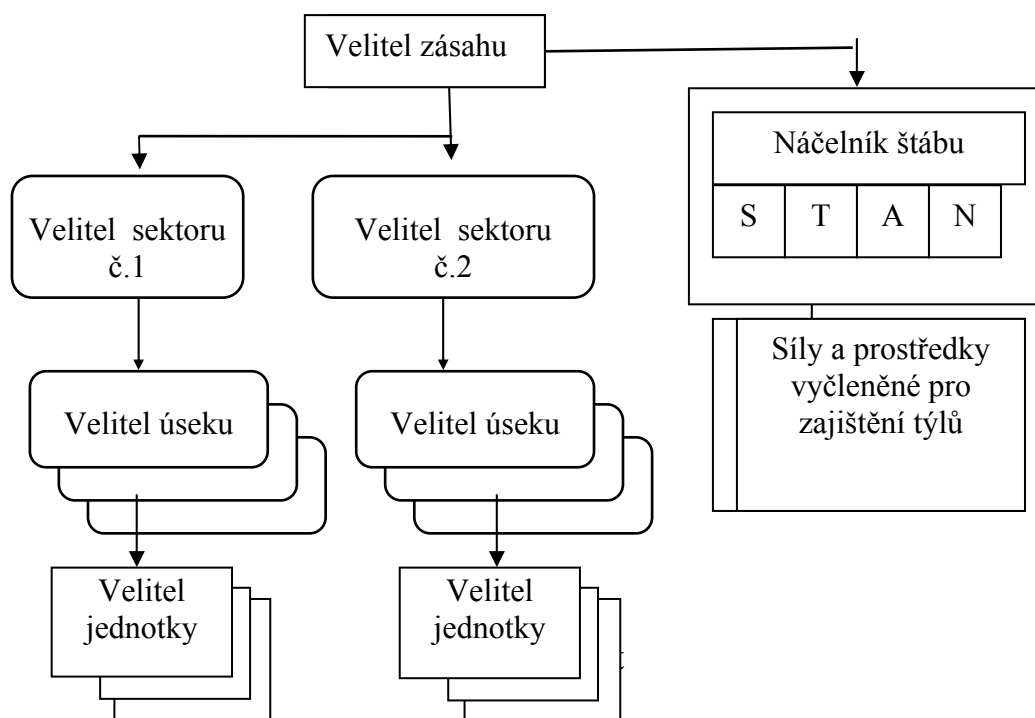
Obr.č.5 Řízení zásahu s pomocníkem

Obr. č. 6 Řízení zásahu se štábem velitele zásahu a úseky

Obr. č. 7 Řízení zásahu se štábem velitele zásahu, sektory a úseky.

Na místě zásahu jsou hasiči přímo podřízeni svým velitelům jednotek a jejich prostřednictvím veliteli úseku, veliteli sektoru a veliteli zásahu. Při nebezpečí z prodlení může hasičům vydat velitel úseku, sektoru nebo velitel zásahu rozkaz přímo. Na svého přímého nadřízeného se hasiči obrací s požadavky, informacemi a návrhy na řešení.

Velitel zásahu může hasičům určit i jiného přímého nadřízeného, např. je začlenit do operačních skupin (průzkum), podřídít jednotlivým členům štábu (pro týl, spojení,...) nebo vyčlenit přímo jako své pomocníky (spojení, řidič,...). Velitel zásahu přímo řídí činnost:

- a) náčelníka štábu, velitele průzkumné skupiny, velitele sektoru a dalších hasičů, které určil jako svůj výkonný orgán, pokud jim neurčil jiného přímého nadřízeného,
- b) velitelů jednotek, kromě těch, kteří byli zařazení do podřízenosti velitele sektoru nebo velitele úseku.⁷⁰

Velitel úseku je na místě zásahu podřízen veliteli zásahu nebo veliteli sektoru.⁷¹

Velitel jednotky je na místě zásahu podřízen veliteli úseku. Pokud úsek není zřízen, podřízen veliteli zásahu⁷².

Člen štábu je přímo podřízen náčelníkovi štábu.

⁷⁰ § 26 odst. 6 vyhlášky č.247/2001 Sb.

⁷¹ § 27 odst. 1 vyhlášky č.247/2001 Sb.

⁷² § 28 odst. 1 vyhlášky č.247/2001 Sb.

Zastupitelnost, změna, střídání

Velitel zásahu a velitel jednotky “předává řízení jednotky na dobu své nepřítomnosti určenému zástupci⁷³“. Jde především o zabezpečení kontinuity velení pro případ jejich náhlé nepřítomnosti (indispozice, zranění).

Pokud je zřízen štáb je zástupcem velitele zásahu náčelník štábu.

Pokud by došlo k vyřazení velitele zásahu, je třeba změna velitele zásahu. Novým velitelem zásahu se stane velitel jednotky, jemuž to přísluší s ohledem na právo přednostního velení nebo služebního zařazení v jednotce, ke které velitel zásahu patřil (např. velitel družstva je vystřídán jeho služebním nadřízeným nebo jiným určeným velitelem). Ke změně velitele zásahu dojde vždy, jestliže velitel jednotky s právem přednostního velení toto právo využije. Změnu velitele zásahu mohou také bez ohledu na právo přednostního velení provést vybraní služební funkcionáři HZS ČR (generální ředitel HZS ČR, ředitel HZS kraje nebo jejich pověřeni zástupci, ředitel územního odboru HZS kraje).

Každá změna ve funkci velitele zásahu musí být ohlášena místně příslušnému operačnímu a informačnímu středisku HZS kraje.

Pokud dochází ke změně velitele zásahu nebo velitele jednotky (ne k zastoupení!) „odstupující velitel zásahu nového velitele zásahu informuje o postupu jednotek při zásahu a jednotkám své odstoupení oznámí. Nový velitel se ujme řízení zásahu prohlášením, že velení přebírá. Není-li účast odstupujícího velitele možná, nový velitel převzetí velení jednotkám oznámí sám a tuto okolnost poznamená ve zprávě o zásahu.⁷⁴ Předání a převzetí práva vydávat rozkazy musí být provedeno jednoznačně, např. sdělením „Přebírám řízení zásahu“, „Předal jsem řízení zásahu“ apod.

Nepřevzetí řízení zásahu velitelem s právem přednostního velení jej nezbujuje odpovědnosti za správné vedení zásahu. Služebně nadřízený velitel nebo velitel s právem přednostního velení, pokud velení u zásahu nepřevzal, není oprávněn zasahovat do činností a oprávnění velitele zásahu, byť služebně podřízeného.

Pokud velitel s právem přednostního velení toto právo uplatní a převezme řízení zásahu, musí se odstupující velitel tomuto rozhodnutí podřídit a dále nesmí zasahovat novému veliteli zásahu do řízení zásahu.

Střídání hasičů při zásahu se provádí podle rozhodnutí velitele zásahu tak, aby nedošlo k jejich ohrožení a k přerušení zásahu.⁷⁵

⁷³ § 26 odst.10 vyhlášky č.247/2001 Sb.

⁷⁴ § 22 odst. 3 vyhlášky č.247/2001 Sb.

⁷⁵ § 16 vyhlášky č. 247/2002 Sb.

Velitel zásahu při řízení požárního zásahu a záchranných prací jednotek⁷⁶

Velitel zásahu řídí činnost jednotek a dalších subjektů jejichž součinnost si vyžádal na místě zásahu. Stanoví strukturu řízení na místě zásahu. Velitel zásahu nosí červenou pásku s nápisem VZ na levé paži nebo zvláštní vestou s nápisem "Velitel zásahu"⁷⁷. Funkce velitele zásahu je ustanovena jen na místě zásahu, nikoliv mimo ně, např. v průběhu přepravy.

Jestliže jedna nebo více jednotek zasahuje u mimořádné události s ostatními složkami integrovaného záchranného systému a některé ze zasahujících složek IZS s ohledem na charakter záchranných a likvidačních prací, přísluší podle zvláštních předpisů řízení těchto prací, velitel zásahu s takovou složkou spolupracuje. Nejsou-li příslušné složky dosud na místě zásahu, velitel zásahu zajistí jejich vyrozumění. Do doby jejich příjezdu, nebo je-li spor o tom, která složka má záchranné a likvidační práce řídit, řízení záchranných a likvidačních prací převezme velitel zásahu.⁷⁸

Mimořádnou událostí podle článku 2 jsou zejména havarijní zhoršení nebo ohrožení jakosti povrchových nebo podzemních vod (řízení prací při zneškodňování havárií řídí vodoprávní úřad⁷⁹) a povodeň (protipovodňová opatření řídí povodňový orgán⁸⁰). Velitel zásahu jednotek při tom řídí jednotky na místě zásahu a zodpovídá za jejich činnost. Z toho vyplývá, že bez jeho vědomí nemůže ten, kdo celkově řídí záchranné a likvidační práce ukládat zúčastněným jednotkám úkoly. Velitel zásahu v tomto případě také není zodpovědný za celkový výsledek všech prací při odstraňování následků mimořádné události, ale jen za činnost, kterou provádějí jednotky požární ochrany v rámci záchranných prací. Jednotka provádí do příchodu kompetentního orgánu tzv. záchranné práce (odstranění bezprostředních rizik a přerušení jejich příčin) přiměřeně silám a prostředkům jednotky.

Mechanismus uvedený v odst. 2 a 3 slouží pro koordinaci činnosti jednotek s dalšími složkami IZS, s orgány státní správy a právníckými i fyzickými osobami zabezpečujícími likvidaci mimořádné události. V jednodušším případě může velitel zásahu zabezpečit koordinaci záchranných a likvidačních prací bez štábu velitele zásahu, při složitějších zásazích vyžadujících časově delší a náročnější koordinaci, jmenuje vedoucí složek IZS do štábu velitele zásahu.

Při složitějším zásahu, vyžadující si koordinaci záchranných a likvidačních prací s jinými složkami IZS i mimo místo zásahu, může velitel zásahu vyžádat prostřednictvím operačního a informačního střediska svolání

⁷⁶ podrobněji viz metodický list 2/Ř

⁷⁷ § 29 odst. písm. a) , vyhl. č.247/2001 Sb.

⁷⁸ § 21 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁷⁹ § 41 zákona č. 254/2001 o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

⁸⁰ § 77 zákona č. 254/2001 Sb.

územně příslušného krizového štábu a tak požádat o koordinaci záchranných likvidačních prací:

- a) starostu obce s rozšířenou působností nebo
- b) hejtmána kraje; uvedená koordinace nastává také tehdy, když je pro místo zásahu vyhlášen nejvyšší stupeň poplachu dle poplachového plánu IZS a to buď velitelem zásahu nebo operačním a informačním střediskem IZS.

Koordinace záchranných a likvidačních prací starostou obce nebo hejtmánem neznamená, že se ruší funkce velitele zásahu v místě zásahu, ten plní nadále své úkoly dané právním předpisem.⁸¹

Stanovení velitele zásahu

Na místě zásahu řídí činnost jednotek velitel zásahu. Při zásahu dvou nebo více jednotek řízení zásahu převezme velitel jednotky, která zahájila činnost na místě zásahu jako první. To neplatí, jestliže některý z velitelů zasahujících jednotek využije právo přednostního velení podle § 22 vyhlášky 247/2001 Sb. (dále jen "právo přednostního velení"). Pokud to technické prostředky umožní oznámí velitel jednotky, která přijela na místo zásahu jako první, příslušnému operačnímu středisku převzetí velení zásahu a upřesní místo zásahu a charakter zásahu.⁸²

Funkce velitele zásahu se ustanovuje z velitelů jednotek a z osob majících tzv. velitelskou pravomoc. U hasičského záchranného sboru kraje (dále jen „HZS kraje“) je velitelská pravomoc dána vnitřními předpisy, např. organizačním řádem HZS kraje a to u těchto funkcí: velitel operační skupiny, velitel družstva, velitel čety, velící důstojník, velitel stanice, vedoucí odboru pro výkon služby a IZS, náměstek ředitele HZS kraje pro úsek operační a IZS, řídicí důstojník a další služební funkcionáři HZS ČR podle právního předpisu⁸³.

Řídicí důstojník kraje je v operačním řízení nadřízen všem příslušníkům a zaměstnancům HZS kraje, je podřízen řediteli HZS kraje, který může měnit jeho rozhodnutí. Je oprávněn převzít pouze funkci velitele zásahu od velitele zásahu, který je příslušníkem HZS z jeho kraje. Pokud velení zásahu nepřevzal, zpravidla pomáhá veliteli zásahu na místě zásahu, např. v dohodě s velitelem zásahu jedná v havarijních orgánech právnických a podnikajících fyzických osob, doprovází na místě zásahu významné osoby, např. představitele správních úřadů.

Při soustředění většího množství sil a prostředků a při organizačně složitým nebo rozsáhlým zásahu anebo při zásahu v rámci integrovaného záchranného systému může velitel zásahu zřídit štáb velitele zásahu (dále jen „štáb“), jednotlivé úseky a určit velitele úseků. Zřídí-li velitel zásahu úseky,

---

⁸¹ § 1, § 3, § 4 vyhlášky č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

⁸² § 21 odst. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁸³ § 22 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

stanoví úkoly, které budou úseky plnit a vyčlení pro plnění těchto úkolů potřebné síly a prostředky. Pro několik úseků může velitel zásahu zřídit společný sektor a určit jeho velitele. Pokud nestanoví velitel zásahu jinak, jsou hasiči přímo podřízeni svým velitelům jednotek. Velitelé jednotek jsou podřízeni veliteli úseku, veliteli sektoru a veliteli zásahu. Při nebezpečí z prodlení může velitel úseku, velitel sektoru nebo velitel zásahu vydat hasičům rozkaz nebo pokyn přímo.⁸⁴

Právo přednostního velení

V případě, kdy jsou na místě zásahu dvě nebo více jednotek, může být řízení zásahu převzato podle práva přednostního velení. Právem přednostního velení se rozumí že:

- a) velitel jednotky hasičského záchranného sboru kraje má přednost před všemi veliteli jednotek s výjimkou velitele jednotky hasičského záchranného sboru podniku v případě uvedeném v písmenu b),
- b) velitel jednotky hasičského záchranného sboru podniku má přednost před všemi veliteli jednotek v případě, že místem zásahu je podnik, pro který byla tato jednotka zřízena,
- c) velitel jednotky sboru dobrovolných hasičů obce má přednost před velitelem jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku s výjimkou případu uvedeného v písmenu d),
- d) velitel jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku má přednost před velitelem jednotky sboru dobrovolných hasičů obce v případě, je-li místem zásahu podnik, pro který byla tato jednotka zřízena,
- e) velitel jednotky v jejíž územní působnosti se místo zásahu nachází, má přednost před ostatními veliteli jednotek stejného druhu; to neplatí, jestliže jednotka v jejíž územní působnosti se místo zásahu nachází se do činnosti na místě zásahu nezapojí nebo pokud se velitelé jednotek dohodnou jinak.⁸⁵

Řízení zásahu podle odst. 9. převzít nelze, jestliže generální ředitel Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „generální ředitel“) nebo jím pověřený zástupce, ředitel hasičského záchranného sboru kraje nebo ředitel územního odboru hasičského záchranného sboru kraje anebo jimi pověření funkcionáři hasičského záchranného sboru kraje určí velitele zásahu nebo velení sami převezmou.

Územní působnost jednotky je dána plošným pokrytím území kraje jednotkami, kterou se určuje předurčenost jednotky do jednotlivých katastrů obcí a tím i hasební obvod jednotky s územní působností (JPO I, JPO II, JPO III)⁸⁶. Mezi stanicemi hasičského záchranného sboru stejného kraje pak zpravidla rozhoduje hasební obvod příslušný stanici, pokud však nerozhodne o

⁸⁴ § 21 odst. 3 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁸⁵ § 22 odst. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁸⁶ Příloha zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů.

veliteli zásahu nadřízený velitel na základě služební nadřízenosti z organizačního řízení.

Místní příslušnost jednotky se vztahuje k území zřizovatele jednotky a je dána zřizovatelskou funkcí obce nebo podniku (právnícké nebo podnikající fyzické osoby). Místní příslušnost může vzniknout i na základě zřízení společné jednotky ve smyslu § 69a zákona o požární ochraně.

Pokud velitel disponující právem přednostního velení toto právo uplatní a převezme zásah, musí se odstupující velitel převzetí podřídit a po převzetí nesmí zasahovat novému veliteli zásahu do řízení zásahu. Nepřevzetí řízení zásahu velitelem s právem přednostního velení jej nezbujuje odpovědnosti za správné vedení zásahu (mohl jednat k nápravě převzetím funkce velitele zásahu).

Služebně nadřízený příslušník HZS ČR nebo velitel s právem přednostního velení, pokud velení u zásahu nepřevzal, není oprávněn zasahovat do činností a oprávnění velitele zásahu, byť služebně podřízeného velitele v organizačním řízení výkonu služby.

Nemůže-li velitel zásahu vykonávat svoje oprávnění a plnit povinnosti podle předchozích odstavců, bezodkladně určí svého zástupce, a pokud nedojde k převzetí velení⁸⁷ (podle odst. 11 nebo 12).

Velitel zásahu má právo při řízení požárního zásahu jednotek; oprávnění velitele zásahu se vztahují také na činnost při záchranných pracích u živelních pohrom nebo pokud hrozí bezprostřední ohrožení života, značná věcná škoda při záchranných pracích u mimořádných událostí⁸⁸:

- a) požádat o osobní pomoc fyzickou osobu⁸⁹,
- b) požádat o věcnou pomoc fyzické nebo právnícké osoby; zejména o dopravní prostředky, zdroje vody, spojová zařízení a jiné věci ke zdolání požáru nebo provedení záchranných prací⁹⁰,
- c) vstoupit na nemovitosti k provedení opatření nutných ke zdolání požáru nebo zamezení jeho šíření, provedení záchranných prací a v případě potřeby nařídit v příslušném rozsahu vlastníkově (správci, uživateli) zejména vyklizení pozemku, odstranit stavbu, její část nebo porosty⁹¹,
- d) nařídit v souvislosti se zdoláváním požáru nebo při cvičení jednotky, aby se z místa zásahu vzdálily osoby, jejichž přítomnost není potřebná nebo aby se podřídily jiným omezením nutným k úspěšnému provedení zásahu⁹²,
- e) nařídit provedení nutných opatření směřujících k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru. O nařízených opatřeních neodkladně informují

⁸⁷ § 26 odst.10 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁸⁸ § 92 zákona č. 133/1985 Sb.

⁸⁹ § 18 zákona č. 133/1985 Sb.

⁹⁰ § 19 zákona č. 133/1985 Sb.

⁹¹ § 22 zákona č. 133/1985 Sb.

⁹² § 88 odst. 2 písm. a) zákona č. 133/1985 Sb.

orgán vykonávající státní požární dozor⁹³. Velitel zásahu nařizuje nutná opatření při předání místa zásahu,

f) odvolat

- i) velitele jednotky nebo hasiče, které určil jako svůj výkonný orgán (např. náčelníka štábu, velitele bojového úseku, velitele průzkumné skupiny), pokud nemohou plnit nebo neplní své úkoly a současně určit jejich nástupce,
- ii) z místa zásahu jednotku, která neplní svoje úkoly nebo jestliže její síly a prostředky u zásahu již nejsou potřebné⁹⁴, totéž přiměřeně platí u hasičů, kteří splnili úkol,
- g) rozdělit jednotku, určit vedoucí skupin a začlenit osoby poskytující osobní a věcnou pomoc do jednotky. Nad činností těchto osob musí být zajištěn odborný dohled a musí být vybaveny osobními ochrannými prostředky⁹⁵,
- h) rozhodnout o nedodržení technických parametrů požární techniky a věcných prostředků požární ochrany, jestliže hrozí nebezpečí z prodlení při záchraně života osob⁹⁶,
- i) velitel zásahu je oprávněn na nezbytnou dobu záchranu osob, zvířat nebo majetku přerušit v případě, kdy již nelze, ani přes vynaložení všech dostupných sil a prostředků, osoby, zvířata nebo majetek zachránit anebo pokračování v zásahu by bezprostředně ohrožovalo život zasahujících hasičů⁹⁷,
- j) ukončit nasazení jednotek v případě, že by zdolávání požáru osamoceně stojícího objektu (např. stohu nebo skladu píce) bylo s ohledem na charakter požáru nevhodné a průzkumem bylo potvrzeno, že nejsou ohroženy životy fyzických osob nebo zvířat, případně by zásahem mohlo dojít k neúměrným ekonomickým škodám a škodám na životním prostředí, při tom musí velitel zásahu zajistit ochranu okolí hořícího objektu před rozšířením požáru⁹⁸,

Velitel zásahu je dále při provádění záchranných a likvidačních prací při zásahu několika složek IZS oprávněn:

- a) zakázat nebo omezit vstup osob na místo zásahu a nařídít, aby místo zásahu opustila osoba, jejíž přítomnost není potřebná, nařídít evakuaci osob popřípadě stanovit i jiná dočasná omezení k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí a vyzvat osobu, která se nepodřídí stanoveným omezením, aby prokázala svoji totožnost; tato osoba je povinna výzvě vyhovět,

⁹³ § 88 odst. 2 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb.

⁹⁴ § 26 odst. 7 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁹⁵ § 26 odst. 8 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁹⁶ § 26 odst. 9 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁹⁷ § 14 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

⁹⁸ § 15 odst. 3 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

- b) nařídit bezodkladné provádění nebo odstraňování staveb, terénních úprav za účelem zmírnění nebo odvrácení rizik vzniklých mimořádnou událostí,
- c) vyzvat právnické osoby nebo fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci,
- d) zřídit štáb velitele zásahu jako svůj výkonný orgán a určit náčelníka a členy štábu. Členy štábu jsou zejména velitelé a vedoucí složek integrovaného záchranného systému. Členy tohoto štábu mohou být dále fyzické osoby a zástupci právnických osob, se kterými složky integrovaného záchranného systému spolupracují nebo které poskytují osobní nebo věcnou pomoc,
- e) rozdělit místo zásahu na sektory, popřípadě úseky a stanovit jejich velitele, kterým je oprávněn ukládat úkoly; rozhodovat o přidělování sil a prostředků do podřízenosti velitelů sektorů a úseků.⁹⁹

Velitel zásahu prokazuje svá oprávnění vůči fyzickým nebo právnickým osobám a hasičům svým označením podle článku 1.

Velitel zásahu plní při řízení požárního zásahu a záchranných pracích následující úkoly:

- a) řídí průzkum, vyhodnocuje situaci a s ohledem na získané poznatky organizuje soustředění a nasazování jednotek,
- b) kontroluje a vyhodnocuje účinnost zásahu a plnění svých rozkazů a pokynů,
- c) rozhoduje o zahájení a ukončení činnosti k záchraně osob, zvířat a majetku a určí, které osoby, která zvířata nebo který majetek budou zachráněny přednostně,
- d) organizuje součinnost zasahujících jednotek a jejich spolupráci s těmi, kteří poskytují osobní a věcnou pomoc,
- e) organizuje spojení v místě zásahu a spojení s příslušným operačním střediskem a odpovídá za úplnost a správnost předávaných informací,
- f) v případě potřeby zřídit štáb, označí velitelské stanoviště a přiděluje do úseků, popřípadě sektorů, síly a prostředky jednotek nebo složek integrovaného záchranného systému,
- g) zajišťuje týlové zabezpečení jednotek,
- h) zajišťuje podávání informací o zásahu sdělovacím prostředkům a veřejnosti,
- i) organizuje poskytování informací příbuzným osob, které byly postiženy následky požáru nebo mimořádné události,
- j) organizuje opatření k zamezení vstupu nepovolaných osob na místo zásahu,
- k) vyhodnocuje zásah a zpracovává zprávu o zásahu¹⁰⁰

⁹⁹ § 19 odst. 3 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

¹⁰⁰ § 26 odst. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

- l) v místě zásahu, kde se předpokládají účinky požáru nebo mimořádné události, zabezpečuje velitel zásahu ve spolupráci s příslušným operačním střediskem, správními úřady a obcemi,
- i) provedení průzkumu šíření účinků požáru nebo mimořádné události,
  - ii) informování obyvatelstva na území ve směru šíření požáru nebo mimořádné události, která by je mohla ohrozit svými účinky,
  - iii) evakuaci obyvatelstva nebo jeho ochranu před nebezpečím, nelze-li evakuaci uskutečnit,
  - iv) vyhledání bezprostředně ohrožených osob,
  - v) ošetření zraněných osob,
  - vi) regulaci volného pohybu osob a dopravních prostředků v místě zásahu,
  - vii) střežení evakuovaného území a majetku,
  - viii) odstranění staveb a porostů, provedení terénních úprav za účelem zmírnění nebo odvrácení rizik vzniklých požárem nebo mimořádnou událostí.¹⁰¹
- m) může prostřednictvím příslušného operačního střediska žádat o:
- i) regulaci dopravy na trasách odsunu zraněných do zdravotnických zařízení nebo na trasách, po kterých jsou přepravovány síly a prostředky jednotek,
  - ii) zabezpečení náhradního ubytování pro postižené,
  - iii) zabezpečení zdravotní péče, hygienické a protiepidemické péče a sociální a duchovní péče pro postižené, nemocné a zraněné,
  - iv) provedení sanace a dekontaminace zasaženého území,
  - v) stanovení hygienických a veterinárních opatření,¹⁰²
- n) za účelem snížení rizika ohrožení života a zdraví zasahujících hasičů:
- i) analyzuje informace o nebezpečí na místě zásahu,
  - ii) rozděluje místo zásahu na zóny s charakteristickým nebezpečím a stanoví odpovídající režim práce a způsob ochrany,
  - iii) dbá, aby požadavky kladené na jednotky odpovídaly jejich vybavení požární technikou a věcnými prostředky požární techniky a cíl jejich činnosti při zásahu byl stanoven s přihlédnutím ke konstrukci zachraňovaných objektů, charakteru technologických procesů probíhajících v těchto objektech a chemickým vlastnostem vznikajících nebo skladovaných látek, pokud jsou známy,
  - iv) vytváří podmínky pro obnovu fyzických sil hasičů na místě zásahu, zajištění minimálních podmínek péče o zasahující hasiče a osoby poskytující osobní a věcnou pomoc,
- o) přímo řídí činnost:

---

¹⁰¹ § 26 odst. 3 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹⁰² § 26 odst. 4 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

- i) náčelníka štábu, velitele průzkumné skupiny, velitele úseku, velitele sektoru a dalších hasičů, které určil jako svůj výkonný orgán, pokud jim neurčil jiného přímého nadřízeného, hasiči uvedení ve zde vyjmenovaných funkcích jsou rovněž veliteli zásahu odpovědní za plnění rozkazů a pokynů, které jim uložil,
- ii) velitelů jednotek, kromě těch, kteří byli zařazeni do podřízenosti velitele sektoru nebo velitele úseku.

Štáb velitele zásahu¹⁰³

Při soustředění většího množství sil a prostředků a při organizačně složitém nebo rozsáhlém zásahu anebo při zásahu v rámci integrovaného záchranného systému může velitel zásahu zřídit štáb velitele zásahu (dále jen „štáb“).¹⁰⁴ Zpravidla se jedná o zásahy s potřebou nasazení více jak pěti jednotek nebo složité zásahy s nutností užší koordinace se složkami integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“), s odborníky nebo majiteli objektu.

Štáb nepřebírá oprávnění a povinnosti velitele zásahu, ale je jeho výkonným orgánem řízení.

Štáb v souladu s rozhodnutími velitele zásahu organizuje činnost jednotek na místě zásahu, je využíván při koordinaci složek IZS a připravuje rozhodnutí velitele zásahu. Štáb tvoří

- a) náčelník štábu,
- b) člen štábu pro spojení,
- c) člen štábu pro týl,
- d) člen štábu pro analýzu situace na místě zásahu,
- e) člen štábu pro nasazení sil a prostředků,
- f) zástupci složek integrovaného záchranného systému, v případě zásahu v rámci integrovaného záchranného systému,
- g) pomocníci členů štábu.¹⁰⁵

Náčelník štábu a členové štábu jsou určeni k výkonu funkce ve štábu velitelem zásah, který vedle náčelníka štábu, do štábu vždy určí alespoň člena štábu pro týl a člena štábu pro spojení. Náčelníkovi a každému členu štábu může velitel zásahu určit pomocníky nebo jim přidělit síly a prostředky, pokud to vyžaduje plnění jim uložených úkolů. Pomocníkem člena štábu mohou být vedle hasičů i fyzické osoby a zástupci právnických osob, které při zásahu poskytují osobní nebo věcnou pomoc nebo se kterými jednotky nebo složky integrovaného záchranného systému na místě zásahu spolupracují.¹⁰⁶

¹⁰³ podrobněji viz metodický list 3/Ř

¹⁰⁴ § 21 odst.3 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹⁰⁵ § 23 odst.1 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹⁰⁶ § 23 odst.7 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

Náčelník štábu odpovídá veliteli zásahu za činnost štábu. Navrhuje veliteli zásahu složení štábu, zastupuje velitele zásahu po dobu jeho nepřítomnosti a zajišťuje styk s veřejností na místě zásahu.¹⁰⁷ Zpravidla řídí úsek analýzy situace pro přípravu rozhodnutí velitele zásahu a úsek nasazení sil a prostředků, u rozsáhlých zásahů jmenuje velitel zásahu pro uvedené úseky členy štábu. Náčelník štábu je označen červenou páskou na paži levé ruky s nápisem „NŠ“ nebo zvláštní vestou s nápisem „Náčelník štábu“. Pomocníkem náčelníka štábu může být dokumentarista, analytik apod.

Člen štábu pro spojení zabezpečuje koordinaci spojení na místě zásahu mezi jednotkami a složkami IZS a spojení jednotek s příslušným operačním a informačním střediskem.¹⁰⁸ Je označen červenou páskou na paži levé ruky s nápisem „S“ nebo zvláštní vestou s nápisem „Spojení“.

Člen štábu pro týl organizuje materiální zabezpečení jednotek, včetně podmínek péče o hasiče a osoby vyzvané k poskytnutí osobní pomoci podle § 18 zákona, evidenci výdajů a nákladů na zásah a poskytování neodkladné péče osobám postiženým mimořádnou událostí.¹⁰⁹ Člen štábu pro týl je označen červenou páskou na paži levé ruky s nápisem „T“ nebo zvláštní vestou s nápisem „Týl“. Pomocníci člena štábu pro týl mohou být hasiči zabezpečující chemicko-technickou službu, strojní službu, evidenci výdajů a nákladů na zásah, ubytování, stravování, apod.

Člen štábu pro analýzu situace na místě zásahu provádí analýzu situace na místě zásahu za účelem přípravy rozhodnutí velitele zásahu.¹¹⁰ Je označen červenou páskou na paži levé ruky s nápisem „A“ nebo zvláštní vestou s nápisem „Analýza“.

Člen štábu pro nasazení sil a prostředků organizuje součinnost jednotek a složek IZS na místě zásahu a jejich evidenci.¹¹¹ Je označen červenou páskou na paži levé ruky s nápisem „N“ nebo zvláštní vestou s nápisem „Nasazení“.

Do štábu mohou být dále zařazeny fyzické osoby a zástupci právnických osob, se kterými jednotky spolupracují na místě zásahu.

---

¹⁰⁷ § 23 odst.8 vyhlášky č. 247/2001 Sb. (8) Stanoviště štábu určí velitel zásahu, a to obvykle v místě velitelského stanoviště. Stanoviště štábu musí být zabezpečeno proti neoprávněnému vstupu nepovolaných osob a před vlivem nepříznivých klimatických podmínek. Současně musí být zajištěn náhradní mobilní zdroj elektrické energie a prostředky k odstranění technických závad na zařízeních používaných pro činnost štábu.

¹⁰⁸ § 23 odst.3 vyhlášky č. 247/2001 Sb. (3) Člen štábu pro spojení zabezpečuje koordinaci spojení na místě zásahu mezi jednotkami a složkami integrovaného záchranného systému a spojení jednotek s příslušným operačním střediskem.

¹⁰⁹ § 23 odst.4 vyhlášky č. 247/2001 Sb. (4) Člen štábu pro týl organizuje materiální zabezpečení jednotek, včetně podmínek péče o hasiče a osoby vyzvané k poskytnutí osobní pomoci podle § 18 zákona, evidenci výdajů a nákladů na zásah a poskytování neodkladné péče osobám postiženým mimořádnou událostí.

¹¹⁰ § 23 odst.5 vyhlášky č. 247/2001 Sb. (5) Člen štábu pro analýzu situace na místě zásahu provádí analýzu situace na místě zásahu za účelem přípravy rozhodnutí velitele zásahu.

¹¹¹ § 23 odst.6 vyhlášky č. 247/2001 Sb. (6) Člen štábu pro nasazení sil a prostředků organizuje součinnost jednotek a složek integrovaného záchranného systému na místě zásahu a jejich evidenci.

Vyžaduje-li analýza situace a postupu jednotek spolupráci odborníků, místní znalost technologie, místa zásahu apod., jmenuje velitel zásahu do štábu i uvedené odborníky jako pomocníky štábu.

O označení zástupců složek IZS a pomocníků zařazených do štábu rozhoduje velitel zásahu.

Stanoviště štábu určí velitel zásahu, a to obvykle v místě velitelského stanoviště. Stanoviště štábu musí být zabezpečeno proti neoprávněnému vstupu nepovolaných osob a před vlivem nepříznivých klimatických podmínek. Současně musí být zajištěn náhradní mobilní zdroj elektrické energie a prostředky k odstranění technických závad na zařízeních používaných pro činnost štábu.¹¹²

Na stanovišti štábu musí být přítomen po dobu zásahu některý z jeho členů a vedena evidence o činnosti štábu.¹¹³

Úsek spojení (S) plní zejména uvedené úkoly:

- a) dokumentuje rozhodnutí a rozkazy náčelníka štábu a velitele zásahu k nasazení jednotek a o práci nasazených sil a prostředků (kdy byly vydány, kdy a jak byly provedeny, časy příjezdu sil a prostředků, čas jejich nasazení a všechny důležité údaje z hlediska zásahu a záchrany osob,
- b) zabezpečuje spojení velitelem zásahu s operačním a informačním střediskem, mezi zasahujícími jednotkami a dalšími složkami IZS podílejících se na zásahu,
- c) organizuje včasné doručení rozkazů a pokynů jednotkám a dalším zasahujícím složkám IZS,
- d) vede evidenci předaných a převzatých zpráv,
- e) podle pokynů náčelníka štábu svolává porady štábu, zprostředkuje ukládání úkolů, dokumentuje a organizuje službu štábu (stanovení služeb, porady štábu, ukládání úkolů, kontrola úkolů).

Úsek týlu (T) plní zejména uvedené úkoly:

- a) zabezpečuje plynulou a nepřerušovanou dodávku hasebních látek, médií (el. energie, tl. vzduch), pohonných hmot a dalších provozních náplní pro požární techniku a prostředky požární ochrany a, případně zajišťuje náhradní díly pro techniku nebo náhradní věcné prostředky podle požadavků úseku sil a prostředků a velitele zásahu,
- b) zajišťuje trvalou akceschopnost spojovacích a osvětlovacích prostředků,

---

¹¹² § 23 odst.8 vyhlášky č. 247/2001 Sb. (8) Stanoviště štábu určí velitel zásahu, a to obvykle v místě velitelského stanoviště. Stanoviště štábu musí být zabezpečeno proti neoprávněnému vstupu nepovolaných osob a před vlivem nepříznivých klimatických podmínek. Současně musí být zajištěn náhradní mobilní zdroj elektrické energie a prostředky k odstranění technických závad na zařízeních používaných pro činnost štábu.

¹¹³ § 23 odst.9 vyhlášky č. 247/2001 Sb. (9) Na stanovišti štábu musí být přítomen po dobu zásahu některý z jeho členů a vedena evidence o činnosti štábu.

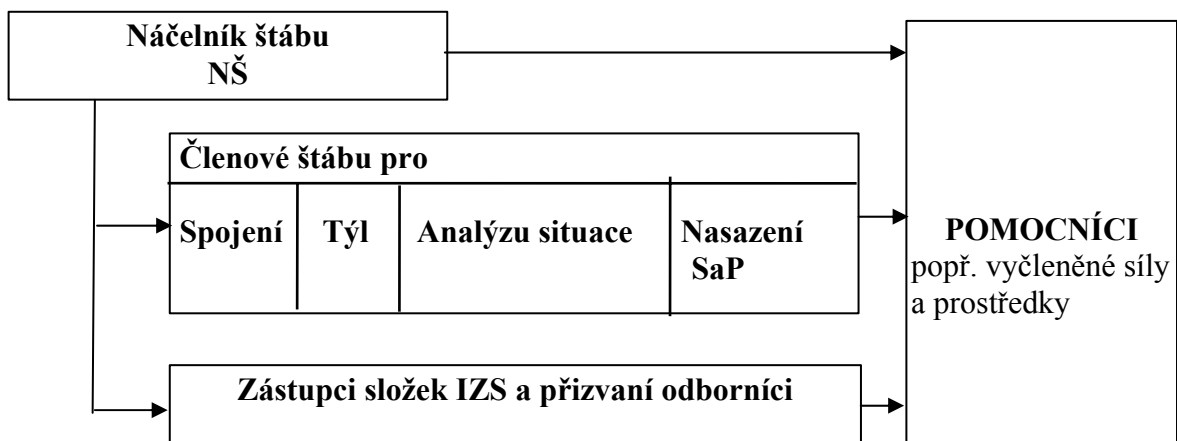
- c) organizuje ochranu zasahující hasičů a členů dalších záchranných složek před nepříznivými přírodními a klimatickými vlivy a vlivy vznikajícími následkem požáru, havárie nebo jiné mimořádné události,
- d) pečuje o jednotky vyčleněné pro odpočinek, zajišťuje ochranné nápoje, stravu a ubytování, popř. očistu, sušení oděvů, výměnu osobních ochranných prostředků,
- e) vede přehled o evakuovaných osobách, zvířat a majetku, popř. jim zabezpečuje ochranu a pomoc,
- f) podílí se na zabezpečení prvotní neodkladné pomoci postiženým osobám.

Úsek analýzy situace (A) plní zejména uvedené úkoly:

- a) dokumentuje a průběžně vyhodnocuje situaci na místě zásahu, soustřeďuje dokumenty i odborníky pro rozhodnutí (šíření požáru, rozvoj mimořádné události), zhotovuje plán zásahu do něhož průběžně zaznamenává situaci na místě zásahu, rozmístění sil a prostředků, nasazení hasebních proudů a dalších důležitých údajů z hlediska vedení zásahu a záchrany osob včetně příslušných změn,
- b) zpracovává návrhy na řízení zásahu a organizaci místa zásahu (určení úseků, nebezpečných zón, stanovišť).

Úsek nasazení sil a prostředků (N) plní zejména uvedené úkoly:

- a) eviduje síly a prostředky, které jsou na místě zásahu k dispozici,
- b) podle rozhodnutí velitele zásahu rozmísťuje síly a prostředky v sektorech, úsecích, v záloze a týlu,
- c) předkládá návrhy na
  - i) potřebu sil a prostředků pro zásah a zásobování hasebních látek,
  - ii) zálohu a jištění nasazených sil a prostředků,
  - iii) potřebu sil a prostředků pro evakuaci materiálu, který je ohrožen,
  - iv) nasazení sil a prostředků, sleduje dobu nasazení hasičů v ochranných prostředcích a navrhuje včas veliteli zásahu jejich střídání, předkládá požadavky na týl, navrhuje náčelníkovi štábu termíny pro střídání sil a prostředků na místě zásahu.

Obr. č. 8 Schéma štábu s IZS

Velitel úseku, velitel sektoru¹¹⁴

Při soustředění většího množství sil a prostředků a při organizačně složitém nebo rozsáhlém zásahu anebo při zásahu v rámci integrovaného záchranného systému může velitel zásahu zřídit jednotlivé úseky a určit velitele úseků. Zřídí-li velitel zásahu úseky, stanoví úkoly, které budou úseky plnit a vyčlení pro plnění těchto úkolů potřebné síly a prostředky. Pro několik úseků může velitel zásahu zřídit společný sektor a určit jeho velitele. Pokud nestanoví velitel zásahu jinak, jsou hasiči přímo podřízeni svým velitelům jednotek. Velitelé jednotek jsou podřízeni veliteli úseku, veliteli sektoru a veliteli zásahu. Při nebezpečí z prodlení může velitel úseku, velitel sektoru nebo velitel zásahu vydat hasičům rozkaz nebo pokyn přímo.¹¹⁵

Zřízení úseku případně sektoru usnadňuje veliteli zásahu řízení zásahu zaručuje bezprostřednější reakci nasazených sil prostředků na vzniklou situaci včetně soustředěnější práce několika jednotek pro splnění společného specifického úkolu. Úseky se zřizují zejména když:

- a) jejich zřízení vyžaduje z hlediska řízení zásahu členitost nebo rozsáhlost objektu,
- b) je prováděna určitá charakteristická činnost v určitém místě zásahu vyžadující specifické řízení nebo stejný postup několika jednotek nebo dalších složek IZS.

Velitele úseku, sektoru určí velitel zásahu zpravidla z některého velitele jednotky nebo vedoucího další složky IZS.

Velitel úseku je na místě zásahu podřízen veliteli zásahu, nebo veliteli sektoru, pokud byl sektor zřízen.¹¹⁶ Úkoly velitele sektoru ve svěřeném sektoru jsou obdobné jako úkoly velitele úseku¹¹⁷

Na pokyn velitele zásahu může být velitel úseku označen a to zpravidla červenou páskou s nápisem „VU“ nebo zvláštní vestou s nápisem „Velitel úseku“. Velitel sektoru může být označen a to zpravidla červenou páskou s nápisem „VS“ nebo zvláštní vestou s nápisem „Velitel sektoru“. Označení páskou se nosí na levé paži.

Velitel úseku¹¹⁸ :

- a) prostřednictvím velitelů jednotek řídí jednotky zařazené do úseku,

---

¹¹⁴ podrobněji viz metodický list 4/Ř

¹¹⁵ § 21 odst.3 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹¹⁶ § 27 odst.1 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹¹⁷ § 27 odst.4 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹¹⁸ § 27 odst.2 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

- b) organizuje podle rozhodnutí velitele zásahu průzkum a vyhodnocuje situaci v úseku; v případě bezprostředního ohrožení života osob je oprávněn změnit rozhodnutí velitele zásahu,
- c) podává veliteli zásahu informace o plnění úkolů a o situaci v úseku,
- d) řídí zásah sil a prostředků v úseku a spolupráci při poskytování osobní a věcné pomoci,
- e) kontroluje činnost jednotek při zásahu a plnění svých rozkazů a pokynů,
- f) udržuje spojení s velitelem zásahu a s podřízenými jednotkami.

Velitel úseku za účelem snížení rizika ohrožení života a zdraví zasahujících hasičů:¹¹⁹

- a) analyzuje informace o nebezpečí v úseku a provádí jejich ověřování,
- b) určí jednotkám úkoly tak, aby odpovídaly vybavení hasičů v úseku, respektuje zvláštnosti místa zásahu, zejména technologii, konstrukční a dispoziční řešení objektů a vlastnosti přítomných nebo vznikajících látek,
- c) oznamuje veliteli zásahu poznatky o situaci v úseku.

Pokud nastane situace, která vyžaduje odvolání jednotky nebo naopak zvýšení počtu jednotek v úseku a pod., řeší velitel úseku uvedenou potřebu s velitelem zásahu.

Velitel úseku po zrušení úseku předá veliteli zásahu nebo náčelníkovi štábu dílčí zprávy o zásahu jednotek zařazených v úseku, případně dohodne jiný způsob předání.

Velitel jednotky PO¹²⁰

Jednotku tvoří požární technika a věcné prostředky požární ochrany a velitelem jednotky stanovený počet:

- a) příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „příslušník“), jde-li o jednotku hasičského záchranného sboru kraje,
- b) zaměstnanců podniku, jde-li o jednotku hasičského záchranného sboru podniku,
- c) členů jednotky sboru dobrovolných hasičů obce nebo členů jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku a osob vykonávajících službu v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce nebo jednotce sboru dobrovolných hasičů podniku jako svoje zaměstnání (dále jen „člen“).¹²¹

Příslušníci, zaměstnanci podniku a členové (dále „jen hasiči“) jsou v jednotce rozděleni do čet, družstev, družstev o zmenšeném početním stavu a skupin. Četa se člení na 2 nebo 3 družstva, popřípadě skupiny. Družstvo tvoří

¹¹⁹ § 27 odst. 3 vyhlášky NV č. 247/2001 Sb.

¹²⁰ podrobněji viz metodický list 5/Ř

¹²¹ § 4 odst. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

velitel družstva a dalších 5 hasičů. Družstvo o zmenšeném početním tvoří velitel družstva a další 3 hasiči. Skupinu tvoří vedoucí skupiny a nejméně 1 hasič.¹²²

Jednotka, která je složena z hasičů nejméně dvou druhů jednotek uvedených v § 65 odst. 1 zákona nebo z hasičů nejméně jedné jednotky a osob začleněných ve složce IZS nebo z hasičů jednotky a osob poskytující osobní a věcnou pomoc podle § 18 a 19 zákona (dále jen „osobní a věcná pomoc“), je odřadem. Odřad se člení na čtyři, družstva nebo skupiny. Odřad sestavuje hasičský záchranný sbor kraje nebo generální ředitelství zejména pro účely operačního řízení jednotek při poskytování pomoci v krajích nebo při mezinárodní pomoci jednotkami. Velitele odřadu určí ten, kdo odřad sestavuje.¹²³

Každá jednotka musí mít svého velitele, u skupiny musí být určen její vedoucí. Velitel jednotky řídí zásah jednotky požární ochrany a odpovídá za její činnost.

Jednotka, tzn. hasiči s příslušným vybavením (dále jen „síly a prostředky“), má určitou taktickou hodnotu, která vyjadřuje její schopnost samostatně provádět určitý objem prací u zásahu.

Velitel jednotky je na místě zásahu podřízen veliteli úseku. Pokud úsek není zřízen, je podřízen veliteli zásahu.¹²⁴

Velitel jednotky má právo:

- a) požádat o osobní pomoc fyzickou osobu¹²⁵,
- b) požádat o věcnou pomoc fyzickou nebo právnickou osobu; zejména o dopravní prostředky, zdroje vody, spojová zařízení a jiné věci ke zdolání požáru nebo provedení záchranných prací¹²⁶,
- c) nařídit v souvislosti se zdoláváním požáru nebo při cvičení jednotky, aby se z místa zásahu vzdálily osoby, jejichž přítomnost není potřebná nebo aby se podřídily jiným omezením nutným k úspěšnému provedení zásahu¹²⁷,
- d) nařídit provedení nutných opatření směřujících k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru; o nařízených opatřeních neodkladně informuje orgán vykonávající státní požární dozor¹²⁸,
- e) velitel jednotky může odvolat z místa zásahu hasiče, který nemůže plnit nebo neplní svoje úkoly nebo jestliže mu neočekávané závažné okolnosti jejich plnění znemožní. O odvolání hasiče je povinen informovat velitele úseku či sektoru nebo, není-li sektor zřízen, tak velitele zásahu,¹²⁹

¹²² § 4 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹²³ § 4 odst. 3 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹²⁴ § 28 odst. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹²⁵ § 18 zákona ČNR č. 133/1985 Sb.

¹²⁶ § 19 zákona ČNR č. 133/1985 Sb.

¹²⁷ § 88 odst. 2 písm. a) zákona ČNR č. 133/1985 Sb.

¹²⁸ § 88 odst. 2 písm. c) zákona ČNR č. 133/1985 Sb.

¹²⁹ § 28 odst. 4 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

- f) převzít řízení zásahu, pokud se jedná o velitele jednotky s právem přednostního velení,¹³⁰

Velitel jednotky:

- a) ohlásí ihned veliteli zásahu příjezd jednotky a množství sil a prostředků jednotky,
- b) podává veliteli úseku či sektoru nebo, není-li úsek či sektor zřízen, tak veliteli zásahu průběžně informace o plnění úkolů a o situaci na místě zásahu; v případě bezprostředního ohrožení života osob je oprávněn změnit rozhodnutí nadřízeného,
- c) zpracovává dílčí zprávu o zásahu.¹³¹

Velitel jednotky za účelem snížení rizika ohrožení života a zdraví hasičů jednotky:

- a) shromažďuje informace o nebezpečí a provádí jejich ověřování na místě zásahu jednotky,
- b) rozděluje místo zásahu jednotky na zóny s charakteristickým nebezpečím a stanovuje odpovídající režim práce a způsob ochrany hasičů,
- c) upozorní velitele úseku či sektoru nebo, není-li velitel úseku či sektoru určen, tak velitele zásahu, pokud požadavky kladené na jednotku neodpovídají jejímu vybavení požární technikou a věcnými prostředky požární techniky a pokud při stanovení cíle činnosti jednotky při zásahu nebylo přihlédnuto ke konstrukci zachraňovaných objektů, charakteru technologických procesů probíhajících v těchto objektech a chemickým vlastnostem vznikajících nebo skladovaných látek,
- d) dbá, pokud to situace na místě zásahu umožňuje, aby při nebezpečných činnostech, jakými jsou například průzkum, práce v prostředí nebezpečných látek, práce ve výškách a hloubkách, byli hasiči jištěni navzájem nebo jiným hasičem,
- e) dbá u zasahujících hasičů na používání předepsaného standardního vybavení osobními ochrannými pracovními prostředky a věcnými prostředky požární ochrany proti působení nebezpečných látek, zejména chemických, radioaktivních a infekčních.¹³²

Před odjezdem z místa zásahu¹³³:

- a) osobně předá nadřízenému veliteli úseku nebo veliteli zásahu dílčí zprávu o zásahu, nebo dohodne jiný způsob předání této zprávy,
- b) ohlásí veliteli zásahu odjezd z místa zásahu, následně odjezd oznámí i určenému operačnímu a informačnímu středisku,
- c) určí trasu jízdy z místa zásahu, pokud není jednotce tato trasa stanovená operačním a informačním střediskem.

---

¹³⁰ § 22 odst. 1. vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹³¹ § 28 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹³² § 28 odst. 3 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹³³ ML číslo 11/O

Organizace místa zásahu¹³⁴

Organizace na místě zásahu spočívá vymezení charakteristických prostorů, zón a stanovišť podporující taktiku jednotek a řízení zásahu.

Místo zásahu je místo nasazení jednotek a dalších složek IZS a prostor předpokládaných účinků mimořádné události.

Organizaci místa zásahu stanoví velitel zásahu.

Místo zásahu se rozdělí podle situace z hlediska přijaté taktiky a řízení zásahu, při tom se vychází zejména z:

- a) druhu, rozsahu, šíření události,
- b) množství jednotek a dalších složek IZS přítomných na místě zásahu,
- c) organizační struktury systému řízení,
- d) nebezpečí na místě zásahu,
- e) dokumentace zdolávání požáru konkrétního objektu, popř. havarijního plánu,
- f) možností techniky a věcných prostředků.

V organizačním členění místa zásahu se stanovuje:

- a) **vnější zóna** - prostor možného ohrožení nepovolaných osob. Omezuje jejich pohyb a vjíždění dopravních prostředků mimo prostředků záchranných jednotek a povolaných osob,
- b) **hranice vnější zóny** - ohraničuje prostor hranice vnější zóny,
- c) **bezpečnostní uzávěra** - místo řízeného vstupu a výstupu na místo zásahu, bývá zpravidla umístěna na přístupové cestě, tak aby byla možnost provést odklon dopravy,
- d) **nebezpečná zóna** - prostor bezprostředního ohrožení život a zdraví účinky mimo-řádné události,
- e) **hranice nebezpečné zóny** - ohraničuje prostor bezprostředního ohrožení,
- f) **nástupní prostor** - prostor pro soustředění jednotek před nasazením
- g) **vstupní a výstupní místo** - místo, které slouží ke kontrolovanému vstupu a výstupu do a z nebezpečné zóny,
- h) **kontrolní bod** - místo zpravidla shodné se vstupním a výstupním místem, zde se provádí kontrola vybavenosti ochrannými prostředky, sledování doby nasazení a návrat jednotlivých hasičů,
- i) **prostor bojového rozvinutí** - prostor, kde jednotky s využitím technického vybavení provádějí splnění zadaného úkolu,
- j) **bojový úsek** - část místa zásahu s určitou charakteristickou činností jednotek v mnohých případech vzájemně odlišnou,

---

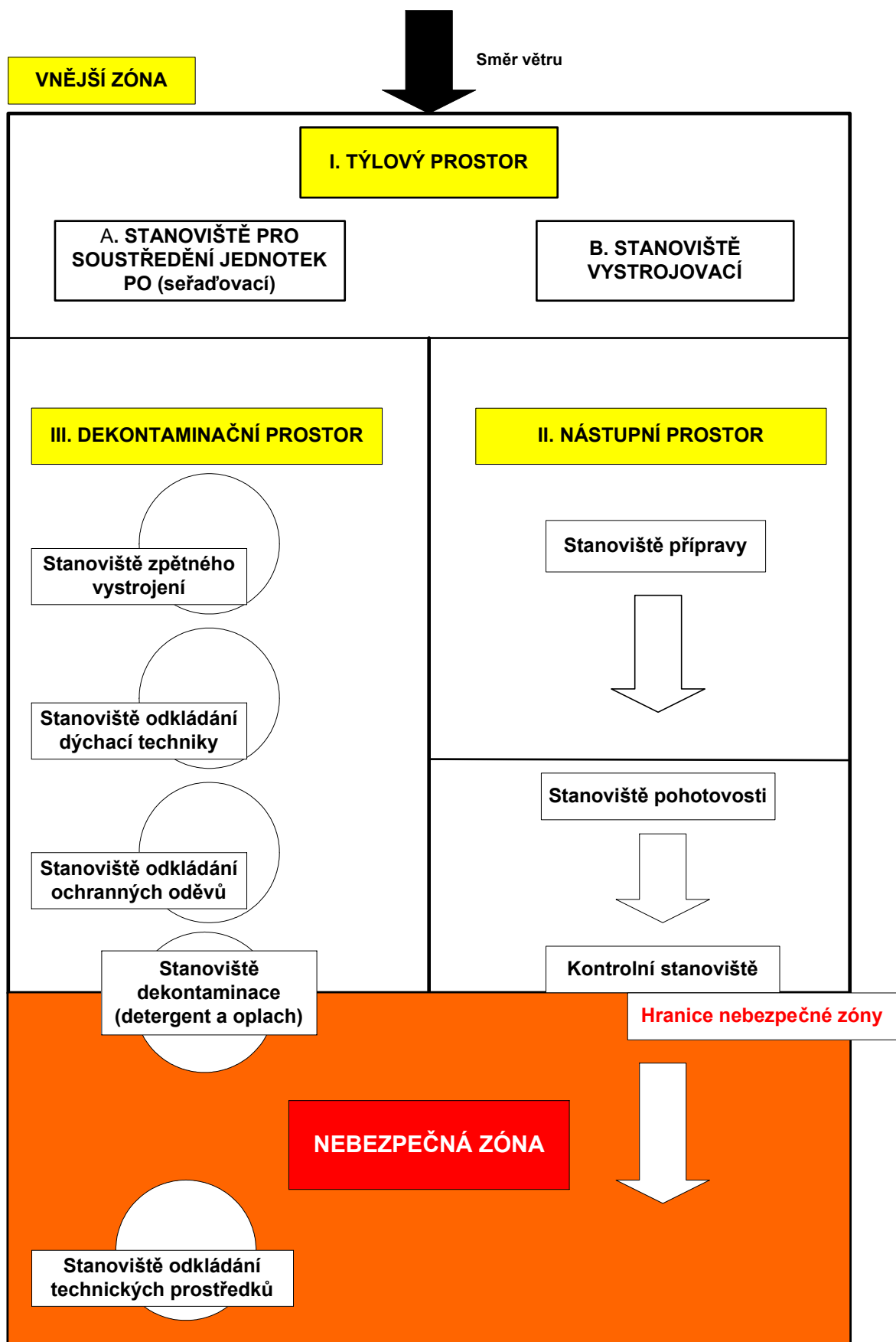
¹³⁴ podrobněji viz metodický list 7/Ř

- k) **dekontaminační prostor** - prostor pro dekontaminaci a očistu po výstupu z nebezpečné zóny,
- l) **velitelské stanoviště** - místo odkud je prováděno řízení zásahu,
- m) **místo štábu velitele zásahu** - místo, kde pracují členové štábu velitele zásahu označené „ŠTÁB VZ“. Muže být shodné s velitelským stanovištěm,
- n) **týlový prostor** - je prostor nebo prostory, které umožní u zásahu dlouhodobé a bezpečné vykonávání týlových činností např.(soustředění záložních SaP, stravování jednotek apod.)
- o) **stanoviště pro poskytnutí neodkladné zdravotní péče** - je to místo nebo místa vybrané po poradě s vedoucím lékařem,
- p) **stanoviště soustředění evakuovaných osob, zvířat a materiálu** - bezpečné místo dle možnosti chráněné před povětrnostními vlivy,
- q) **stanoviště pro informování o postižených osobách,**
- r) **stanoviště pro identifikaci obětí,**
- s) **stanoviště pro sdělovací prostředky,**
- t) **kontaktní bod** - místo k navázání kontaktu příjíždějících SaP s velitelem zásahu, může být mimo vnější zónu,
- u) **zóna ohrožení** - prostor možného šíření nebezpečných produktu události.

Velitel zásahu je povinen sledovat v průběhu zásahu vývoj situace a v případě potřeby určené prostory změnit.

Na následujícím obrázku je znázorněno schéma týlového, nástupního a dekontaminačního prostoru při zásahu na nebezpečnou látku.

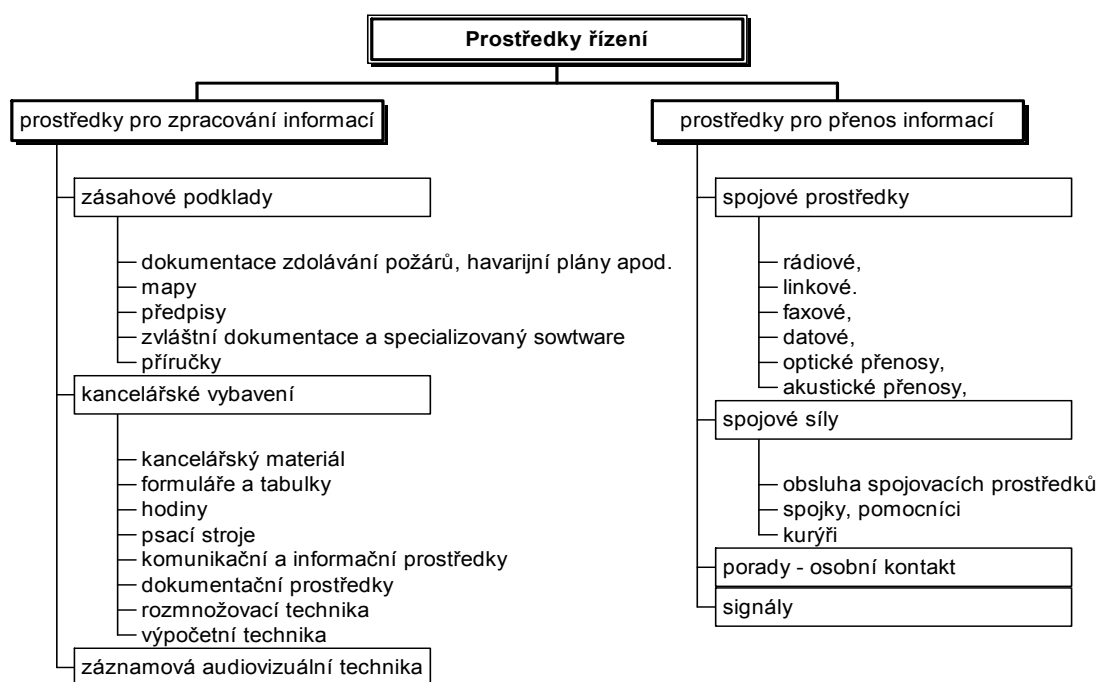
Obr. 9 Schéma týlového, nástupního a dekontaminačního prostoru

Prostředky řízení a komunikace na místě zásahu¹³⁵

Prostředky řízení na místě zásahu umožňují zpracování a přenos informací (spojení) potřebných pro řízení zásahu.

Řízení na místě zásahu rovněž podporuje označení struktur řízení, výstražné značky a další prostředky pro označení nebo zviditelnění organizace na místě zásahu, nebezpečí apod.

Velitel zásahu organizuje spojení a spojení s příslušným operační a informačním střediskem a odpovídá za úplnost a správnost předávaných informací.¹³⁶

Obr. č. 10 Prostředky řízení na místě zásahu

Každý prostředek řízení se využije podle charakteru události a jeho dostupnosti. Při využití prostředků pro přenos informací se musí přihlídnout k jejich určení, přičemž se doporučuje následující prioritizace v použití:

- a) rádiové spojení,
- b) linkové spojení,
- c) datové přenosy,
- d) signály.

Pokud to technické prostředky umožní oznámí velitel jednotky, která přijela na místo zásahu jako první, příslušnému operačnímu středisku převzetí velení zásahu a upřesní místo zásahu a charakter zásahu.¹³⁷

¹³⁵ podrobněji viz metodický list 9/Ř

¹³⁶ § 26 odst. 1 písm. e) vyhlášky č. 247/2001 Sb.

¹³⁷ § 21 odst. 1 vyhlášky č. 247/2001 Sb.

Velitelské stanoviště a stanoviště štábu velitele zásahu se zpravidla zřizuje na příhodném bezpečném místě tak, aby z něho bylo možno co nejlépe organizovat řízení zásahu. Vybavení stanovišť prostředky pro zpracování informací musí odpovídat zvolené struktuře řízení zásahu.

V rámci kancelářského vybavení, vedle obvyklého kancelářského materiálu, mohou být také užívány předem vytvořené formuláře a tabulky. Vhodné jsou rovněž komunikační a informační prostředky (rozhlasové přijímače, televizní přijímače, denní tisk, Internet), dokumentační prostředky (zvuková a obrazová záznamová zařízení), rozmnožovací technika, výpočetní technika.

Základními prostředky pro přenos informací jsou spojivé prostředky. Při jejich nasazení se doporučuje:

- a) při soustředění radiostanic do omezeném prostoru velitelského stanoviště musí být zabráněno vzájemnému rušení obsluh radiostanic,
- b) při dlouhodobých zásazích je výhodné rádiové spojení rozšířit o linkové nebo mobilní telefonní spojení, aby rádiové spojení bylo zálohované; telefonní spojení zaručuje rychlejší a účinnou výměnu informací prostřednictvím osobně vedených rozhovorů. Linkové spojení se využívá, když nelze použít rádiové spojení. Pro telefonní spojení se využívá jednotná telefonní síť, neveřejných účelová síť (Ministerstva vnitra, železnice, elektrické rozvodné závody, pobočkové ústředny, apod.). Výhodné je rovněž použití mobilních telefonů zejména pro úroveň operačního a strategického řízení mimořádné události,
- c) pro přenos informací se používá také datových přenosů, které poskytují textové, grafické, zvukové nebo obrazové informace, pro přenos informací je možno použít faxu apod.

Přenos informací je možno realizovat poradami velitele zásahu s podřízenými, náčelníka štábu apod.

Velitel zásahu zabezpečuje průběžně informování příslušného operačního střediska o:

- a) situaci na místě zásahu,
- b) potřebě sil a prostředků, popřípadě jiné pomoci a údaje o jejich soustředování,
- c) změně v osobě velitele zásahu,
- d) činnosti jednotek, a složek integrovaného záchranného systému, ,
- e) zásadní změně situace na místě zásahu včetně zranění nebo usmrcení hasičů nebo postižených osob,
- f) době lokalizace a likvidace požáru nebo ukončení záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech,
- g) odjezdu jednotek z místa zásahu.¹³⁸

---

¹³⁸ § 24 vyhláška č. 247/2001 Sb.

Při používání prostředků řízení a komunikace na místě zásahu se mohou projevit následující zvláštnosti:

- a) závislost funkce spojových prostředků na stanovišti a atmosférických podmínkách,
- b) závislost na omezeném množství a kmitočtů,
- c) možnost rušení,
- d) omezený dosah spojení,
- e) možnost odposlechu nepovolanými osobami,
- f) nutnost odborně připravené obsluhy personálu,
- g) provozní poruchy při špatné obsluze,
- h) závislost na omezené kapacitě zdrojů napájení spojových prostředků,
- i) závislost na kapacitě a službách operátora sítě.

Dokumentace požární ochrany krajů a obcí¹³⁹

Dokumentaci požární ochrany kraje tvoří:

- a) koncepce požární ochrany kraje,¹⁴⁰⁾
- b) roční zpráva o stavu požární ochrany kraje,¹⁴¹⁾
- c) požární poplachový plán kraje,
- d) dokumentace k zabezpečení
  1. plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
  2. zdrojů vody k hašení požárů,
- e) dokumentace k zabezpečení požární ochrany
  1. v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru,
  2. v budovách zvláštního významu,
  3. při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob.

Dokumentaci požární ochrany obce tvoří

- a) dokumentace o zřízení jednotky sboru dobrovolných hasičů obce nebo společné jednotky požární ochrany,
- b) řád ohlašovny požárů,
- c) dokumentace k zabezpečení preventivně výchovné činnosti,
- d) požární řád obce,
- e) dokumentace k zabezpečení
  1. požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob,
  2. úkolů požární ochrany pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu,
- f) plán výkonu služby členů jednotek sboru dobrovolných hasičů vybraných obcí (§ 20 odst. 2), a to včetně jejich pohotovosti mimo pracoviště.

¹³⁹ Nařízení vlády č. 172/2001 Sb. k provedení zákona o požární ochraně.

¹⁴⁰ § 26 odst. 2 písm. a) zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

¹⁴¹ § 26 odst. 2 písm. n) zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

Součástí dokumentace požární ochrany krajů a obcí je také další dokumentace obsahující podmínky požární bezpečnosti zpracovávaná a vedená podle zvláštních právních předpisů¹⁴².)

Obsah a vedení dokumentace

Koncepce požární ochrany kraje obsahuje:

- a) všeobecnou charakteristiku kraje se základními demografickými a geografickými údaji o kraji, s charakteristikou hospodářství, kulturních a historických objektů se zřetelem na jejich potřeby k zabezpečení požární ochrany a záchranných a likvidačních prací,
- b) určení rizik požárů a rizik ostatních mimořádných událostí na území kraje,
- c) způsob předcházení rizikům a přípravu na mimořádné události a jejich řešení, plnění úkolů hasičského záchranného sboru kraje a jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí a podmínky pro jejich činnost a činnost integrovaného záchranného systému,
- d) střednědobé a dlouhodobé úkoly se zřetelem na zvládnutí možného ohrožení podle písmene b), řešení požární ochrany a její materiální a technické zabezpečení.

Roční zpráva o stavu požární ochrany kraje obsahuje vyhodnocení:

- a) výkonu státního požárního dozoru,
- b) preventivně výchovné činnosti,
- c) záchranných a likvidačních prací včetně příslušných statistických údajů,
- d) plnění úkolů uvedených v koncepci požární ochrany.

Požární poplachový plán kraje obsahuje

- a) výčet jednotek požární ochrany v kraji,
- b) zásady součinnosti jednotek požární ochrany při zdolávání požárů, při provádění záchranných prací na území kraje a při poskytování pomoci mezi kraji a pomoci do sousedního státu,
- c) úpravu povolávání jednotek požární ochrany v rámci operačního řízení ke zdolávání požárů a k záchranným pracím,
- d) způsob vyhlašování jednotlivých stupňů požárního poplachu,
- e) úpravu činnosti ohlašovatelů požárů,
- f) poplachový plán integrovaného záchranného systému kraje¹⁴³ a

---

¹⁴² Například zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění zákona č. 258/2000 Sb., zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

¹⁴³ § 10 odst. 2 písm. e) zákona č. 239/2000 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

- g) úpravu činností operačních a informačních středisek hasičského záchranného sboru kraje¹⁴⁴ (dále jen „operační a informační středisko“).

V příloze požárního poplachového plánu kraje se stanoví rozdělení jednotek požární ochrany do jednotlivých stupňů požárního poplachu a jejich předurčenost pro obce a objekty.

Dokumentace k zabezpečení plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany (dále jen "plošné pokrytí") obsahuje:

- a) stanovení stupně nebezpečí území obce podle demografických údajů, počtu požárů a charakteru území,
- b) seznam jednotek požární ochrany zabezpečujících plošné pokrytí, jejich dislokaci a předurčení podle základní tabulky plošného pokrytí¹⁴⁵ pro jednotlivá katastrální území obcí,
- c) cílové početní stavy jednotek požární ochrany s územní působností a jejich vybavení věcnými prostředky požární ochrany a požární technikou,
- d) seznamy jednotek požární ochrany předurčených pro systémy záchranných prací, zejména při dopravních nehodách, živelních pohromách, haváriích a pro ochranu obyvatelstva,
- e) způsob, kterým kraj finančně zabezpečí plošné pokrytí.

Plošné pokrytí se aktualizuje podle změn požárního nebezpečí území obcí a podle akceschopnosti jednotek požární ochrany.

Dokumentace k zabezpečení zdrojů vody k hašení požárů obsahuje:

- a) určení těchto zdrojů,
- b) podmínky jejich trvalé použitelnosti pro hašení požárů a pro záchranné práce,
- c) zejména podmínky pro dostupnost k tomuto zdroji a pro odběr vody, a
- d) způsob zabezpečení stanovených podmínek.

Dokumentace kraje k zabezpečení požární ochrany v době zvýšeného nebezpečí vzniku požárů obsahuje:

- a) vymezení doby, míst a okolností zvýšeného nebezpečí vzniku požárů a stanovení způsobu jejího vyhlášení,
- b) stanovení podmínek požární bezpečnosti v době zvýšeného nebezpečí vzniku požárů.

Dokumentace o zabezpečení požární ochrany v budovách zvláštního významu obsahuje:

- a) vymezení budov zvláštního významu,

---

¹⁴⁴ § 5 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb.

¹⁴⁵ § 65 odst. 6 zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

- b) stanovení podmínek požární bezpečnosti a podmínek pro hašení požárů a pro záchranné práce v budovách zvláštního významu,
- c) způsob zabezpečení podmínek stanovených podle písmene b).

Dokumentace k zabezpečení požární ochrany při akcích, kterých se zúčastňuje větší počet osob, obsahuje:

- a) vymezení druhů akcí, kterých se zúčastňuje větší počet osob, pro něž stanoví podmínky požární bezpečnosti
  - 1. kraj,
  - 2. obec,
- b) stanovení podmínek požární bezpečnosti při akcích podle písmene a) a způsob jejich zabezpečení.

Dokumentace o zřízení jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, požární hlídky nebo společné jednotky požární ochrany. Dokumentaci tvoří:

- a) zřizovací listina, pokud se zřizuje jednotka sboru dobrovolných hasičů obce nebo požární hlídka¹⁴⁶
- b) příslušná smlouva, pokud se zřizuje společná jednotka požární ochrany¹⁴⁷
- c) stejnopis jmenovacího dekretu velitele jednotky,
- d) seznam členů a dokumentace o jejich odborné způsobilosti a doklad o jejich zdravotní způsobilosti pro výkon služby v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce.

Řád ohlašovny požárů¹⁴⁸ upravuje:

- a) způsob přijímání hlášení o vzniku požáru v obci,
- b) vyhlášení požárního poplachu místní jednotce požární ochrany a její vyslání na místo události,
- c) oznámení požáru na územně příslušné operační a informační středisko¹⁴⁹
- d) pravidla pro vyhlášení požárního poplachu v obci včetně náhradního opatření pro případ poruchy spojovacích prostředků nebo požárně bezpečnostních zařízení.

Součástí řádu ohlašovny požárů je:

- a) seznam sil a prostředků jednotek požární ochrany z požárního poplachového plánu kraje,
- b) seznam důležitých telefonních čísel, zejména na územně příslušné operační a informační středisko, na jednotky požární ochrany zařazené

¹⁴⁶ § 29 odst. 1 písm. a) a § 69 odst. 1 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

¹⁴⁷ § 69a zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

¹⁴⁸ § 29 odst. 1 písm. j) zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

¹⁴⁹ § 5 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb.

do prvního stupně požárního poplachu pro obec dle požárního poplachového plánu kraje a na pohotovostní služby.

Řád ohlašovny požárů se pravidelně aktualizuje a udržuje v souladu se skutečným stavem.

Dokumentace k zabezpečení preventivně výchovné činnosti na úseku požární ochrany (dále jen "preventivně výchovná činnost") obsahuje:

- a) rozpracování zaměření preventivně výchovné činnosti, stanovené Ministerstvem vnitra¹⁵⁰ podle místních podmínek,
- b) plán preventivně výchovné činnosti zpracovaný zpravidla na roční období,
- c) vyhodnocení preventivně výchovných akcí.

Při zpracování dokumentace obec spolupracuje zejména s hasičským záchranným sborem kraje, občanskými sdruženími a obecně prospěšnými společnostmi působícími na úseku požární ochrany.

Požární řád obce upravuje organizaci a zásady zabezpečení požární ochrany v obci a obsahuje:

- a) vymezení činnosti osob pověřených zabezpečováním požární ochrany v obci,
- b) podmínky požární bezpečnosti při činnostech, v objektech nebo v době zvýšeného nebezpečí vzniku požáru se zřetelem na místní situaci,
- c) způsob nepřetržitého zabezpečení požární ochrany v obci,
- d) kategorii jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, její početní stav a vybavení,
- e) přehled o zdrojích vody pro hašení požárů a podmínky jejich trvalé použitelnosti,
- f) stanovení dalších zdrojů vody pro hašení požárů a podmínky pro zajištění jejich trvalé použitelnosti,
- g) seznam ohlašovén požárů a dalších míst odkud lze hlásit požár, jejich označení, přičemž ohlašovny požárů jsou označeny tabulkou "Ohlašovna požárů" a další místa pro hlášení požárů tabulkou "Zde hláste požár" nebo symbolem telefonního čísla 150,
- h) způsob vyhlášení požárního poplachu v obci.

Součástí požárního řádu obce je seznam sil a prostředků jednotek požární ochrany z požárního poplachového plánu kraje.

---

¹⁵⁰ § 24 odst. 1 písm. l) zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

Dokumentace obce k zabezpečení úkolů požární ochrany pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu¹⁵¹ obsahuje:

- a) seznamy osob určených do jednotky sboru dobrovolných hasičů obce a v případě, že obec uvedenou jednotku nemá, seznam osob určených obcí do požární hlídky¹⁵²
- b) plán požárních preventivních opatření na úseku požární ochrany v období stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Dokumentace se ukládá takovým způsobem, aby byla k dispozici zejména orgánům krajů a obcí a kontrolním orgánům.

Ověření aktuálnosti dokumentace požární ochrany krajů a obcí, případně vyhodnocení její účinnosti provádí ten, kdo dokumentaci vydal, a to jedenkrát ročně.

Management BOZP

Ochrana a zachování zdraví je nejen jednou ze základních existenčních potřeb člověka a společnosti, ale i důležitým zdrojem ekonomického růstu. Ve vyspělých zemích je stále více zdraví chápáno jako společenská hodnota i jako nedílná součást národního bohatství. Vstup České republiky do Evropské unie vytváří z problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci aktuální téma. Úroveň řízení této oblasti je indikátorem úspěšnosti podnikového managementu a významně ovlivňuje jak image firmy, tak i její ekonomické výsledky a celkovou konkurenceschopnost.

Součástí právního pořádku České republiky se postupně stávají **instrumenty evropského práva**, což je právo Evropských sdružení (směrnice Evropské unie), Mezinárodní organizace práce (úmluvy) a Rady Evropy (Evropská sociální charta).

V roce 1981 dne 23. června byla přijata na konferenci mezinárodní organizace práce Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí číslo 155. Ratifikace této úmluvy Československou socialistickou republikou byla zapsaná dne 2. 12. 1988 a v platnost vstoupila dne 2. 12. 1989.

Český překlad této Úmluvy vyšel jako vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 20/1989 Sb. Tato Úmluva se vztahuje na všechna odvětví hospodářské činnosti a řeší především vztahy mezi státem, zaměstnavatelem a pracovníkem (zaměstnancem).

Především se zabývá

- zásadami vnitrostátní politiky
- opatřeními na národní úrovni
- opatřeními na úrovni podniku

¹⁵¹ § 29 odst. 3 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

¹⁵² § 69 odst. 1 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb., ve znění zákona č. 237/2000 Sb.

Zjednodušeně řečeno Úmluva řeší na národní úrovni především základní zásady, které musí stát zabezpečit, aby realizoval cíleně vnitrostátní politiku v oblasti BOZP podle národních zvyklostí.

Jsou to především tyto zásady

- stanovit na národní úrovni právní úpravy oblasti BOZP (legislativa)
- zajistit soustavu dohledu nad dodržováním výše uvedené právní úpravy (státní a společenská kontrola)
- zajistit cílený výzkum k zlepšování stavu v oblasti BOZP (aplikace nových metod)
- zajištění výchovy k BOZP (a to v nejširším záběru veřejnosti)

Oblast bezpečnosti ochrany zdraví je oblastí velice dynamickou, která se s prudkým rozvojem vědy a techniky rovněž rychle mění a vyvíjí, zejména u technických zařízení a technologií. To se také odráží v požadavcích na legislativní základnu, aby tato dokázala pružně reagovat na požadavky změn ve vývoji celé společnosti.

Není pochyb o tom, že obrovské množství nových předpisů, ať již se týkají bezpečnosti práce, podmínek zaměstnanosti, či čehokoliv jiného se v některých případech stávají vážnou překážkou růstu produktivity. ALE můžeme přehlížet bezpečnostní požadavky jen proto, že produktivita není podle našich představ? NEMŮŽEME, a to ani v případě, kdy se nám jeví, že drobné porušení předpisů nemůže vést k žádným vážným následkům. Neboť následek se nemusí projevit ihned po porušení normativních požadavků.

Povinností státu evropského typu je dbát na to, aby zájmy, cíle, prostředky a metody ekonomických subjektů neohrožovaly společnost ani její jednotlivé občany. To se ostatně odráží v přijetí principu ochrany slabší smluvní strany.

Obecně to představuje náklady pro silné a přínosy pro slabé (ochrana spotřebitelů, zaměstnanců, ochrana občanů před dopady stavu životního prostředí, ochrana slabší smluvní strany v právu obchodních společností apod.).

Požadavky zákoníku práce¹⁵³

Současná národní právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci má své těžiště v zákoníku práce (dále jen "ZP"). Úzkou vazbu na ZP má zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví. Zákoník práce upravuje pracovní právní vztahy mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.

Zaměstnavatelem se rozumí právnická nebo fyzická osoba, která na základě uzavřeného pracovního právního vztahu nebo obdobného pracovního

---

¹⁵³ Zákon č. 65/1965 Sb. Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

vztahu zaměstnává fyzickou osobu. Za základní pracovněprávní vztahy lze považovat především pracovní poměr a dále vztahy vznikající na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Zaměstnavatelem majícím práva a nesoucím povinnosti stanovené obecně závaznými normami v oblasti bezpečnosti práce **se stává ten, kdo:**

- zaměstnává zaměstnance na základě **uzavřené pracovní smlouvy** podle § 27 až 33 ZP (jde o pracovní poměry na dobu určitou a neurčitou),
- zajišťuje plnění svých úkolů fyzickými osobami na základě sjednaného **vedlejšího pracovního poměru nebo vedlejší činnosti** podle § 69 - § 71 ZP,
- k plnění svých úkolů uzavírá s občany **dohody o provedení práce** nebo **dohodu o pracovní činnosti** podle § 232 až § 238 ZP,
- dává pokyny **dočasně přidělenému zaměstnanci** k výkonu práce od jiného zaměstnavatele (jiné právnické nebo fyzické osobě) na svém pracovišti, podle § 2 odst. 1 nařízení vlády ČR č. 108/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů,
- je fyzickou osobou a **sám též pracuje**, podle § 137 ZP,
- je fyzickou osobou, která **podniká podle zvláštního předpisu** (např. veterinární lékař podle § 3 živnostenského zákona).

Právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci doznala při poslední novele provedené zákonem č. 155/2000 Sb. řadu podstatných věcných i formálně právních změn. Je to důsledek harmonizace této oblasti s právem Evropského společenství, zejména transpozice instrumentů evropského práva, především rámcové Směrnice ES č. 89/391/EEC o zavádění opatření směřující ke zvyšování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a vytvoření nezbytných zákonných předpokladů pro transpozici navazujících již vydaných i připravovaných dílčích individuálních směrnic ES.

Evropská sociální charta¹⁵⁴

Ustanovení ZP upravující otázky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vycházejí např. i ze **Sdělení č. 14/2000 Sb.m.s.** Ministerstva zahraničních věcí o Evropské sociální chartě, se kterou ČR jako signatářský stát **Evropské sociální charty** vylovila souhlas a zavázala se, že bude sledovat cíle uvedené v Chartě a považuje se být vázána příslušnými ustanoveními Charty.

V části I Charty jsou stanoveny následující práva a principy:

---

¹⁵⁴ Plné znění Evropské sociální charty lze najít na internetové adrese:
<http://www.mvcr.cz/sbirka>

1. Každý musí mít příležitost získat prostředky ke svému živobytí prací, kterou si svobodně zvolí.
2. Všichni pracovníci mají právo na spravedlivé pracovní podmínky.
3. Všichni pracovníci mají právo na bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky.
4. Všichni pracovníci mají právo na spravedlivou odměnu, která jim a jejich rodinám zajistí slušnou životní úroveň.
5. Všichni pracovníci a zaměstnavatelé mají právo na svobodu sdružování v národních a mezinárodních organizacích k ochraně svých hospodářských a sociálních zájmů.
6. Všichni pracovníci a zaměstnavatelé mají právo kolektivně vyjednávat.
7. Děti a mladé osoby mají právo na zvláštní ochranu před fyzickými a morálními riziky, kterým jsou vystaveny.
8. Zaměstnané ženy v případě mateřství a ostatní zaměstnané ženy, pokud je to vhodné, mají právo na zvláštní ochranu ve své práci.
9. Každý má právo na vhodné způsoby odborného poradenství pro volbu povolání s cílem získat pomoc při volbě povolání, které by odpovídalo jeho osobním schopnostem a zájmům.
10. Každý má právo na vhodné způsoby odborné přípravy.
11. Každý má právo využít jakýchkoli opatření, která mu umožní dosáhnout co nejlepšího zdravotního stavu.
12. Všichni pracovníci a osoby, které jsou na nich závislé, mají právo na sociální zabezpečení.
13. Každý, kdo nemá dostatečné prostředky, má právo na sociální a zdravotní pomoc.
14. Každý má právo využívat služeb sociální péče.
15. Osoby zdravotně postižené mají právo na odborný výcvik, rehabilitaci a sociální readaptaci bez ohledu na původ a povahu jejich postižení.
16. Rodina jakožto základní jednotka společnosti má právo na vhodnou sociální, právní a hospodářskou ochranu k zajištění svého plného rozvoje.
17. Matky a děti bez ohledu na svůj rodinný stav a rodinné vztahy mají právo na přiměřenou sociální a hospodářskou ochranu.
18. Příslušníci jakékoliv smluvní strany mají právo vykonávat na území kterékoli jiné smluvní strany výdělečnou činnost, a to za stejných podmínek jako státní příslušníci této smluvní strany, s výhradou omezení založených na vážných důvodech hospodářského nebo sociálního charakteru.

Článek 3 této Charty zavazuje smluvní strany, aby zajistili účinný výkon práva na bezpečné a zdravé pracovní podmínky tím, že budou:

- 1) vydávat právní předpisy k zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci,
- 2) stanovit opatření k vynucení takových právních předpisů formou dozoru,

3) projednat s organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků, tam kde existují, opatření zaměřená ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Z dalších práv Charty je vhodné zmínit následující články:

čl. 6 - Právo kolektivně vyjednávat

čl. 7 - Právo dětí a mladých osob na ochranu

čl. 8 - Právo zaměstnaných žen na ochranu

čl. 11 - Právo na ochranu zdraví

V roce 1996 byla Charta revidována a v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou smluvní strany zavázány:

1. formulovat, provádět a pravidelně revidovat koherentní národní politiku bezpečnosti práce, ochrany zdraví při práci a pracovního prostředí,
2. podporovat postupný rozvoj závodních zdravotních služeb pro všechny pracovníky.

Předpisy Evropského společenství¹⁵⁵

Cílem sblížení práva ČR s právem ES je slučitelnost českých předpisů s předpisy ES. To znamená, že výklad a aplikace předpisů nebudou odporovat výkladu a aplikaci komunitárního práva. Znění příslušných ustanovení českého předpisu nemusí být tedy identické se zněním příslušné směrnice ES k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ale musí se prosadit a dosáhnout cíle směrnicí sledovaného. Při sblížení práva ČR s právem ES nejde jen o pouhé formální přenesení právních norem ES do národního právního řádu, ale o zajištění reálné funkčnosti nové právní úpravy. V této souvislosti se předpokládá nutná infrastruktura, která bude zajišťovat účinné prosazování harmonizované legislativy v praxi, tj. uvedení v život, aplikace, kontrola jejího používání a dodržování. Jde zejména o účinné řízení podniků, vhodné zacvičování zaměstnanců a fungující inspekce práce.

Při posuzování současných aktuálních problémů spojených s implementací požadavků Směrnic ES (jedná se především o rámcovou Směrnici Rady 89/391/EHS o minimálních požadavcích na bezpečnost a navazující Směrnice), zejména do právního systému ČR je třeba zdůraznit několik podstatných momentů:

- v oblasti BOZP je nedostatečná legislativa a nedůsledné prosazování a kontrola bezpečnostních požadavků Směrnic považována za nekalou soutěž;

---

¹⁵⁵ Plné znění Směrnic ES lze najít na internetové adrese: <http://www.mpsv.cz/scripts>

- působení předpisů v oblasti bezpečnosti práce na konkurenceschopnost podniků. V EU jsou známy případy, kdy nebyly uzavřeny kooperační dohody se zahraničním zájemcem právě z důvodů nízké úrovně BOZP v podniku;
- požadavky stávající právní úpravy oblasti BOZP nejsou v zásadním rozporu s požadavky směrnic EU. Z toho vyplývá i současná povinnost podniků tyto požadavky naplnit;
- nové požadavky, tj. takové, které jsou uvedeny ve Směrnících EU, ale nejsou dosud všechny zakotveny v právních předpisech ČR, představují pouze malou část celkových požadavků na zajištění BOZP;
- v řadě podniků přetrvávají nedostatky v dodržování stávající legislativy a lze oprávněně očekávat, že se tyto nedostatky objeví při aplikaci již vydaných nebo připravovaných harmonizovaných právních předpisů.

Z informací a údajů je zřejmé, že z hlediska časové a finanční náročnosti se jeví implementace Směrnice 89/655/EHS o minimálních zdravotních a bezpečnostních požadavcích na pracovní prostředky (zařízení) jako velmi závažná. Splnění požadavků této Směrnice se dotkne zejména provozovatelů technických zařízení v průmyslových provozech i v nevýrobní sféře. Většina strojů a zařízení nesplňuje požadavky výše uvedené Směrnice. Jedná se zejména o nedostatky v oblasti elektrického vybavení a zabezpečení; řada strojů nesplňuje dokonce požadavky ani podle stávajících norem.

Implementace Směrnice 92/58/EHS o bezpečnostních a zdravotních značkách a signálech vyžádá důsledné označení překážek, nebezpečných míst a prostorů a vyznačení dopravních komunikací.

Při realizaci opatření uvedených ve Směrnici 89/391/EHS o zavádění opatření ke zvýšení bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci je třeba počítat kromě nákladů na zlepšení bezpečnostně technické úrovně pracovišť i s náklady na přípravu (vyškolení) zástupců zaměstnanců a na zajištění nových služeb (např. závodní preventivní péče).

Vlastní rámcová směrnice 89/391/EHS vyžaduje na všech ekonomických subjektech v ČR řešení zásadních otázek v oblasti:

- provádění identifikace a hodnocení rizik,
- informování a školení zaměstnanců o rizicích, která je ohrožují,
- projednávání otázek BOZP se zaměstnanci,
- zavedení institutu zástupce zaměstnanců v podnicích, kde nefunguje odborová organizace nebo rada zaměstnanců
- zvyšování úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovištích
- prosazování BOZP vedoucími pracovníky na všech jimi řízených úsecích
- odstraňování existujících rizik nebo jejich snížení na přijatelnou úroveň,
- upřednostňování kolektivní ochrany zaměstnanců před ochranou individuální

- zlepšování pracovního prostředí a pracovních podmínek

Splnění všech uvedených požadavků bude v řadě podniků vyžadovat dodatečné prostředky a bude tak představovat ekonomickou zátěž podnikatelů.

Do oblasti rámcové Směrnice 89/391/EHS spadají i náklady na vyškolení a činnost koordinátora bezpečnosti práce dle Směrnice 92/57/EHS, týkající se dočasných stavebních pracovišť. Předpokládá se také postupné provázání bezpečnostních aspektů uvedených ve Směrnici 96/82/EHS (novelizovaný zákon č. 353/1999 Sb.) a ve Směrnici 96/61/EHS a EMS (Systém environmentálního managementu).

Lze předpokládat, že implementace požadavků této Směrnice bude pro podniky velice pracná, i když integrovaný přístup přinese na druhé straně i snížení řady nákladových položek, které by jinak bylo nutné vynakládat odděleně a často duplicitně. Podniky se neobejdou bez investičních nákladů, které by však měly být kompenzovány úsporami na vlastním výrobním procesu a úsporami provozních nákladů.

Značné náklady přinese i důsledné uplatnění Směrnice 90/270/EHS o minimálních požadavcích na práci s přístroji, u nichž se používá stínítka zobrazovací jednotky. Nutno předpokládat náklady spojené se zabezpečením požadavků Směrnice (analýza pracoviště - pracovního prostředí, ochrana zraku, zvýšené požadavky na obrazovku, pracovní stůl a pracovní sedadlo).

Evropská sociální charta ratifikovaná českou republikou zavazuje k naplnění práv a principů specifikovaných v tomto předpise.

Rozsahy požadavků evropských směrnic jsou postupně zaváděny do národních předpisů. Jejich uplatňování v praxi představuje zvýšení nákladů u jednotlivých zaměstnavatelů, přesto je nutno požadavky co nejdříve uvést do života.

LITERATURA

1. Zákon č. 65/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů – zákoník práce
2. Ústava ČR (ústavní zákon) č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů
3. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb. o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění zákona č.162/1998 Sb.;
4. Sdělení č. 14/2000 Sb.m.s. Ministerstva zahraničních věcí o Evropské sociální chartě
5. Směrnice 89/655/EHS o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání pracovních zařízení zaměstnanci při práci
6. Směrnice 89/391/EHS o zavádění opatření ke zvýšení bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci
7. Vyhláška ministerstva zahraničních věcí ze dne 16. 2. 1988 o Úmluvě o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí (č. 155)

Práva a povinnosti zaměstnanců

Práva a povinnosti zaměstnanců v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou stanoveny v ZP, zejména v § 135. Zaměstnanci mají právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, na informace o rizicích jejich práce a na informace o opatřeních na ochranu před jejich působením. Mají právo, ale současně i povinnost, podílet se na vytváření zdravého a bezpečného pracovního prostředí, zejména uplatňováním stanovených a zaměstnavatelem přijatých opatření a aktivně se podílet svou účastí na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Práva zaměstnanců

Zaměstnanci jsou oprávněni odmítnout výkon práce, o níž mají důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jejich život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných osob; takové odmítnutí nelze posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance. Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci. Znalost předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance. Každý zaměstnanec je zejména povinen:

- a) účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem v zájmu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a podrobit se ověření jejich znalostí,
- b) podrobit se lékařským prohlídkám, očkování, vyšetření a diagnostickým zkouškám stanoveným zvláštními právními předpisy,
- c) dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, s nimiž byl řádně seznámen, a řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi zaměstnavatele,
- d) dodržovat při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení a tato svévolně neměnit a nevyřazovat z provozu,
- e) nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele a nekouřit na pracovištích, kde pracují také nekuřáci. Zákaz požívání alkoholických nápojů se nevztahuje na zaměstnance v horkých provozech, pokud požívají pivo se sníženým obsahem alkoholu, a na zaměstnance, u nichž požívání těchto nápojů je součástí plnění pracovních úkolů nebo je s plněním těchto úkolů obvykle spojeno,

- f) oznamovat svému nadřízenému nedostatky a závady na pracovišti, které by mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví při práci, a podle svých možností se účastnit na jejich odstraňování; bezodkladně oznamovat svému nadřízenému svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiné osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při vyšetřování jeho příčin,
- g) podrobit se na pokyn příslušného vedoucího zaměstnance stanoveného v pracovním řádu zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

Základní povinnosti zaměstnanců dle § 73 zákoníku práce

Zaměstnanci jsou povinni zejména:

- a) pracovat svědomitě a řádně podle svých sil, znalostí a schopností, plnit pokyny nadřízených vydané v souladu s právními předpisy a dodržovat zásady spolupráce s ostatními zaměstnanci,
- b) plně využívat pracovní doby a výrobních prostředků k vykonávání svěřených prací, plnit kvalitně, hospodárně a včas pracovní úkoly,
- c) dodržovat právní předpisy vztahující se k práci jimi vykonávané; dodržovat ostatní předpisy vztahující se k práci jimi vykonávané, pokud s nimi byli řádně seznámeni,
- d) řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele.

Ostatní důležité povinnosti zaměstnanců:

Zaměstnanec je povinen podle pokynů zaměstnavatele konat osobně práce podle pracovní smlouvy ve stanovené pracovní době a dodržovat pracovní kázeň (§ 35 ZP). Zaměstnanec je povinen prohlubovat si soustavně kvalifikaci k výkonu práce sjednané v pracovní smlouvě; prohlubováním kvalifikace se rozumí též její udržování a obnovování. Zaměstnavatel je oprávněn uložit zaměstnanci účast na školení k prohloubení kvalifikace. (§ 141a ZP).

Zaměstnanec je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví a majetku ani k bezdůvodnému obohacení na úkor společnosti nebo jednotlivce. Hrozí-li škoda, je povinen na ni zaměstnanec upozornit vedoucího zaměstnance (§ 171 odst. 1 ZP). Je-li k odvrácení škody hrozící zaměstnavateli neodkladně třeba zákroku, je zaměstnanec povinen zakročít; nemusí tak učinit, brání-li mu v tom důležitá okolnost nebo jestliže by tím vystavil vážnému ohrožení sebe nebo ostatní zaměstnance, popřípadě osoby sobě blízké (§ 171 odst. 2 ZP). Zjistí-li zaměstnanec, že nemá vytvořeny potřebné pracovní podmínky, je povinen oznámit závadu svému nadřízenému (§ 171 odst. 3 ZP). Při nakládání s nebezpečnými látkami a přípravky chránit zdraví člověka a životní prostředí a

řídít se výstražnými symboly nebezpečnosti, větami označujícími specifickou rizikovost a pokyny pro bezpečné nakládání (§ 10 odst. 1 zákona č. 157/98 Sb.).

Další povinnosti zaměstnanců může zaměstnavatel podrobněji stanovit

- v pokynech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (§ 132a odst. 5 písm. j ZP); může jít např. o tyto zásady BOZP:
  - a) dodržovat zásady bezpečného chování na pracovišti a provozních prostorách zaměstnavatele a to:
    - neseskakovat ze zvýšených ploch, pracovišť, ramp, přeskakovat přes více schodů apod.,
    - nezkracovat si cestu mimo stanovené komunikace a přechody nebo dokonce přelézat plot,
    - nepřecházet vozovku aniž se pracovník přesvědčil, zda není ohrožen příjezdějícími vozidly z obou stran vozovky,
    - respektovat zabezpečovací a signalizační zařízení, zejména červené výstražné světlo, zvukovou signalizaci, dopravní a bezpečnostní značení,
    - nepřetěžovat regály a jiné konstrukce,
    - nepodlézat, nepřelézat zábradlí, zábrany a jiná ochranná zařízení,
    - nepoškozovat pracovní prostředky, stroje, zařízení, ochranná zařízení bezpečnostní sdělení, vyvěšené pokyny apod.,
    - nestrkat ruce, ani předměty do blízkosti nebezpečných pohyblivých částí strojů a zařízení,
    - předměty ukládat stabilně, tak, aby se při běžném provozu nemohly převrhnout, spadnout, sklopit apod.,
    - zdržet se nemístného žertování jako např. házení předmětů, strkání, polévání vodou, uzavírání sázek apod. (žerty nepatří na pracoviště !),
  - b) ochranná zařízení (kryty, zábradlí, zábrany apod.) svévolně neodstraňovat, nepřestavovat, ani do nich nezasahovat a neprovádět jakékoliv úpravy měnící ochranný účinek těchto zařízení,
  - c) nepřibližovat se k volným nezajištěným okrajům objektu, střech apod.,
  - d) opustit ohrožený prostor při výstražném znamení daném řidičem apod.,
  - e) nezdržovat se na pracovišti, kde se provádí manipulační práce, pokud se zaměstnanec nepodílí na manipulaci,
  - f) v prostorách a na pracovištích s nebezpečím požáru dodržovat zákaz kouření a zacházení s otevřeným ohněm, respektovat opatření k zabránění vzniku a nebezpečných následků statické elektřiny,
  - g) zaměstnanci, kteří nemají určenou pracovní přítomnost v provozu nebo blízkosti nebezpečných strojů a zařízení energetických zařízení, v místech zvýšeného ohrožení dopravou, náklady, břemena, částmi zařízení, odletů

- drobných úlomkům a částic apod. musí dodržovat zákaz vstupu do určených prostorů,
- h) zaměstnanci musí dodržovat zákaz výkonu činností, které nesouvisí s provozními a výrobními účely zaměstnavatele, zejména pokud zaměstnanec nemá předepsanou kvalifikaci, oprávnění, průkaz, zkoušky apod.,
  - i) nezdržovat se v prostoru možného pádu manipulovaného břemene při nakládce, vykládce, přemísťování a jiných manipulačních pracích,
  - j) nevstupovat mezi rampu a přistavené vozidlo,
  - k) zařízení, nářadí apod. udržovat v použitelném stavu, zejména se to týká ochranných zařízení všeho druhu,
  - l) před zahájením práce na zařízení se přesvědčit, zda je stroj nebo zařízení v řádném a bezpečném stavu, zda bezpečnostní zařízení (kryty, vypínače, signalizační zařízení apod.) jsou ve funkčním stavu; pokud může být někdo ohrožen spuštěním stroje nebo není-li v pořádku ochranné zařízení nesmí být stroj a zařízení uvedeno do chodu,
  - m) zjistí-li pracovník na zařízení závady, smí je odstranit jen jestliže mu to přísluší a má k tomu potřebnou kvalifikaci, jinak musí závadu ohlásit svému nadřízenému nebo jinému určenému zaměstnanci,
  - n) dodržovat zákaz čištění a mazání zařízení za jeho chodu a provádět jiné nebezpečné manipulace a činnosti, zejména dodržovat zákaz dotýkat se pohybujících se částí; tyto činnosti a úkony lze provádět jen za klidu stroje (neurčí-li návod k obsluze jinak) a vždy po předchozím zajištění a provedení opatření k zabránění předčasného a nechtěného spuštění stroje,
  - o) na pracovišti udržovat pořádek, zejména trvale udržovat volné spojovací, obslužné a únikové komunikace, prostory před hlavními uzávěry (plynu, vody, páry), před el. rozvaděči udržovat volný prostor o šířce min. 0,8 m, u strojů a zařízení udržovat volný prostor o šířce 1 m, udržovat volný prostor a přístup u hasících přístrojů, hydrantů, před vypínači el. proudu apod.,
  - p) dojde-li k vylití oleje nebo jinému znečištění komunikace a podlahy ihned znečištěné místo vyčistit a zdrsnit, aby na něm nikdo neklouzl,
  - r) při práci s nebezpečnými látkami (žíraviny, hořlavé kapaliny, nátěrové hmoty, rozpouštědla, lepidla, čistící a desinfekční prostředky a jiné chemikálie) dodržovat zásady osobní hygieny (nejíst, nepít, řádně se umýt, zejména ruce tekoucí vodou, pokud možno nepřijít do přímého kontaktu s nebezpečnou látkou, používat ochranné a regenerační krémy a masti apod.); nečistit si ruce a pokožku ředidly, organickými rozpouštědly, benzinem, petrolejem apod.;
  - s) nenalévat nebezpečné látky (kapaliny) do lahví od nápojů (limonád, piva, vína a jiných alkoholických nápojů apod.);
  - t) před ukončením práce vypnout chod obsluhovaného stroje nebo zařízení, topidla a tepelné spotřebiče,

- u) spotřebiče a nářadí s otevřeným ohněm a el. tepelné spotřebiče (benzínové lampy, hořáky PB, vařiče apod. zařízení) neponechat bez dozoru a zaměstnanci se od nich nesmí vzdalovat (nebezpečí požáru, popálení jiné osoby),
- v) zaměstnanci, kteří nejsou na směně se nesmí na pracovištích zdržovat, je zakázána záměna zaměstnance za rodinného příslušníka nebo jinou osobu.
- v provozních řádech a místních provozních předpisech (pro sklady, kotelny, plynová zařízení),
  - v místním provozním bezpečnostním předpise upravujícím používání světelných, zvukových, hlasových signálů a signálů dávaných rukou (nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů),
  - v místním provozním bezpečnostním předpise upravujícím pracovní technologické postupy pro **používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí** a pravidla pohybu zařízení a zaměstnanců v prostorech a na pracovištích zaměstnavatele (§ 3 odst. 1a, § 2 g nařízení vlády č. 378/2001 Sb. kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí)
  - v místním provozním bezpečnostním předpise, upravujícím pracovní a technologické postupy při **provozování dopravy**, kterým se stanoví pracovní a technologické postupy pro bezpečné provozování dopravy (silniční a jiné), bezpečnost provádění jednotlivých pracovních operací s ohledem na zvláštnosti pracoviště a pracovní prostředí, na možné ohrožení zaměstnanců povětrnostní situací a na pravidla dorozumívání mezi zaměstnanci při pracovních operacích a to:
    - při provozování silniční dopravy, obsluze, opravách, kontrole a údržbě dopravních prostředků a pracovních činností, při nichž se používají dopravní prostředky (nařízení vlády č. 168/2002 Sb. kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky).

LITERATURA

1. Zákon č. 65/1965 Sb., Zákoník práce ve znění pozdějších předpisů
2. Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení a nářadí
3. Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů
4. Nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky

Práva a povinnosti zaměstnavatele a vedoucích zaměstnanců

Povinnosti zaměstnavatele v této oblasti jsou značně rozsáhlé a vyplývají jednak ze ZP, dále ze zákona č. 258/2000 Sb. a z prováděcích předpisů (nařízení vlády a vyhlášek) k těmto zákonům.

Ze základních povinností a úkolů zaměstnavatele v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) lze uvést:

Obecné povinnosti zaměstnavatele

- při nástupu do zaměstnání nově přijatého zaměstnance řádně seznámit s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce jež musí při své práci dodržovat, s kolektivní smlouvou, s vnitřními předpisy (§ 35 odst. 2 ZP) a pracovním řádem platným u zaměstnavatele (§ 82 ZP),
- vytvářet pracovní podmínky, které zaměstnancům umožňují bezpečný výkon práce, odstraňovat rizikové a namáhavé práce a zřizovat, udržovat a zlepšovat zařízení pro zaměstnance, včetně vzhledu a úpravy pracovišť (§ 132 odst. 1 ZP),
- zajišťovat svým zaměstnancům takové pracovní podmínky, aby mohli řádně plnit své pracovní úkoly bez ohrožení zdraví a majetku; při zjištění závad učinit opatření k jejich odstranění (§ 170 odst. 1 ZP),
- zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci i pro osoby, které se s vědomím zaměstnavatele zdržují na jeho pracovištích,
- plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, vzájemně spolupracovat při zajišťování BOZP a písemně se informovat o rizicích (§ 132 odst. 4 ZP),
- po dobu dočasného přidělení zaměstnance k výkonu práce k jiné právnické nebo fyzické osobě ukládá zaměstnanci jménem zaměstnavatele, který zaměstnance dočasně přidělil, pracovní úkoly, organizuje, řídí a kontroluje jeho práci, dává mu k tomu účelu pokyny, vytváří příznivé pracovní podmínky a zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví při práci právnická nebo fyzická osoba, ke které byl zaměstnanec dočasně přidělen (§ 2 odst. 1 nařízení vl. č. 108/1994 Sb. ve znění nařízení vl. č. 461/2000 Sb.),
- nepoužívat takového způsobu odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystaveni zvýšenému nebezpečí úrazu a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců BOZP (§ 133 odst. 1 písm. i ZP),
- zajistit, aby se zaměstnanec před uzavřením pracovní smlouvy podrobil vstupní lékařské prohlídce, v případech je-li to stanoveno orgány státní zdravotní správy (§ 28 ZP),

- nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž výkon by neodpovídal jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti (§ 133 odst. 1 písm. a ZP),

K naplnění povinnosti přidělovat práci dle zdravotní způsobilosti potřebuje zaměstnavatel výsledek zdravotního posudku ze vstupní lékařské prohlídky zaměstnance dle §28 ZP. Podle § 28 ZP a § 8 odst. 1 Směrnice MZd č. 49/1967 Věst. MZd ve znění pozdějších předpisů, je zaměstnavatel povinen vyžádat si posudek o zdravotní způsobilosti zaměstnanců před nástupem do práce zejména v těchto případech:

- u všech zaměstnanců přijímaných do závodů, v nichž je závodní zdravotnické zařízení,
- u mladistvých (zaměstnanců do 18-ti let),
- u občanů se změněnou pracovní schopností,
- u všech ostatních zaměstnanců, kteří jsou přijímáni k výkonu práce, pro kterou jsou předepsány preventivní prohlídky,
- u zaměstnanců pracujících ve školských zařízeních a v zařízeních sociálního zabezpečení.

Posudek zdravotní způsobilosti k práci vydává zdravotnické zařízení vykonávající závodní preventivní péči na základě vstupní lékařské prohlídky. Podle § 6 odst. 1 písm. e) zákona č. 20/1966 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je zaměstnavatel povinen postupovat při zařazování do práce podle posudků příslušných lékařů.

- zajistit pro své zaměstnance závodní preventivní péči (§ 40 zákona č. 20/66 Sb.),
- spolupracovat se zdravotnickým zařízením vykonávajícím závodní preventivní péči v oblasti prevence ochrany zdraví zaměstnanců před nemocemi z povolání a jinými poškozeními zdraví z práce a prevence úrazů. (§ 18a zákona č. 20/66 Sb. a § 35 zákona. č. 48/97 Sb.)

Bližší podmínky poskytování závodní preventivní péče stanoví právním předpisem ministerstvo zdravotnictví (MZd) ve smyslu vyhlášky MZd č.145/1988 Sb. o Úmluvě o závodních zdravotních službách - č.161). Hrazená péče zahrnuje:

- a) zdravotní výkony provedené v rámci první pomoci,
- b) periodické preventivní prohlídky zaměstnanců vykonávajících činnosti epidemiologicky závažné, zaměstnanců na rizikových pracovištích, zaměstnanců, zaměstnanců jejichž činnost může ohrozit zdraví ostatních zaměstnanců nebo jiných osob, a zaměstnanců, u nichž je vyžadována zvláštní zdravotní způsobilost, v rozsahu stanoveném §§ 12, 13 a 14 směrnic MZd č. 49/1967 Věst. MZd o posuzování

- zdravotní způsobilosti k práci, ve znění směrnic č. 17/1970 Věst. MZd ČSR,
- c) mimořádné prohlídky nařízené ze zdravotních důvodů (§§ 11, 12, 13 a 14 směrnic MZd č. 49/1967 Věst. MZd, ve znění směrnic č. 17/1970 Věst. MZd ČSR),
- d) dispenzární prohlídky osob s hlášenou nemocí z povolání a osob, u kterých vlivy pracovních rizik působí i po ukončení expozice riziku (§12 odst. 8 směrnic MZd č. 49/1967 Věst. MZd, ve znění směrnic č. 17/1970 Věst. MZd ČSR).
- sdělit zaměstnancům, které zdravotnické zařízení jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým lékařským preventivním prohlídkám souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům účastnit se lékařských preventivních prohlídek a mimořádných preventivních prohlídek (§ 133 odst. 1 d, § 132 odst.6 ZP),
  - zajistit, aby pracoviště byla vybavena v rozsahu dohodnutém s příslušným zařízením poskytujícím závodní preventivní péči prostředky pro poskytnutí první pomoci a vybavena prostředky pro přivolání zdravotnické záchranné služby (§ 134 písm. f) ZP),
  - zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy (§ 133 odst. 1 j ZP),
  - umožnit zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (§ 133 odst. 1 g ZP),
  - zajistit odborovým orgánům a zástupcům pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci školení umožňující jim řádný výkon jejich funkce a zpřístupnit jim právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a doklady o
    - vyhledávání a vyhodnocení rizik, o opatřeních k odstranění rizik a k omezení jejich působení na zaměstnance a k vhodné organizaci bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci,
    - evidenci a hlášení pracovních úrazů a uznaných nemocí z povolání,
    - výkonu kontroly a opatření orgánů, kterým přísluší výkon odborného dozoru nad bezpečností a ochranou zdraví při práci podle zvláštních právních předpisů.(§ 136a odst. 5 ZP).

Povinnosti v oblasti prevence rizik – všeobecně

- zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci **s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce** (§ 132 odst. 1 ZP),
- vytvářet podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdravé neohrožující pracovní prostředí vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k prevenci rizik (§ 132a odst. 1 ZP)
- vyhledávat rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a přijímat opatření k jejich odstranění; k tomu je povinen pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stav technické prevence a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek (§ 132a odst. 3 ZP),
- vyhodnotit rizika, která nelze odstranit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno (§ 132a odst. 4 ZP),
- přijímat opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiné vážné nebezpečí a evakuace zaměstnanců (§ 132a odst. 6 ZP),
- spolupracovat při poskytování první pomoci se zařízením poskytujícím závodní preventivní péči, zajistit vyškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti (§ 132a odst. 6 ZP, Příloha č. 11 nařízení vl. č. 178/2001 Sb.) a zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci (§ 133 odst. 1h ZP),
- zajistit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména lékařské pomoci, hasičů a policie a organizují evakuaci zaměstnanců (§ 132a odst. 6 ZP),
- přizpůsobovat opatření v oblasti prevence rizik měnícím se skutečnostem, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a dbát o zlepšování pracovních podmínek (§ 132a odst. 7 ZP),

Odborné způsobilosti, školení, přezkušování zaměstnanců

- zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jejich kvalifikační předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jejich práce a pracoviště, a **pravidelně ověřovat jejich znalosti** (§ 133 odst. 1 písm. e ZP).
- zajistit zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, mladistvým a jejich zákonným zástupcům, podle potřeb vykonávané práce ve vhodných intervalech dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP, zejména formou seznámení s riziky, s

výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik BOZP (§ 133 odst.1 písm. f ZP).

- zajišťovat odbornou způsobilost a kvalifikaci **zaměstnanců** vykonávajících činnosti, které představují zvýšenou míru ohrožení života a zdraví a zaměstnanců speciálních profesí,
- o školeních, informacích a pokynech vést dokumentaci (§ 133 odst. 1 ZP).

Kontrolní činnost

- soustavně kontrolovat, zda zaměstnanci plní své pracovní úkoly tak, aby nedocházelo ke škodám (§ 170 odst. 1 ZP),
- soustavně vyžadovat a kontrolovat dodržování právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP (§ 133 odst.1 písm. e ZP),

Součástí kontrol dodržování předpisů k zajištění BOZP jsou zpravidla i kontroly úrovně BOZP, zejména stavu technické prevence a úrovně rizikových faktorů pracovních podmínek (§ 132a odst. 3 ZP), včetně kontrol účinnosti přijatých opatření v oblasti prevence rizik (§ 132a odst.7 ZP) a kontrol používání OOPP (§ 133a odst. 4 ZP),

- kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stavu technické prevence a úrovně rizikových faktorů pracovních podmínek (§ 132a odst. 3 ZP),
- kontrolovat účinnost a dodržování přijatých opatření v oblasti prevence rizik s ohledem na měnící se skutečnosti (§ 132a odst.7 ZP),
- kontrolovat používání osobních ochranných pracovních prostředků (§ 133a odst. 4 ZP),
- organizovat nejméně jednou v roce prověrky BOZP na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s příslušným odborovým orgánem nebo zástupcem zaměstnanců pro oblast BOZP a zjištěné nedostatky odstraňovat BOZP (§ 136a odst. 4 ZP).

Povinnost zaměstnavatele organizovat každoročně prověrky BOZP je poněkud nesyrově zakotvena v § 136a ZP (účast zaměstnanců na řešení otázek BOZP). Účelem každoročních proverek je souhrnně zjistit závady a nedostatky vyskytující se v úrazové a zdravotní prevenci a zejména zajistit jejich odstranění.

System kontrol BOZP a další úkoly v oblasti BOZP může zaměstnavatel stanovit v interních předpisech.

Tyto kontroly provádějí příslušně kompetentní pracovníci, jako jsou specialisté BOZP a pravidelně je mají provádět vedoucí pracovníci.

- kontroly a revize strojů a zařízení – viz část “Výrobní a pracovní prostředky a zařízení (stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí)”.

Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků a ochranných nápojů

- poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky, nelze-li rizika odstranit nebo dostatečně omezit technickými prostředky nebo opatřeními v oblasti organizace práce (§ 133a odst. 1 ZP). Osobní ochranné pracovní prostředky poskytne zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce (§ 133a odst. 5 ZP)
- udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání (§ 133a odst. 4 ZP),
- poskytovat zaměstnancům mycí, čisticí a dezinfekční prostředky na základě zhodnocení rozsahu znečištění zaměstnanců při práci nebo jejich ohrožení dráždivými látkami a na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami též ochranné nápoje (§ 133a odst. 3 ZP) a to bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce (§ 133a odst. 5 ZP).
- vypracovat seznam pro poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů a to na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce (§ 133a odst. 5 ZP).

Při hodnocení rizik pro výběr a použití OOPP zaměstnavatel postupuje zejména podle přílohy č.1 k nařízení vlády č. 495/2001 Sb., při výběru OOPP pak podle příloh č. 2 a 3 k nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

LITERATURA

1. Zákon č. 65/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů – zákoník práce
2. Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce ve znění pozdějších předpisů
3. Vyhláška MZd č. 261/1997 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány ženám a mladistvým ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů
5. Směrnice MZd č. 49/1967 Sb. Věstníku MZd o posuzování zdravotní způsobilosti k práci ve znění pozdějších předpisů
6. Nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci ... ve znění pozdějších předpisů
7. Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a podmínky poskytování OOPP, mycích, čisticích a desinfekčních prostředků

8. Nařízení vlády 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí
9. Vyhláška č. 91/1993 Sb. k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách
10. Vyhláška č. 85/1978 Sb. o kontrolách a revizích a zkouškách plynových zařízení ve znění pozdějších předpisů
11. Nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů při provozování dopravy dopravními prostředky
12. Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů
13. Nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při pracích souvisejících s chovem zvířat
14. Nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru
15. BTP 0011/01 – Systém vnitřního řízení bezpečnosti v podniku, část 2: Odborná způsobilost osob v prevenci rizik a rozsah jejich činnosti

Pracovní úrazy, nemoci z povolání

- vyšetřit příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu a přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů. (§ 133c odst. 1, 5 ZP)
- vést knihu úrazů k evidenci o všech pracovních úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující tři kalendářní dny (§ 133c odst. 3 ZP)
- vyhotovovat záznamy o úrazech a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny, nebo k úmrtí zaměstnance (§ 133c odst. 2 ZP)
- ohlásit vznik pracovního úrazu a zaslat záznam o úrazu orgánům a institucím uvedeným v § 3 odst. 1 nařízení vlády č. 494/01 Sb. (§ 133c odst. 4 ZP)
- vést evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na pracovištích zaměstnavatele, a zajistit odstraňování takových pracovních podmínek, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemocí z povolání (§ 133c odst. 6 ZP)
- zaměstnanci, u něhož došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví (pracovní úraz, nemoc z povolání), nahradit škodu tím vzniklou (odškodnění), i když zaměstnavatel dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se odpovědnosti nezproští (§ 190, § 191, § 205b ZP)

- zajistit si pojištění své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání zaměstnávají-li alespoň jednoho zaměstnance ("zákonné pojištění" - § 205 d ZP, § 12 odst. 1 vyhl.č.125/93 Sb.)

Výrobní a pracovní prostředky a zařízení

- zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí byly z hlediska BOZP při práci vhodné pro práci, při které budou používány (§ 134a odst. 1 ZP),
- vybavit stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců (§ 134a odst. 1 písm. a ZP),
- vybavit nebo upravit stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí tak, aby zaměstnanci nebyli vystaveni zejména nepohodlné pracovní pozici a nežádoucím účinkům hluku a vibrací (§ 134a odst. 1 písm. b ZP),
- stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí pravidelně a řádně udržovat, kontrolovat a revidovat (§ 134a odst. 1 písm. c ZP),
- vést dokumentaci ke strojům, technickým zařízením, přístrojům a nářadím a to průvodní dokumentaci (soubor dokumentů obsahujících návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí a následné pravidelné kontroly a revize zařízení a provozní dokumentaci (§ 2 písm. f nařízení vlády č. 378/2001 Sb.),
- vypracovat pro stroje, technická zařízení, přístroje a nářadí místní provozní předpisy (§ 2 písm. g) nař. vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat vybavení zařízení provozní dokumentací (§ 4 odst. 2 nařízení vl. č. 378/2001 Sb.)
Rozsah dokumentace závisí na druzích provozovaných zařízení; jde např. o:
  - technická dokumentace zdvihacích zřízení (pasport a výtahů),
  - pasport tlakové nádoby stabilní,
  - provozní deník, kontrolní kniha nebo jiný doklad pro provozní záznamy strojů a zařízení,
  - provozní řád nízkotlaké kolony a provozní deník (vyhl. č. 91/1993 Sb.) atd.
- zajišťovat, aby byla provedena kontrola bezpečnosti zařízení před uvedením do provozu podle průvodní dokumentace výrobce (§ 4 odst. 1 nařízení vl. č. 378/2001 Sb.).

Není-li výrobce znám nebo není-li průvodní dokumentace k dispozici, stanoví rozsah kontroly zařízení zaměstnavatel místním provozním bezpečnostním předpisem:

- provádět kontroly bezpečnosti zařízení (strojů, technických zařízení, dopravních prostředků, přístrojů a náradí) nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem, nestanoví-li zvláštní právní předpis, popř. průvodní dokumentace nebo normové hodnoty rozsah a četnost následných kontrol jinak (např. přísl. vyhl. pro vyhrazená technická zařízení) (§ 4 odst. 2 nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat, aby zařízení bylo používáno k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací (§ 3 odst. 1 písm. a nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat stanovený bezpečný přístup obsluhy k zařízení a dostatečný manipulační prostor se zřetelem na technologický proces a organizaci práce, umožňující bezpečné používání zařízení. (§ 3 odst. 1 písm. b nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat přivádění nebo odvádění všech forem energií a látek, užívaných nebo vyráběných, bezpečným způsobem (§ 3 odst. 1 písm. c nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat montáž a demontáž zařízení za bezpečných podmínek v souladu s návodem dodaným výrobcem, nebo není-li návod výrobce k dispozici, návodem stanoveným zaměstnavatelem (§ 3 odst. 1 písm. e nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat při provozu a používání zařízení ochranu zaměstnance proti nebezpečnému dotyku u zařízení pod napětím a před jevy vyvolanými účinky elektřiny (§ 3 odst. 1 písm. f nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat při provozu a používání zařízení jeho vybavení vhodným ochranným zařízením a jeho zabezpečení před ohrožením života a poškozením zdraví tak, aby chránilo zaměstnance zejména před:
  - padajícími, odlétajícími nebo vymrštěnými předměty uvolněnými ze zařízení,
  - rizikem požáru nebo výbuchu s následným požárem nebo účinků výbušných směsí látek vyráběných, užívaných nebo skladovaných v zařízení,
  - nebezpečím vzniklým vypouštěním nebo únikem plynných, kapalných nebo tuhých emisí,
  - možným poškozením zdraví zaměstnance způsobeným zachycením nebo destrukcí pohybující se části zařízení (§ 3 odst. 1 písm. r nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat vybavení zařízení zábranou nebo ochranným zařízením nebo přijetí opatření tam, kde existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohybujícími se částmi pracovního zařízení nebo pádu břemene (§ 3 odst. 1 písm. d nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat bezpečný provoz a používání zařízení pro zdvihání břemen a zaměstnanců (příloha č. 1), zařízení pro zdvihání a přemísťování

- zavěšených břemen (příloha č. 2), pojízdných zařízení (příloha č. 3), zařízení pro plynulou dopravu nákladů (příloha č. 4), stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot (příloha č. 5) (§ 3 odst. 5 nařízení vlády č. 378/2001 Sb.),
- zajišťovat revize a kontroly výrobních a pracovních prostředků a zařízení (§ 134a odst. 1 c ZP) a to zejména:
    - revize elektrických zařízení - výchozí čl. 2.1 (ČSN 33 1500), pravidelné (čl. 3.1 ČSN 33 1500),
    - odborné prohlídky a zkoušky, inspekční prohlídky výtahů (ČSN 27 4002, ČSN 27 4007),
    - revize a zkoušky tlakových zařízení (TNS dle ČSN 69 0012),
    - revize plynových zařízení - výchozí (§ 6 vyhl. č. 85/1978 Sb.) a provozní (§ 3, 7 vyhl. č. 85/78 Sb., čl. 28, 29 ČSN 38 6405) dle harmonogramu revizí (§ 4 odst. 5 vyhl. č. 85/78 Sb.),
    - kontroly plynových zařízení včetně preventivních kontrol ovzduší (výskyt škodlivých plynů nebo spalin) v obestavěných prostorách (např. kotelnách) a zjišťování netěsností v rámci kontrol plynových zařízení (vyhl. č. 85/78 Sb. a čl. 45 a 46 ČSN 38 6405),
    - kontroly a revize elektrických spotřebičů (ČSN 33 1610),
    - kontroly a revize elektrického ručního nářadí (ČSN 33 1600),
    - odborné prohlídky nízkotlaké kotelny (§ 16 vyhl. č. 91/1993 Sb.),
    - zajistit zpracování protokolu o určení vnějších vlivů pro elektrická zařízení (čl. 320.N3 ČSN 33 2000-3),
    - vypracovat provozní řád nízkotlaké kotelny dle § 10 vyhl. č. 91/1993 Sb. a dle 15 – 19 a ČSN 38 6405 pro plynové kotelny,
    - vypracovat místní řád skladu a skladovacích zařízení (čl. 4.1.1 ČSN 26 9030),
    - ustanovit osoby odpovědné za provoz některých zařízení – např. za provoz plynovodu (čl. 8.1.1 ČSN EN 1775), za provoz tlakových nádob stabilních (ČSN 69 0012).

Bezpečnostní značky a signály

- umístit bezpečnostní značky a zavést signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v případech, nelze-li rizika možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnanců odstranit nebo dostatečně omezit technickými prostředky nebo opatřeními v oblasti organizace práce (§ 133b odst. 1 ZP), nařízení vlády č. 11/2002 Sb.

Vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů jsou uvedeny v nařízení vlády č. 11/2002 Sb. V příloze tohoto vl. nařízení je uveden vzhled značek, kódy zvukových signálů, signály davané rukou a hlasové signály; barva značek a světelných signálů a jejich význam.

- v případě potřeby zajišťovat u zařízení označení výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné, mají jednoznačný charakter a dále zajišťovat, aby tato značení a sdělení nebyla poškozována běžným provozem zařízení (§ 3 odst. 1 písm. p nařízení vl. č. 378/2001 Sb.),

Organizace práce a pracovní postupy

- organizovat práci a stanovit a provádět pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti (§ 134e odst. 1 ZP),
- organizovat práci a stanovit a provádět pracovní postupy tak, aby zaměstnanci nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus; nelze-li je vyloučit, musí být přerušovány bezpečnostními přestávkami, které jsou výkonem práce (§ 134e odst. 1a ZP, §7, § 9, § 10 nařízení vlády č. 178/2001 Sb.).

V případech stanovených zvláštním právním předpisem (např. nařízení vlády č. 168/2002 Sb.) musí být doba výkonu takové činnosti v rámci pracovní doby časově omezena, musí být vedena evidence o době výkonu činnosti a době bezpečnostních přestávek.

- organizovat práci a stanovit a provádět pracovní postupy tak, aby zaměstnanci nevykonávali ruční manipulaci s břemeny, která vytvářejí možnost poškození zdraví, zejména páteře (§ 134e odst. 1f ZP, § 8, Příloha 5 části B a C nařízení vlády č. 178/2001 Sb.),
- organizovat práci a stanovit a provádět pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci nebyli ohroženi padajícími nebo klouzajícími předměty či materiály (§ 134e odst. 1 písm. b ZP),
- organizovat práci a stanovit a provádět pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby

zaměstnanci byli chráněni proti pádu či zřícení (§ 134e odst. 1 písm. c ZP),

- organizovat práci a stanovit a provádět pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci nebyli ohroženi dopravou na pracovištích (§ 134e odst. 1 písm. d ZP),
- při provozování dopravy dopravními prostředky organizovat práci zaměstnanců v souladu s nařízením vlády č. 168/2002 Sb., se zvláštními právními předpisy, návodem dodaným výrobcem pro provoz a používání dopravních prostředků a místním provozním bezpečnostním předpisem zaměstnavatele, kterým se stanoví pracovní a technologické postupy pro bezpečné provozování dopravy, bezpečnost provádění jednotlivých pracovních operací s ohledem na zvláštnosti pracoviště a pracovní prostředí, na možné ohrožení zaměstnanců povětrnostní situací a na pravidla dorozumívání mezi zaměstnanci při pracovních operacích (§ 3 nařízení vlády č. 168/2002 Sb.)
- zajistit, aby komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané (§ 134 odst. a ZP),
- organizovat práci a stanovit a provádět pracovní postupy tak, aby zaměstnanci na pracovišti se zvýšeným rizikem (může jít např. o nebezpečné a uzavřené prostory, místa s nebezpečím otravy, výbuchu, zasypání, utonutí, pádu z výšky apod.) nepracovali osamoceně bez dohledu dalšího zaměstnance nebo jiné osoby, která by v případě potřeby nebo nehody poskytla nebo přivolala pomoc, pokud jejich ochranu nezajistí jinak (§ 134e odst. 1 písm. a ZP),
- vypracovat technologické postupy pro údržbu lesů, parků, sadů, pozemků u pozemních komunikací, břehových porostů, pěstební práce, ošetřování stromů (§ 2 nařízení vl. č 28/2002 Sb.).

Pracoviště a pracovní prostředí

- zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti, hygieny a ochrany zdraví při práci, odpovídaly bezpečnostním požadavkům a hygienickým limitům na pracovní prostředí a pracoviště (§ 134 ZP),
- zajistit, aby místnosti pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané (§ 134 odst. a ZP).
- zajistit, aby nouzové východy a dopravní komunikace k nim byly stále volné (§ 134 odst. d ZP),
- zajistit, aby v prostorách chodeb, schodišť a jiných komunikací, v prostorách nouzových východů a dopravních komunikací k nim

vedoucích byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění (§ 134 odst. e ZP),

- zajistit, aby pracoviště byla řádně osvětlena, pokud možno denním světlem (§ 134 odst. b ZP, § 3 odst. 1 nařízení vlády č. 178/2001 Sb.),
- zajistit aby osvětlení pracovišť denním, umělým, popřípadě sdruženým osvětlením odpovídalo nárokům vykonávané práce na zrakovou činnost, na pohodu vidění a bezpečnost zaměstnanců v souladu s normovými hodnotami (§ 3 odst. 2 nařízení vlády č. 178/2001 Sb.),
- omezovat působení extrémního chladu, tepla a vlhkosti příslušnými opatřeními, včetně poskytování OOPP a ochranných nápojů (§ 134c odst. 1 ZP),
- zajistit, aby pracoviště měla stanovené mikroklimatické podmínky, zejména pokud jde o objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou (§ 134 odst. b ZP, § 4 odst. 1 nařízení vlády č. 178/2001 Sb.),
- zajišťovat dostatečnou výměnu vzduchu přirozeným nebo nuceným větráním (§ 6 odst. 1, přílohy č. 2 a 3 nařízení vlády č. 178/2001 Sb.),
- zajistit, aby prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců měly stanovené rozměry, provedení a vybavení (§ 134 písm. c ZP),
- pracoviště vybavit sanitárními a pomocnými zařízeními v rozsahu upraveném přílohou č.11 k nařízení vlády č. 178/2001 Sb. (§ 29 odst. 2 nař. vl. č.178/2001 Sb.),
- zajistit, aby v prostorách pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění (ZP § 134 písm. a ZP),
- zabezpečit pro zaměstnance teplou vodu pro zajištění jejich osobní hygieny, ve stanovených případech zajistit pitnou tekoucí vodu přímo na pracovišti (§ 28 odst. 1 nařízení vlády. č.178/2001 Sb.),

Ochrana zdraví a rizikové faktory pracovního prostředí

- zajistit, aby pracoviště byla uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska hygieny a ochrany zdraví při práci, odpovídaly hygienickým limitům na pracovní prostředí a pracoviště (§ 134 ZP),
- předkládat orgánu veřejného zdraví návrh na zařazení prací do kategorií společně s údaji rozhodnými pro hodnocení rizik, počty zaměstnanců v jednotlivých kategoriích a opatření přijatá k ochraně jejich zdraví (§ 37 odst. 2 a 3 zákona č.258/2000 Sb.), kategorizaci prací upravuje § 37 zákona .č.258/2000 Sb.
- k ochraně zdraví zaměstnanců zajišťovat dostatečnou výměnu vzduchu přirozeným nebo nuceným větráním

- zajistit, aby práce v případech stanovených zákonem č. 258/2000 Sb. vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze (§ 133 odst.1 c ZP, § 19 zákona č. 258/2000 Sb.),
Režim povinného očkování je upraven např. vyhl. MZd č. 439/2000 Sb. o očkování proti infekčním přenosným nemocem, zvláštní očkování se provádí u zaměstnanců vystaveným při práci zvýšené nákaze např. tuberkulózou, žloutenkou, vzteklinou. V případech nebezpečí epidemie může být nařízeno též mimořádné očkování.
- sdělit zaměstnancům, jakým lékařským preventivním prohlídkám souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmito očkováním a účastnit se lékařských preventivních prohlídek a mimořádných preventivních prohlídek (§ 133 odst. 1 d, § 132 odst. 6 ZP),
- poskytovat zaměstnancům ochranné nápoje na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami (k ochraně zdraví před účinky tepelné zátěže či zátěže chladem) za podmínek stanovených v § 5 nařízení vlády č.178/2001 Sb. (§ 133a odst. 3 ZP),

Chemické látky a přípravky

- při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky chránit zdraví člověka a životní prostředí a řídit se výstražnými symboly nebezpečnosti, větami označujícími specifickou rizikovost a pokyny pro bezpečné nakládání (§ 10 odst. 1 zákon.č. 157/98 Sb.)
- nakládat s nebezpečnou látkou nebo přípravkem klasifikovanými podle § 2 odst. 8 písm. a), b), c), d), f), g), i), l) m), n) a o) zákona č. 157/98 Sb. jen tehdy, pokud nakládání s těmito nebezpečnými látkami nebo přípravky je zabezpečeno autorizovanou osobou (§ 10 odst. 2 zákon.č. 157/98 Sb.)

Jednotlivé činnosti v rámci nakládání s chemickou látkou nebo přípravkem může vykonávat buď autorizovaná osoba nebo fyzická osoba, kterou autorizovaná osoba prokazatelně zaškolila. Následné proškolení musí být prováděno nejméně jednou za rok. O zaškolení a následném proškolení musí být pořízen písemný záznam.

- nebezpečné chemické látky a přípravky klasifikované podle § 2 odst. 8 písm. a), f), g), i), l), m), n) zák. č. 157/98 Sb. skladovat tak, aby byly zajištěny před odcizením, únikem a záměnou s jinými látkami a přípravky, zajistit vybavení skladu vhodnými prostředky pro předlékařskou první pomoc a pro očistu osob a asanaci skladovacích prostor (§ 17 odst. 1 zákon.č. 157/98 Sb.),

- na pracovištích, kde jsou vykonávány rizikové práce zabezpečit bezpečné skladování a zacházení s chemickými látkami, chemickými přípravky (§ 39 odst. 2 a zákon č. 258/00 Sb.),

Oblast pracovních podmínek, včetně práce v noci a zaměstnávání žen a mladistvých

- stanovit začátek a konec pracovních směn po projednání s odborovým orgánem (§ 87 odst. 1 ZP),
- rozvrhnout týdenní pracovní dobu (§ 84 odst. 1 ZP) tak, aby
  - délka pracovní doby činila nejvýše 40 hodin týdně (§ 83a odst. 1 ZP),
  - délka týdenní pracovní doby s třísměnným a nepřetržitým provozem činila nejvýše 37,5 hod. týdně (§ 83a odst. 2b ZP),
  - délka týdenní pracovní doby s dvousměnným pracovním režimem činila nejvýše 38,75 hod. týdně (§ 83a odst. 2c ZP),
  - délka týdenní pracovní doby u mladistvých mladších 16 let činila nejvýše 30 hod. s tím, že v jednotlivých dnech nesmí přesáhnout šest hodin (§ 83a odst. 2d ZP),
- poskytnout zaměstnanci, nejdéle po čtyřech a půl hodinách nepřetržité práce, pracovní přestávku na jídlo a oddech v trvání nejméně 30 min (§ 89 ZP).
- rozvrhnout pracovní dobu tak, aby zaměstnanec měl mezi koncem a začátkem následující směny nepřetržitý odpočinek po dobu alespoň 12 hodin po sobě jdoucích během 24 hodin (§ 90 odst. 1 ZP), uvedený odpočinek mezi směnami může být zkrácen až na 8 hodin po sobě jdoucích zaměstnanci staršímu 18 let za podmínku, že následující odpočinek bude prodloužen o dobu zkrácení v nepřetržitých provozech, v zemědělství, ve veřejném stravování, u naléhavých opravných pracích, při živelních událostech. Ženám pracujícím v nepřetržitých provozech byl tento odpočinek zkrácen pouze na 11 hodin (§ 90 odst. 2 ZP)
- rozvrhnout pracovní dobu tak, aby zaměstnanec měl nepřetržitý odpočinek v týdnu během každého období 7 po sobě jdoucích kalendářních dnech alespoň 35 hodin; u mladistvých zaměstnanců činí tento odpočinek 48 hodin (§ 92 odst. 1 ZP). V případech nutnosti (uvedených v § 92 odst. 3 ZP) může zaměstnavatel rozvrhnout pracovní dobu tak, aby doba nepřetržitého odpočinku v týdnu u zaměstnanců starších 18 let činila nejméně 24 hodin s tím, že zaměstnancům bude poskytnut nepřetržitý odpočinek v týdnu tak, aby za období dvou týdnů činila délka tohoto odpočinku alespoň 70 hodin.
- dohodnout se zaměstnancem pracovní pohotovost nejvýše v rozsahu 400 hodin v kalendářním roce (§ 95 odst. 2 ZP),
- práci přesčas nařídit jen ve výjimečných případech, jde-li o vážné provozní důvody, a to i na dobu nepřetržitého odpočinku mezi dvěma

směnami, nařízená práce přesčas nesmí u zaměstnance činit více než osm hodin v jednotlivých týdnech a 150 hodin v kalendářním roce (§ 96 odst. 1 ZP),

- práci přesčas nad osm hodin v jednotlivých týdnech a 150 hodin v kalendářním roce dohodnout se zaměstnancem, celkový rozsah práce přesčas nesmí činit v průměru více než 8 hodin týdně (§ 96 odst. 2 ZP),
- vést evidenci pracovní doby, práce přesčas, pracovní pohotovosti a noční práce i jednotlivých zaměstnanců a na žádost zaměstnance mu umožnit nahlédnout do evidence jeho pracovní doby (§ 94 ZP),
- zajistit, aby zaměstnanec, pracující v noci, byl vyšetřen lékařem před zařazením na noční práci a pravidelně dle potřeby, nejméně však jednou ročně (§ 99 odst. 4 ZP),
- nezaměstnávat těhotné ženy a ženy, které pečují o dítě mladší než 1 rok prací přesčas (§ 156 ZP),
- nezaměstnávat ženy pracemi, které jsou pro ně fyzicky nepřiměřené nebo škodí jejich zdraví (§ 150 odst. 2 ZP),
Bližší podmínky zákazů prací pro ženy, těhotné ženy a matky do konce 9. měsíce po porodu jsou stanoveny vyhláškou č.261/1997 Sb. v novelizaci č. 185/1998 Sb.
- nezaměstnávat mladistvé zaměstnance prací přesčas a prací v noci (§ 166 odst. 1 ZP).
- nezaměstnávat mladistvé pracemi které jsou pro ně se zřetelem k anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostem nepřiměřené (§ 167 odst. 2 ZP). Bližší podmínky zákazů prací uvádí vyhl.č.261/1997 Sb. v novelizaci č. 185/1998 Sb.
- nezaměstnávat mladistvé pracemi, u nichž jsou vystaveni zvýšenému nebezpečí úrazu, nebo při jejichž výkonu by mohli vážně ohrozit bezpečnost a zdraví zaměstnanců nebo jiných osob (§ 167 odst. 3 ZP). Bližší podmínky zákazů prací uvádí vyhl. č. 261/1997 Sb. v novelizaci č. 185/1998 Sb.
- zajistit, aby mladiství byli vyšetřeni lékařem před vstupem do pracovního poměru a před převedením na jinou práci na dobu delší než 1 měsíc a dále pravidelně podle potřeby, nejméně však jednou ročně (§ 168 odst. 1 ZP),

Vedoucí zaměstnanci

Za plnění úkolů zaměstnavatele v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci, zejména při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci a v oblasti prevence rizik **odpovídají vedoucí zaměstnanci** zaměstnavatele na všech stupních řízení v rozsahu svých funkcí. Tyto úkoly jsou rovnocennou a neoddělitelnou součástí jejich pracovních povinností (§ 132/3 ZP).

Vedoucími zaměstnanci zaměstnavatele se rozumějí jeho orgány (statutární orgán, a u zaměstnavatele, který je fyzickou osobou, zaměstnavatel; místo nich je mohou činit i osoby jimi pověřené. Jiní zaměstnanci zaměstnavatele, zejména vedoucí jeho organizačních útvarů, jsou oprávněni jako orgány zaměstnavatele činit jménem zaměstnavatele právní úkony vyplývající z jejich funkcí stanovených organizačními předpisy), jakož i jeho další zaměstnanci, kteří jsou pověřeni vedením na jednotlivých stupních řízení u zaměstnavatele, jsou oprávněni stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny (ZP § 9 odst. 3 ZP).

Základní **povinnosti vedoucích zaměstnanců** dle ZP jsou:

- vytvářet příznivé pracovní podmínky a zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci (§ 74 písm.c ZP),
- zabezpečovat dodržování právních a jiných předpisů, zejména vést zaměstnance k pracovní kázi, oceňovat jejich iniciativu a pracovní úsilí, zajišťovat, aby nedocházelo k porušování pracovní kázně a k neplnění povinností (§ 74 písm. f ZP),
- zabezpečovat přijetí včasných a účinných opatření k ochraně majetku zaměstnavatele (§ 74 odst. g ZP).

Při jmenování vedoucích zaměstnanců do funkce je důležité stanovit jejich pracovní náplň. Stanovení povinností vedoucích zaměstnanců v oblasti BOZP se doporučuje konkretizovat dle místních podmínek zaměstnavatele v interních předpisech (odpovědnostní řád), popř. v pracovních smlouvách apod. Vzhledem ke vzrůstající náročnosti na plnění úkolů v prevenci rizik je většinou nutné, aby zaměstnavatel zajišťoval tyto úkoly buď odborně způsobilým zaměstnancem nebo smluvně podnikajícím subjektem v oblasti prevence rizik, stejně jako zajišťování revizí technických zařízení. Protože bližší podmínky pro činnost a kvalifikaci odborně způsobilých zaměstnanců a osob v oblasti prevenci nejsou doposud nařízením vlády k § 132b ZP stanoveny, doporučuje se vycházet z BTP 0011/01, jehož některá ustanovení možno aplikovat na vedoucí zaměstnance. Účinné zavedení, uplatňování a udržování systému managementu BOZP je závislé na odborné způsobilosti zaměstnanců, přičemž jedním z důležitých prostředků k zabezpečení příslušné odborné způsobilosti pro splnění cílů BOZP je školení vedoucích zaměstnanců. Je důležitým prostředkem

pro to, aby nejvyšší vedoucí zaměstnanci i vedoucí provozů znali své zákonné povinnosti, postupy omezení rizika a kolektivní povinnosti. Vedoucí zaměstnanci mají absolvovat zvláštní školení odpovídající rizikům a specifickým opatřením k omezování rizika, která v organizaci existují a školení o systému BOZP u zaměstnavatele. Těžiště odpovědnosti za BOZP tedy spočívá především na těch vedoucích, kteří bezprostředně práci organizují, řídí a přímo ukládají zaměstnancům konkrétní pracovní úkoly. Od nich se především očekává, že znají rizika prací a pracovišť a na jejich možné negativní dopady na zaměstnance budou včas reagovat.

Pracovní úrazy a nemoci z povolání

Pracovní úrazy

Současná právní úprava vyhází z výkladu pojmu “**pracovní úraz**” pro účely odškodnění

podle § 190 odst. 1 ZP. Za pracovní úraz se považuje úraz, tj. poškození na zdraví nebo smrt úrazem, zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Pojem úrazu a jemu předcházejí úrazový děje ZP blíže nevymezuje. Judikatura charakterizuje úraz jako poruchu (jakékoli poškození) zdraví nebo smrt, které byly zaměstnanci způsobeny nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Pro vlastní úrazový děj je typická jeho neočekávanost.

K úrazu dohází buď náhlým **působením zevních sil** (např. pádem břemena na zaměstnance), nebo působením **vlastní tělesné síly a hmotnosti** (např. zakopnutí, upadnutí, pád zaměstnance). K úrazům může dojít i působením chemických nebo jiných látek, s nimiž zaměstnanec přichází do styku při pracovní činnostech (např. poleptání kyselinou, úpal apod.). Nemusí vždy jít výlučně o tělesné zranění, ale o jakékoliv jiné porušení zdraví.

Za úraz se výjimečně považuje také **infarkt myokardu**, i když zdánlivě chybí zevní faktor úrazového děje. Nezáleží na tom, zda má zaměstnanec pro poškození zdraví predispozici. Poškození zdraví musí být vždy důsledkem náhlého fyzického nebo psychického vypětí při pracovním výkonu nebo důsledkem zvýšené duševní námahy, které byl zaměstnanec vystaven při plnění pracovních úkolů.

Jako pracovní úraz se považuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl **pro plnění pracovních úkolů**. Jde o případy, kdy k poškození zdraví došlo nikoliv při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, nýbrž kdy plnění pracovních úkolů bylo příčinou poškození zdraví, např. fyzickým napadením jiným zaměstnancem nebo jinou osobou pro plnění pracovních úkolů.

Pracovním úrazem není úraz, který se zaměstnanci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět.

V praxi dochází k různým situacím, kdy je třeba zkoumat zda je naplněn obsah “plnění pracovních úkolů” nebo “přímá souvislost s ním”. Tato problematika je blíže rozvedena v NV č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony ve znění NV č. 461/2000 Sb.

Zaměstnavatel je povinen **vyšetřit příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu** za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, a za účasti příslušného odborového orgánu nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu (§ 133c odst. 1 ZP). Současně je zaměstnavatel povinen přijímat **opatření proti opakování pracovních úrazů**.

Zaměstnavatel vede v knize úrazů **evidenci o všech pracovních úrazech**, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující tři kalendářní dny (§ 133c odst. 3 ZP). Požadavek, aby kniha úrazu obsahovala všechny relevantní údaje potřebné k sepsání vlastního záznamu o úrazu vychází z možnosti, že i tzv. drobné poranění, vyžadující v počátečním stádiu jen běžné ošetření (např. píchnutí, škrábnutí, oční úrazy) mohou mít pozdější následky s dodatečným vznikem pracovní neschopnosti. V takových případech bude mít záznam uvedený v knize úrazů důležitý význam též v souvislosti s uplatňováním a uspokojováním nároku na náhradu vzniklé škody, či dodatečné prokazování, že např. pracovní neschopnost je v příčinné souvislosti s pracovním úrazem. Proto je kladen důraz na to, aby zápisy v knize úrazů měly takovou důkazní hodnotu, aby se v případě potřeby i později podle nich mohl sepsat záznam o úrazu.

Zaměstnavatel vyhotovuje **záznamy o úrazech** a vede dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance **s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny**, nebo k úmrtí zaměstnance (podrobněji stanoví NV č. 494/2001 Sb.) Záznam o úrazu musí zaměstnavatel sepsat nejpozději do 5-ti pracovních dnů od oznámení úrazu. Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá zaměstnavatel postiženému zaměstnanci. V případě smrtelného pracovního úrazu se jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá jeho rodinným příslušníkům postiženého.

Zaměstnavatel je povinen **ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu** stanoveným orgánům a institucím, jak je schématicky znázorněno v následující tabulce:

Tabulka č. 8 - Schéma hlášení vzniku úrazu a odesílání záznamu o úrazu

úkon	lhůta	předpis
Ohlášení smrtelného pracovního úrazu a) Polici ČR b) odborovému orgánu nebo zástupci zaměstnanců c) zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něj vyslal d) příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce e) příslušné zdravotní pojišťovně f) příslušné pojišťovně, u které je zaměstnavatel pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu při vzniku pracovního úrazu	Bez zbytečného odkladu: - při poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky zaměstnanec zemřel nejpozději do 1 roku	§ 3 odst. 2 nař. vl. č. 494/2001 Sb.
Zasílání záznamů o pracovních úrazech a) příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce b) příslušné zdravotní pojišťovně	- za uplynulý kalendářní měsíc nejpozději do pátého dne následujícího měsíce	§ 4 nař. vl. č. 494/2001 Sb.
Zasílání záznamů o pracovních úrazech – smrtelných a) Polici ČR b) příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce c) příslušné zdravotní pojišťovně	- nejpozději do 5 pracovních dnů po ohlášení smrtelného úrazu	§ 5 nař. vl. č. 494/2001 Sb.

Došlo-li k úrazu na pracovišti, stavbách a při činnostech, které podléhají dozoru inspektorátu bezpečnosti práce, zaměstnavatel zašle záznamy o pracovních úrazech za uplynulý kalendářní měsíc nejpozději do pátého dne následujícího měsíce příslušnému IBP a příslušné zdravotní pojišťovně poškozeného. Podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru státní báňské správy zasílá se záznam o úrazu příslušnému obvodnímu báňskému úřadu (zákon ČNR č. 61/1988 Sb. o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě a vyhláška ČBÚ č. 306/2002 Sb., kterou se určují obvody působnosti obvodních báňských úřadů).

Přehled obecných povinností zaměstnavatele

Obecné povinnosti v oblasti pracovního úrazu a nemoci z povolání jsou dány zákoníkem práce, který ukládá zaměstnavateli:

- vyšetřit příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu a přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů. (§ 133c odst. 1, 5 ZP)
- vést knihu úrazů k evidenci o všech pracovních úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující tři kalendářní dny (§ 133c odst. 3 ZP)
- vyhotovovat záznamy o úrazech a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní

neschopností delší než tři kalendářní dny, nebo k úmrtí zaměstnance (§ 133c odst. 2 ZP)

- ohlásit vznik pracovního úrazu a zaslat záznam o úrazu orgánům a institucím a uvedeným v § 3 odst. 1 nařízení vlády č. 494/01 Sb. (§ 133c odst. 4 ZP)
- vést evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na pracovištích zaměstnavatele, a zajistí odstraňování takových pracovních podmínek, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemoci z povolání (§ 133c odst. 6 ZP)
- zaměstnanci, u něhož došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví (pracovní úraz, nemoc z povolání), nahradit škodu tím vzniklou (odškodnění), i když zaměstnavatel dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se odpovědnosti nezproští (§ 190, § 191, § 205b ZP)
- zajistit si pojištění své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání zaměstnávají-li alespoň jednoho zaměstnance ("zákonné pojištění" - § 205 d ZP, § 12 odst. 1 vyhl.č.125/93 Sb.).

Průvodce textem: Dověděli jste se co vše musí zaměstnavatel splnit dojde-li ke vzniku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Pamatujte, že moto "správně vedená evidence je polovinou úspěchu" bude platit právě zde, neboť rozbor vzniku úrazů a stanovení opatření lze provést jen tehdy, budete-li mít vedenou řádnou evidenci.

Nemoci z povolání

Jsou to nemoci **vznikající** nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v **seznamu nemocí z povolání** (viz příloha NV č. 290/1995 Sb., vyhl. č. 342/1997 Sb.). Nemoci z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek.

Nemoci z povolání jsou taková poškození zdraví pracovníků, které **je způsobeno dlouhotrvajícím účinkem nepříznivých a škodlivých faktorů** ve výrobním a pracovním procesu na lidské zdraví, současně musí jít o nemoci, které jsou uvedené v právních předpisech (nařízení vl. č. 290/1995 Sb.), jestliže vznikly za podmínek tam uvedených. Jsou to nemoci, u nichž vztah mezi profesionální škodlivinou a onemocněním je jasný a nesporný.

Seznam nemocí z povolání obsahuje taxativní výčet druhů nemocí z povolání a zároveň stanoví podmínky vzniku těchto nemocí z povolání. Ve výčtu jsou uvedeny tyto skupiny nemocí z povolání:

- způsobilí chemickými látkami,

- způsobené fyzikálními faktory,
- týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice,
- kožní,
- přenosné a parazitární,
- způsobené ostatními faktory a činiteli.

Ke každé skupině stanoví seznam podmínky jejich vzniku. Např. mezi nemoci z přetížení pohybového aparátu patří onemocnění kostí, kloubů, šlach, nervů končetin z dlouhodobého nadměrného a jednostranného zařizení.

Uznávání nemoci z povolání provádějí zdravotnická zařízení uvedena v nařízení vlády č. 290/1995 Sb. (tzv. střediska nemocí z povolání), která jsou oprávněna k uznávání nemocí z povolání, jsou povinna zasílat **posudky** těm institucím, kterých se uznává nemoc z povolání týká:

- zaměstnavateli (u kterého osoba trpící nemocí z povolání naposledy vykonávala práci za podmínek, za kterých vznikají nemoci z povolání),
- praktickému lékaři, u které je tato osoba registrována,
- příslušnému lékaři závodní preventivní péče,
- příslušnému orgánu veřejného zdraví (hygienické stanici),
- příslušné zdravotní pojišťovně poškozeného.

Ohrožení nemocí z povolání

jsou takové změny zdravotního stavu, jež vznikly při výkonu práce nepříznivým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání (vyhl. č. 342/97 Sb.), avšak nedosahují takového stupně poškození zdravotního stavu, který lze posoudit jako nemoc z povolání, a další výkon práce za stejných podmínek by vedl ke vzniku nemoci z povolání. Lékařský posudek o ohrožení nemocí z povolání vydává zdravotnické zařízení příslušné k vydání lékařského posudku o nemoci z povolání (§ 271 ZP, NV č. 290/1995 Sb.)

Práva a povinnosti zaměstnance

Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání při práci. Zaměstnanec je povinen bezodkladně oznamovat svému nadřízenému svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiné osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při vyšetřování jeho příčin. Postižený zaměstnanec má právo, aby mu zaměstnavatel předal vyhotovení záznamu o úrazu (případě smrtelného pracovního úrazu předá záznam o úraze jeho rodinným příslušníkům). Zaměstnanec má právo na odškodnění svého úrazu, pokud se zaměstnavatel nezproští své odpovědnosti zcela nebo zčásti.

Odpovědnost za škodu při pracovních úrazech a nemocích z povolání

Došlo-li u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví nebo k jeho smrti úrazem (pracovní úraz), odpovídá za škodu tím vzniklou zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru (§ 190 odst. 1 ZP)

Zaměstnavatel je povinen nahradit škodu, i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se odpovědnosti nezproští podle § 191 ZP.

Zaměstnavatel se zproští odpovědnosti **zcela** (§ 191 odst. 1), prokáže-li, že

- a) škoda byla způsobena tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, nebo
- b) škodu si přivodil postižený zaměstnanec svou opilostí nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel nemohl škodě zabránit, a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody.

Zaměstnavatel se zproští odpovědnosti **zčásti** (§ 191 odst. 2), prokáže-li, že

- a) postižený zaměstnanec porušil svým zaviněním právní nebo ostatní předpisy nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen, a že toto porušení bylo jednou z příčin škody,
- b) jednou z příčin škody byla opilost postiženého zaměstnance nebo zneužití jiných návykových látek postiženým zaměstnancem,
- c) zaměstnanci vznikla škoda proto, že si počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že je zřejmé, že ač neporušil právní nebo ostatní předpisy nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jednal lehkomyšlně a musel si přitom být vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem vědom, že si může přivodit újmu na zdraví.

Zproští-li se zaměstnavatel odpovědnosti zčásti, určí se část škody, kterou nese zaměstnanec, podle míry jeho zavinění (v případě uvedeném v odstavci “c”, uhradí však zaměstnavatel alespoň jednu třetinu škody. Zaměstnavatel se nemůže zprostit odpovědnosti, utrpěl-li zaměstnanec pracovní úraz při odvracení škody hrozící tomuto zaměstnavateli nebo nebezpečí přímo hrozícího životu nebo zdraví, pokud zaměstnanec tento stav sám úmyslně nevyvolal.

Při posuzování, zda zaměstnanec porušil právní nebo ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, není možno dovolávat se jen všeobecných ustanovení, podle nichž si má každý počínat tak, aby neohrožoval

zdraví své a zdraví jiných. Za lehkomyšlné jednání nelze považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce.

Zaměstnanci, který utrpěl **pracovní úraz** nebo u něhož byla zjištěna **nemoc z povolání** (§ 193 ZP), je zaměstnavatel povinen v rozsahu, ve kterém za škodu odpovídá, poskytnout **náhradu** za

- a) ztrátu na výděлку,
- b) bolest a ztížení společenského uplatnění,
- c) účelně vynaložené náklady spojené s léčením,
- d) věcnou škodu (§ 187 odst. 3 ZP).

Způsob a rozsah náhrady škody je zaměstnavatel povinen projednat bez zbytečného odkladu s příslušným odborovým orgánem a se zaměstnancem. Náhrada za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci nejdéle do konce kalendářního měsíce, ve kterém dovrší 65 let věku.

Odškodnění bolesti se určuje podle sazeb bodového ohodnocení stanoveného v přílohách č. 1 a 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., a to za bolest způsobenou škodou na zdraví, jejím léčením nebo odstraňováním jejích následků; za bolest se přitom považuje každé tělesné a duševní strádání způsobené škodou na zdraví osobě, která tuto škodu utrpěla. Bodové ohodnocení škody na zdraví se vymezuje v lékařském posudku.

Lékařský posudek za účelem stanovení výše odškodnění v jednotlivých případech

- a) zpracovává posuzující lékař, který je ošetřujícím lékařem poškozeného; v případě nemoci z povolání je tímto lékařem ošetřující lékař zdravotnického zařízení oprávněného k posuzování nemocí z povolání,
- b) vydává zdravotnické zařízení, jehož posuzující lékař zpracoval lékařský posudek, a v případě nemoci z povolání zdravotnické zařízení oprávněné k posuzování nemocí z povolání, jehož posuzující lékař zpracoval lékařský posudek.

Lékařský posudek se vydává

- a) u bolesti, jakmile je možno zdravotní stav poškozeného považovat za ustálený,
- b) u ztížení společenského uplatnění zpravidla až po jednom roce poté, kdy došlo ke škodě na zdraví. Nový lékařský posudek lze vydat v případě výrazného zhoršení následků. Tento posudek nahradí dosavadní lékařský posudek.

Odškodnění ztíženého společenského uplatnění se určuje podle sazeb bodového ohodnocení stanoveného v přílohách č. 2 a 4 vyhl. č. 440/01 Sb. Bodové ohodnocení ztíženého společenského uplatnění se vymezuje v

lékařském posudku. Snížení společenského uplatnění se týká následků škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a má prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví.

Výše odškodnění bolesti a ztíženého společenského uplatnění se stanoví na základě bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku (hodnota 1 bodu činí 120 Kč - vyhláška č. 440/2001 Sb.).

Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání

Zaměstnavatelé zaměstnávající alespoň jednoho zaměstnance jsou pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištěni (dále jen "zákonné pojištění") u České pojišťovny, akciová společnost, pokud s ní měli sjednáno toto pojištění k 31. prosinci 1992, ostatní zaměstnavatelé jsou pojištěni u Kooperativy, české pojišťovny, a.s.

Bližší podmínky a sazby pojistného jsou stanoveny vyhláškou Ministerstvo financí č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Pokud při zániku zaměstnavatele nepřejdou práva a povinnosti z pracovněprávního vztahu na jiného zaměstnavatele, má poškozený (pozůstalý) právo přímo vůči pojišťovně, aby mu škodu nahradila v témže rozsahu, v jakém by mu ji byl povinen nahradit sám pojištěný zaměstnavatel.

Povinnost platit pojistné vzniká zaměstnavateli, zaměstnávali alespoň jednoho zaměstnance (§ 12 vyhl. č. 125/1993 Sb.). Tuto skutečnost je zaměstnavatel povinen bez zbytečného odkladu písemně oznámit organizační jednotce "**úrazové pojišťovny**", v jejímž obvodu má zaměstnavatel sídlo (trvalé bydliště) a uvést své identifikační číslo zaměstnavatele nebo jiné označení, které je nahrazuje.

Zaměstnavatel má právo, aby za něho příslušná pojišťovna nahradila **škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání**, v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle ZP Pojišťovna má vůči zaměstnavateli právo na náhradu až do výše poskytnutého plnění:

a) způsobil-li zaměstnavatel nebo zaměstnanec zaměstnavatele škodu úmyslně, pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky,

- b) došlo-li ze strany zaměstnavatele nebo jeho zaměstnance k zvláště závažnému porušení předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a pokud toto porušení bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody,
- c) došlo-li ke škodě v přímé souvislosti s výkonem činnosti provozované neoprávněně,

Zaměstnavatel je povinen dbát, aby nenastala škodná událost. Zejména nesmí porušovat povinnosti směřující k odvrácení nebo zmenšení nebezpečí, které jsou jí uloženy právními předpisy nebo na jejich základě, ani nesmí trpět porušování těchto povinností ze strany třetích osob. Zaměstnavatel je povinen bez zbytečného odkladu oznámit organizační jednotce (úrazové) pojišťovny, v jejímž obvodu má zaměstnavatel sídlo (trvalé bydliště), že nastala škodná událost, vyjádřit se k požadované náhradě a její výši, případně zmocnit pojišťovnu, aby za ni v této věci jednala (8a vyhl. č. 125/1993 Sb.)

Zdravotní pojištění a pracovní úrazy a nemoci z povolání

Zaměstnavatel má další povinnosti vyplývající z předpisů vztahující se ke zdravotnímu pojištění osob. Ptáte se jakou? Na tuto otázku najdete odpověď v následujícím textu. Zaměstnavatel může být dokonce sankcionován za nesplnění povinností ve vazbě na zákonné zdravotní pojištění osob.

Zaměstnavatel je povinen nejpozději do osmi dnů od vzniku skutečnosti, která se oznamuje (§ 10 zákona č. 48/1997 Sb.), provést u příslušné **zdravotní pojišťovny** oznámení o:

- a) nástupu zaměstnance do zaměstnání a jeho ukončení;
- b) změně zdravotní pojišťovny zaměstnancem, pokud mu tuto skutečnost sdělil; oznámení se provede odhlášením od placení pojistného u původní zdravotní pojišťovny a přihlášením k placení pojistného u zdravotní pojišťovny, kterou si zaměstnanec zvolil.

Zaměstnavatelé jsou povinni **zasílat** příslušné zdravotní pojišťovně **kopie záznamů** o pracovních úrazech, a to najednou za uplynulý kalendářní měsíc, vždy nejpozději do 5. dne následujícího měsíce (§ 45 odst. 4 zákona č. 48/1997 Sb.). Při nesplnění této povinnosti může příslušná zdravotní pojišťovna uložit zaměstnavateli pokutu až do výše 100 000 Kč.

Příslušná zdravotní pojišťovna může vyměřit **přirážku k pojistnému** (až do výše 5 % z podílu na jím hrazeném pojistném všech zaměstnanců), zaměstnavateli, u něhož došlo v uplynulém kalendářním roce k opakovanému výskytu pracovních úrazů nebo nemocí z povolání ze stejných příčin a v důsledku toho i ke zvýšení nákladů na zdravotní péči, s výjimkou těch pracovních úrazů nebo nemocí z povolání, jejichž příčina je nezjištěna nebo k

nimž došlo v ohrožení zvířaty nebo přírodními živly anebo v důsledku protiprávního jednání třetích osob.

Příslušná zdravotní pojišťovna má právo na **náhradu škody** vůči třetím osobám, jestliže vynaložila náklady na péči hrazenou ze zdravotního pojištění v důsledku jejich zaviněného protiprávního jednání vůči osobám účastným zdravotního pojištění. Pro účely náhrady škody jsou podle § 55 odst. 2 zákona č. 48/1997 Sb. zdravotnická zařízení povinna oznámit příslušné zdravotní pojišťovně úrazy a jiná poškození zdraví osob, kterým poskytla zdravotní péči, pokud mají důvodné podezření, že úraz nebo jiné poškození zdraví bylo způsobeno jednáním právnické nebo fyzické osoby. Oznamovací povinnost vůči zdravotní pojišťovně mají i orgány Policie ČR.

Nemoci spojené s prací

Zdravotní stav zaměstnanců je výsledkem nezávislého působení vlivů pracovních i mimopracovních, což vyžaduje multidisciplinární přístup a integrační hodnocení profesionální expozice životního stylu a dalších vlivů (nemocnost, alergie, kouření, mimopracovní úrazovost, dopravní nehodovost, psychické poruchy apod.). Jde o tzv. **nespecifické faktory**, za něž jsou považovány objektivně existující faktory, které zpravidla nevyvolávají nemoci z povolání, ale podílejí se na vzniku a rozvoji nespecifických onemocnění a ovlivňují pracovní pohodu pracovníků. Mezi nespecifické faktory patří:

- fyzická zátěž,
- neuropsychická zátěž,
- mikroklima,
- denní a umělé osvětlení,
- pracovní poloha.

Významné je poškození zdraví z fyzického přetěžování, z práce ve vnucené poloze, z opakovaných pohybů a z opakovaného zatěžování drobných svalových skupin. Časté jsou i nemoci z přetížení pohybového aparátu (onemocnění kostí, kloubů, šlach, nervů končetin z dlouhodobého nadměrného a jednostranného zatížení).

Za nemoc se obecně považuje stav organismu vznikající působením zevních či vnitřních okolností, narušujících jeho správné fungování a rovnováhu; dochází k poruchám funkce a struktury orgánů vedoucím ke vzniku příznaků nemoci nebo dalším důsledkům. Nemoci spojené s prací jsou onemocnění, o kterých se sice ví, že se u pracovníků vykonávajících určitou práci vyskytují významně častěji než u ostatní srovnatelné populace, přesto však nelze dávat jejich vznik či rozvoj do příčinné souvislosti s prací. Nelze je považovat za nemoci z povolání podle platné legislativy. Na vzniku a rozvoji nemoci se většinou podílejí rozhodující měrou vlivy obecné, mimopracovní. a jejich působení tak nelze dobře

odlišit od působení pracovních vlivů. Přestože jsou nemoci spojené s prací významně ovlivňovány pracovním procesem, jsou nemocemi obecnými a neprovádí se u nich ani sociální, ani finanční odškodnění, jako u nemocí z povolání.

LITERATURA:

1. Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
2. Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony ve znění pozdějších předpisů,
3. Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů
4. Vyhláška č. 440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění
5. Nařízení vlády č. 333/1993 Sb., o stanovení minimálních mzdových tarifů a mzdového zvýhodnění za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí a za práci v noci, ve znění pozdějších předpisů
6. Nařízení vlády č. 252/1992 Sb., o podmínkách pro poskytování a výši zvláštního příplatku za vykonávání činností ve ztížených a zdraví škodlivých pracovních podmínkách ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 551/1991 Sb. o Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon č. 592/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění ve znění pozdějších předpisů
9. Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů
10. Nařízení vlády č. 487/2000 Sb., kterým se stanoví hodnoty bodu a výše úhrad zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění pro 1. pololetí 2001
11. Nařízení vlády č. 18/2001 Sb. úpravě náhrady za ztrátu na výděлку po skočení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a o úpravě náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti při invaliditě (úprava náhrady za ztrátu na výděлку)
12. Vyhláška č. 31/1993 Sb., o posuzování dočasné pracovní neschopnosti pro účely sociálního zabezpečení ve znění pozdějších předpisů
13. Nařízení vlády č. 464/2001 Sb. – úprava náhrady na výděлку po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem a nemocí z povolání
14. Nařízení vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu
15. Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání
16. Vyhláška č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají

Integrovaný záchranný systém

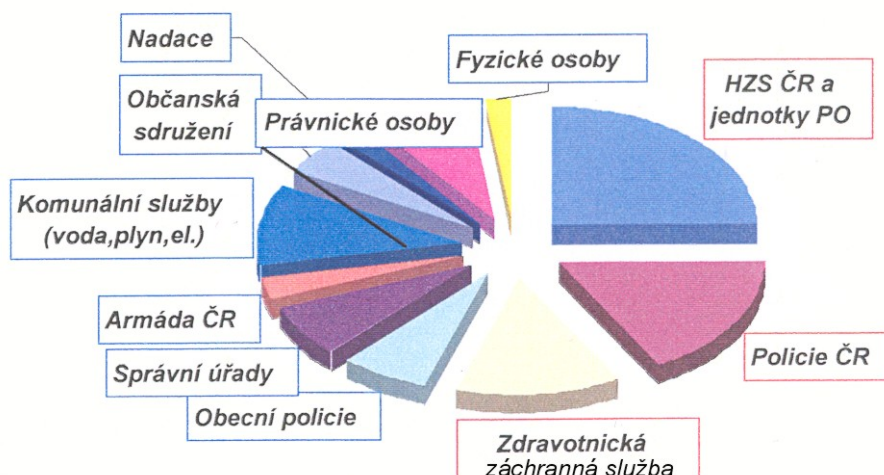
Integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) je určen pro koordinaci záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech včetně havárií a živelních pohrom. IZS není institucí. Je to systém s nástroji spolupráce a modelovými postupy součinnosti (typovými činnostmi) a je součástí systému pro zajištění vnitřní bezpečnosti státu. Je jím naplňováno ústavní právo občana na pomoc při ohrožení zdraví nebo života..

IZS se v ČR buduje od roku 1993, kdy bylo usnesením vlády č. 246/1993 schváleno jeho 13 zásad. Základním právním předpisem na pro IZS je nyní zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. (dále jen „zákon o IZS“). Nelze nepominout také skutečnost, že zákonem o IZS se upravuje také problematika ochrany obyvatel na úrovni státní správy a samosprávy, fyzických osob, právnických osob a podnikajících fyzických osob. Ochrana obyvatel zde stojí vedle IZS. Nepochybně i ochrana obyvatel je součástí záchranných a likvidačních prací při řešení mimořádných událostí a tedy součástí IZS, ale její úkoly mohou být soustředěny i na tu fázi řešení mimořádné události, které je za hranicí záchranných a likvidačních prací, je využívána zejména pro řešení krizových situací.

IZS vznikl z potřeby každodenní činnosti záchranářů, zejména při složitých haváriích, nehodách a živelních pohromách, kdy je třeba organizovat společnou činnost všech, kdo mohou svými silami a prostředky, kompetencemi nebo jinými možnostmi přispět k provedení záchrany osob, zvířat, majetku nebo životního prostředí. Je to systém spolupráce a koordinace složek, orgánu státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací, tak aby stručně řečeno "nikdo nebyl opomenut, kdo pomoci může a vzájemně si nikdo z nich nepřekážel". To je zejména v hektickém období mimořádných událostí velice nesnadný úkol, který musí mít svá pravidla.

Základními složkami IZS podle §4 odst. a) zákona o IZS jsou Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany zařazené v plošném pokrytí území kraje, dále Policie ČR a zdravotnická záchranná služba ČR, které jsou schopny rychle a nepřetržitě zasahovat, mají celoplošnou působnost na území celého státu. Pokud tedy má obec jednotku sboru dobrovolných hasičů, která je na takové úrovni, že je začleněna do plošného pokrytí území kraje (v podstatě to znamená, že zasahuje i mimo svou obec), je tato jednotka základní složkou IZS). Celý systém pak řeší i plánovitou pomoc ostatních složek IZS podle § 4 odst. 2 zákona o IZS. Počítá se se zapojením komunálních havarijních služeb, městské Policie, občanských sdružení, nemocnic a zejména Armády ČR. Pro podporu složek IZS při rozsáhlých mimořádných opatřeních mohou být za jistých podmínek použity i hospodářská opatření pro krizové stavy. Je stanoven způsob, jakým se základní složky IZS mohou přihlásit a využít např. pohotovostní

zásoby.

Obr. č. 11 Statistické znázornění podílu institucí na činnosti IZS

Ostatní složky IZS jsou povolávány k záchranným a likvidačním pracím podle druhu mimořádné události, na základě jejich možností zasáhnout a pravomocí, které jim dávají právní předpisy.

Aby bylo zřejmé, jaké ostatní složky IZS do systému patří, je sestaven poplachový plán IZS kraje, ve kterém jsou registrovány síly a prostředky složky, způsob jejich vyrozumění pro případ povolání k mimořádné události a doba uvedení složky IZS do akceschopnosti zasáhnout. Do poplachového plánu IZS kraje zařazuje ostatní složku Hasičský záchranný sbor kraje (dále jen „HZS kraje“) poté, co s ní uzavře dohodu o poskytnutí pomoci na vyžádání podle § 21 zákona o IZS. Důležité je, že poplachový plán IZS kraje je spolu s plošným pokrytím vydáván nařízením kraje.

S poplachovým plánem IZS pracuje operační a informační středisko IZS HZS kraje (dále jen „KOPIS“) s jeho výpisem pro katastrální území okresu operační a informační středisko územního odboru HZS kraje (OPIS ÚO).

Prostřednictvím operačních a informačních středisek HZS kraje lze tedy vyžadovat síly prostředky pro záchranné a likvidační práce.

IZS se podle § 3 zákona o IZS uplatňuje v momentě, kdy jsou na místě zásahu dvě složky systému a společně řeší způsob, jakým se bude událost likvidovat.

Jak je IZS řízen

Řízení záchranných a likvidačních prací se odehrává na třech úrovních:

I. TAKTICKÁ - na místě zásahu, kde se mimořádná událost projevuje svými účinky nebo kde se projevy mimořádné události předpokládají. Zde za záchranné a likvidační práce odpovídá velitel zásahu, kterým, je pokud zvláštní zákon nestanoví jinak (např. při akcích na zabezpečení veřejného pořádku) hasič-velitel jednotky požární ochrany. Ten řídí provádění záchranných a likvidačních prací a koordinuje činnost složek IZS na místě zásahu. Může si

zřídit svůj výkonný orgán - štáb velitele zásahu. Pro jeho činnost jsou připraveny typové činnosti. Velitel zásahu má ze zákona o IZS pravomoc

- vyžádat osobní a věcnou pomoc na fyzické nebo právnické osobě, • požádat o odstranění stavby nebo porostu,
- vyhlásit evakuaci,
- omezit pohyb osob na místě zásahu jejichž přítomnost není potřebná.

2. OPERAČNÍ - tzn. úroveň operačních středisek základních složek IZS, přičemž operační střediska Hasičského záchranného sboru ČR jsou současně operačními a informačními středisky IZS. Střediska jsou zřízena zpravidla na centrální stanice územního odboru (v současné době se zkouší přechod k centralizaci operačních středisek. Například kraj Vysočina a Středočeský kraj mají pouze krajské operační a informační středisko, které přímo vysílá jednotlivé jednotky PO v kraji. byl tím zrušen mezičlánek, OPIS na úrovni územního odboru), krajích i na Ministerstvu vnitra. Operační střediska-zajišťují obsluhu linek tísňového volání (112, 150, 155, 158) a jsou pro každého občana místem, kde může přivolat pomoc v nouzi. Operační a informační středisko IZS kraje (KOPIS) má mezi středisky koordinační roli, může požadovat uveřejnění informací ve sdělovacích prostředcích, ovládá systémy varování a vyrozumění pro obyvatelstvo a je spojovým uzlem mezi místem zásahu a třetí řídicí úrovní IZS. Sem je také svedena tísňová linka 112 určená pro ohlášení jakékoliv tísně pro občany z cizích zemí. Operační a informační středisko IZS povolává na žádost velitelů zásahu k zásahu ostatní složky IZS podle poplachového plánu IZS (krajského, ústředního - MV), tento plán také hodnotí mimořádné události do čtyř kategorií podle závažnosti. Prostřednictvím operačních a informačních středisek IZS také hejtman kraje a starosta obce s rozšířenou působností jsou při své koordinaci záchranných a likvidačních prací povinni předávat Ministerstvu vnitra zprávy o mimořádné události a jejich průběhu a vyžadují pomoc.

3. STRATEGICKÁ - představuje přímé zapojení starosty obecního úřadu s rozšířenou působností, hejtmána kraje nebo Ministerstva vnitra do koordinace záchranných a likvidačních prací. To nastává v situaci, kdy velitel zásahu o jejich koordinaci požádá, v případě hejtmána kraje a Ministerstva vnitra stačí, když je mimořádná událost ohodnocena nejvyšším stupněm poplachu podle poplachového plánu IZS. Ke svému rozhodování jako pracovní orgán využívají předem zřízené krizové štáby.

Pro plánovitou činnost při koordinaci záchranných a likvidačních prací je zpracován havarijní plán kraje, který je zatím zpravidla dělen po jednotlivých okresech kraje. U významných zdrojů rizika (jaderné elektrárny, velké chemické továrny) se také zpracovávají pro potřeby záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatel pak vnější havarijní plány těchto podniků.

Účelem strategické úrovně při koordinaci záchranných a likvidačních prací je:

- a) zapojení sil a prostředků a oprávnění v působnosti Ministerstva vnitra, ostatních ministerstev a jiných správních úřadů, hejtmanů krajů a starostů obcí ve prospěch a v souladu s potřebami záchranných a likvidačních

prací a ochrany obyvatelstva podle územně příslušného poplachového plánu IZS, v souladu s vnějšími havarijními plány a havarijním plánem kraje, popřípadě s využitím zahraniční pomoci,

- b) stanovení priorit záchranných a likvidačních prací při rozsáhlých mimořádných událostech zejména mezi různými místy zásahu,
- c) zabezpečení materiálních a finančních podmínek pro činnost složek při provádění záchranných a likvidačních prací a
- d) zajištění návaznosti záchranných a likvidačních prací s opatřeními pro krizové stavy.

Podrobnosti o úkolech na jednotlivých úrovních řízení záchranných a likvidačních prací stanoví prováděcí předpis k zákonu o IZS vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému (dále jen „vyhláška“). Tato vyhláška provádí ustanovení zákona o IZS v těch zmocněních, kterými se stanoví:

- zásady koordinace složek IZS při společném zásahu,
- dokumentace integrovaného záchranného systému zejména obsah a způsob zpracování územních nebo vnějších (netýká se vnitřních HP) havarijních plánů,
- zásady způsobu krizové komunikace a spojení v IZS, a
- podrobnosti o úkolech operačních a operačních středisek,

tzn. že vyhláška zahrnuje prakticky celou oblast záchranných a likvidačních prací.

Úkoly správních úřadů v IZS

Působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností při koordinaci záchranných a likvidačních prací zákonem o IZS jsou výkonem státní správy v přenesené působnosti.

Usměrňování a výstavba IZS přísluší Ministerstvu vnitra podle § 12 pístu. ods. 1 pístu. m) tzv., kompetenčního zákona a § 7 zákona o IZS.

Úkoly Ministerstva vnitra, a rozhodující část úkolů krajského úřadu a obcí s rozšířenou působností v IZS a v ochraně obyvatel plní Hasičský záchranný sbor ČR (jeho generální ředitelství na Ministerstvu vnitra a HZS krajů vůči orgánům krajským úřadů a orgánům obcí s rozšířenou působností), který je organizační složkou státu a orgánem státní správy.

Poskytuje tak krajům a obcím s rozšířenou působností „servis“. Hejtmani krajů a starostové obcí s rozšířenou působností tak mají zejména kontrolní funkci a výkonnou funkci mají v případě, že převezmou koordinaci záchranných a likvidačních prací.

IZS byl až do konce roku 2002 budován především jako systém okresní. Jedním z důvodů bylo, že i základní složky IZS byly organizovány na okresní úrovni a přednosta okresního úřadu jako představitel státní správy měl zákonem stanoveny pravomoci při přípravě a koordinaci záchranných a likvidačních prací. S reformou státní správy došlo k 1.1. 2003 k přenesení některých úkolů okresního

úřadu a pravomocí přednosty okresního úřadu na obecní úřad obce s rozšířenou pravomocí a starostu této obce.

Krizové štáby a IZS

Jak bylo uvedeno v popisu strategického řízení IZS mohou hejtmani krajů a starostové obcí využívat při koordinaci záchranných a likvidačních prací krizový štáb. Je to jejich pracovní a poradní orgán, pokud budou koordinovat záchranné a likvidační práce nebo provádět krizová opatření při vyhlášeném krizovém stavu.

Krizový štáb se sice svolává při řešení mimořádné události, ale jeho členové jsou předem jmenováni z členů bezpečnostní rady, zástupců složek IZS, apod. Krizový štáb má při koordinaci záchranných a likvidačních v podstatě dvě funkce:

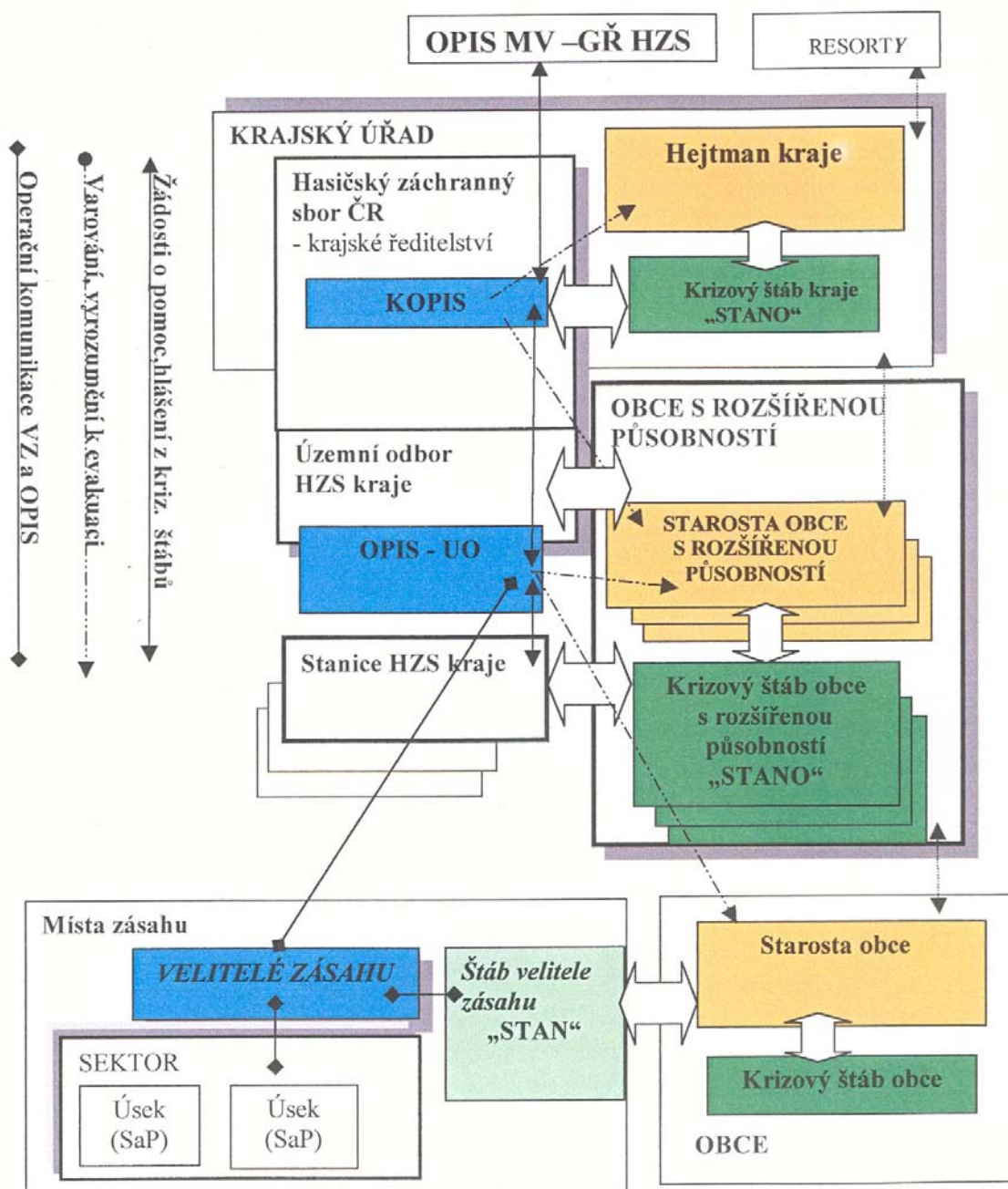
1. zajistit nepřetržitou práci pokud to koordinace záchranných a likvidačních prací vyžaduje. To se provádí prací za pomoci stálé pracovní skupiny krizového štábu označované zkratkou „STANO“ organizované dále do odborných skupin zaměřených na:

- spojení a komunikaci s veřejností (S),
- týlové zabezpečení nasazených sil a opatření a na ochrany obyvatel (T),
- analýzu mimořádné situace (A),
- nasazení sil a prostředků pro záchranné a likvidační práce (N),
- ochranu obyvatelstva včetně humanitární pomoci (O).

2. zabezpečit na svém zasedání projednání důležitých postupů na úrovni strategického řízení při mimořádné události a navrhnout hejtmanovi kraje nebo starostovi obce s rozšířenou působností postup nebo jeho rozhodnutí. Zasedání krizového štábu se obvykle nezúčastňují členové ze stálé pracovní skupiny, ale zpravidla její vedoucí. Zasedání se zúčastňují členové bezpečnostní rady, tajemník bezpečnostní rady a vedoucí složek IZS, případně další osoby, které určí vedoucí krizového štábu (hejtman kraje, starosta obce s rozšířenou působností). Pro podporu zasedání krizového štábu může sloužit tzv. sekretariát, vytvořený zpravidla z oddělení nebo odboru zabývajícího se bezpečností na příslušném krajském úřadě nebo obecním úřadě. Počet a dobu zasedání krizového štábu volí jeho vedoucí podle potřeby. Jde také o to, aby se vedoucí složek nebo jiných orgánů mohli věnovat svým úkolům při záchranných a likvidačních prací a nepřetržitě nezasedali v krizovém štábu.

Činnost krizových štábů je podrobně popsána a vydána ve Směrnici Ministerstva vnitra ze dne 8. října 2004 č.j.: PO-365/IZS-2004, kterou se stanoví jednotná pravidla organizačního uspořádání krizového štábu kraje a obce, jeho uvedení do pohotovosti, vedení dokumentace a některé další podrobnosti (publikováno ve věstníku vlády č. 4/2004).

Popisovaná spolupráce HZS kraje s krajským úřadem, obcemi s rozšířenou působností, obcemi s hejtmany a starosty obcí se odráží ve struktuře IZS, který je do krajské úrovně na obr. č. 12.

Obr. č. 12 –Struktura integrovaného záchranného systému

Na přípravě na mimořádné události a na provádění záchranných a likvidačních prací se účastní následující ústřední a územní správní úřady:

- Ministerstvo vnitra,
- ostatní ministerstva a ústřední správní úřady,
- orgány krajů,
- orgány obcí s rozšířenou působností,
- orgány obcí.

Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra ČR¹⁵⁶ je ústředním orgánem na úseku

- a) přípravy na mimořádné události,
- b) integrovaného záchranného systému
- c) ochrany obyvatelstva,
- d) zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací při mimořádných událostech v zahraničí a
- e) poskytování humanitární pomoci do zahraničí (v součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí).

Ministerstvo vnitra je dále oprávněno:

- a) určit způsob zajištění nepřetržité obsluhy telefonní linky jednotného evropského čísla tísňového volání 112,
- b) vyžádat si účast zástupců ostatních ministerstev a zástupců složek integrovaného záchranného systému a popřípadě jiných odborníků při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Plněním vybraných úkolů pověřilo Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR¹⁵⁷. To plní následující úkoly:

- a) sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, obecních úřadů, právnických osob a fyzických osob vykonávajících podnikatelskou činnost¹⁵⁸,
- b) usměrňuje integrovaný záchranný systém,
- c) provádí kontrolu a koordinaci poplachových plánů integrovaného záchranného systému krajů,
- d) zpracovává ústřední poplachový plán integrovaného záchranného systému, který schvaluje ministr vnitra,
- e) řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí a služeb integrovaného záchranného systému,
- f) zpracovává koncepci ochrany obyvatelstva,
- g) zajišťuje a provozuje jednotný systém varování a vyznění,
- h) stanoví způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních, způsobu a době jejich provedení,

---

¹⁵⁶ § 12 odst. 2 písm. m) zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁷ Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR a o změně některých zákonů

¹⁵⁸ Například zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- i) zřizuje vzdělávací zařízení,
- j) organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a pro přípravu složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost;
- k) stanoví, po projednání s Ministerstvem pro místní rozvoj, stavebně technické požadavky na stavby určené k ochraně obyvatelstva při mimořádných událostech, k zabezpečení záchranných prací, ke skladování materiálu civilní ochrany a k ochraně a ukrytí obsluh důležitých provozů,
- l) rozhoduje v dohodě s Ministerstvem zahraničních věcí o humanitární pomoci poskytované státem do zahraničí a zapojování do mezinárodních záchranných operací,
- m) usměrňuje postup při zřizování zařízení civilní ochrany.

Ministerstvo vnitra zabezpečuje ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací, jestliže

- a) mimořádná událost přesahuje státní hranice České republiky a je nutná koordinace záchranných a likvidačních prací nad rámec příhraničních styků, nebo
- b) mimořádná událost přesahuje území kraje a velitel zásahu vyhlásil nejvyšší stupeň poplachu, anebo
- c) o koordinaci požádá velitel zásahu, starosta obce s rozšířenou působností, nebo hejtman kraje.

Ostatní ministerstva a jiné ústřední správní orgány

Ostatní ministerstva a jiné ústřední správní úřady v oboru své působnosti při přípravě na mimořádné události, při provádění záchranných a likvidačních prací a při ochraně obyvatelstva zejména:

- a) vedou přehled možných zdrojů rizik, provádějí analýzy ohrožení a v rámci prevence¹⁵⁹ sjednávají nápravu skutečností a stavů, které by mohly způsobit vznik mimořádné situace,
- b) rozhodují o činnostech k provádění záchranných a likvidačních prací a ke zmírnění jejich následků¹⁶⁰,
- c) organizují okamžité opravy nezbytných veřejných zařízení pro ochranu obyvatelstva.

Mimo tyto všeobecné úkoly plní vybraná ministerstva ještě další úkoly.

¹⁵⁹ Například zákon č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 18/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 353/1999 Sb.

¹⁶⁰ pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,

Ministerstvo zdravotnictví

Ministerstvo zdravotnictví koordinuje územní střediska zdravotnické záchranné služby a střediska zdravotnické záchranné služby v krajích a v okresech přesáhne-li mimořádná událost rámec působnosti střediska zdravotnické záchranné služby nebo je-li to nutné z odborných, popřípadě z kapacitních důvodů. Za této situace jsou střediska zdravotnické záchranné služby povinna uposlechnout pokynů Ministerstva zdravotnictví a územních středisek zdravotnické záchranné služby ve správních obvodech obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.

Ministerstvo dopravy a spojů

Ministerstvo dopravy a spojů zabezpečuje pro potřeby správních úřadů a základních složek integrovaného záchranného systému pro záchranné a likvidační práce v oblasti mobilních zdrojů nebezpečí v dopravě celostátní informační systém.

Na sběru a aktualizaci dat pro tento informační systém se podílí správní úřady a dopravci, kteří jsou povinni poskytnout ministerstvu dopravy a spojů potřebné podklady a údaje, a to před každým provedením přepravy nebezpečných věcí v silniční, železniční, letecké a vnitrozemské vodní dopravě.

Provozovatel dopravního informačního systému má za povinnost zabezpečit ochranu poskytnutých údajů a informací, jejichž případné zneužití by mohlo vést k ohrožení zdraví, života, majetku, životního prostředí nebo podnikatelských zájmů právnických osob nebo podnikajících fyzických osob.

Orgány kraje

Zákon o IZS stanoví, že následující úkoly krajského úřadu plní HZS kraje:

- a) **organizuje součinnost** mezi obecními úřady obcí s rozšířenou působností a dalšími správními úřady a obcemi v kraji, zejména při zpracování poplachového plánu integrovaného záchranného systému,
- b) **zajišťuje havarijní připravenost a ověřuje ji cvičeními,**
- c) **usměrňuje IZS na úrovni kraje,**
- d) **sjednucuje postupy obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a územních správních úřadů s krajskou působností v oblasti ochrany obyvatelstva,**
- e) **zpracovává havarijní plán kraje¹⁶¹,**

---

¹⁶¹ plán k provádění záchranných a likvidačních prací na území kraje

- f) podílí se na zpracování **vnějších havarijních plánů zdrojů závažných průmyslových havárií**¹⁶² (ten zpracovává krajský úřad) a
- g) zpracovává **vnější havarijní plán jaderného zařízení nebo pracoviště IV. kategorie.**¹⁶³
- h) **zpracovává poplachový plán IZS kraje,**
- i) spolupracuje při zpracování a **aktualizaci povodňového plánu** podle zvláštního právního předpisu,
- j) **uzavírá dohody s příslušným územním celkem sousedního státu,** pokud mezinárodní smlouva schválená Parlamentem ČR a vyhlášená ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv nestanoví jinak,
- k) řídí výstavbu a **provoz informačních a komunikačních sítí integrovaného záchranného systému,**
- l) organizuje instruktáže a **školení v oblasti ochrany obyvatelstva.** V přípravě **složek integrovaného záchranného systému** je školení zaměřeno na jejich vzájemnou součinnost. K tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení,
- m) zabezpečuje **varování a vyrozumění,**
- n) **koordinuje záchranné a likvidační práce** a plní úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací stanovené Ministerstvem vnitra,
- o) organizuje zjišťování a **označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření,**
- p) organizuje a koordinuje **evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva,**
- q) organizuje a koordinuje **humanitární pomoc,** přičemž touto pomocí se rozumí opatření prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí, za využití lidských a materiálních zdrojů,
- r) organizuje hospodaření s **materiálem civilní ochrany,**
- s) vede evidenci a provádí kontrolu **staveb civilní ochrany a staveb dotčených požadavky civilní ochrany v kraji.**

HZS kraje je rovněž dotčeným orgánem v územním a stavebním řízení¹⁶⁴ z hlediska ochrany obyvatelstva.

¹⁶² Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky (v aktuálním znění).

¹⁶³ Pro zpracování havarijního plánu kraje a vnějších havarijních plánů je HZS kraje oprávněn za podmínek ochrany údajů využívat, shromažďovat a evidovat údaje z krizového plánu kraje,

¹⁶⁴ Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Hejtman kraje

Hejtman kraje plní v IZS následující úkoly:

- a) organizuje integrovaný záchranný systém na úrovni kraje,
- b) koordinuje a kontroluje přípravu na mimořádné události prováděnou orgány kraje, územními správními úřady s krajskou působností, starosty obcí s rozšířenou působností, právníckými a fyzickými osobami,
- c) schvaluje vnější havarijní plány, havarijní plán kraje a poplachový plán IZS kraje,
- d) koordinuje záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné události vzniklé na území kraje, pokud přesahuje území jednoho správního obvodu obce s rozšířenou působností a velitel zásahu vyhlásil nejvyšší stupeň poplachu nebo jej o to požádal anebo jej o koordinaci požádal starosta obce s rozšířenou působností.
- e) využívá pro koordinaci záchranných a likvidačních prací krizový štáb kraje zřízený na základě krizového zákona.

Pokud hejtman kraje provádí koordinaci záchranných a likvidačních prací, je povinen předávat zprávy o jejich průběhu Ministerstvu vnitra prostřednictvím operačních a informačních středisek IZS. Rovněž v případě, že hejtman kraje pokud žádá v rámci uvedené koordinace o síly a prostředky pro řešení mimořádné události, provádí tak prostřednictvím operačního a informačního střediska IZS kraje a podle poplachového plánu IZS kraje.

Orgány obce s rozšířenou působností

Ve smyslu zákona o IZS plní na úrovni obcí s rozšířenou působností úkoly dle tohoto zákona zejména:

- starosta obce s rozšířenou působností a
- obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Úkoly orgánů obce s rozšířenou působností se vztahují ke správnímu obvodu obce s rozšířenou působností, tzn. na území, kde obecní úřad s rozšířenou působností vykonává v přenesené působnosti státní správu. Obecní úřad obce s rozšířenou působností zároveň plní úkoly v obci, ve které je jeho sídlo, ale ne z titulu obce s rozšířenou působností, ale z hlediska úkolů obce jako takové¹⁶⁵.

---

¹⁶⁵ To je právě důsledek reformy státní správy, kdy okresní úřad nahradil do určité míry výkon státní správy v přenesené působnosti v určitém správním obvodu a to orgánem obce k tomu zákonem určené tzv. obce s rozšířenou působností. Obecní úřad v takovéto obci má tedy úlohu dvojí: pro svoji obec a pro svěřený správní obvod. Obdobně je tomu také u starosty obce s rozšířenou působností, který pro správní obvod obce s rozšířenou působností je také pověřen některými úkoly.

Stejně jako v případě krajských úřadů, také v případě obecních úřadů s rozšířenou působností, plní úkoly tohoto úřadu HZS kraje a ten:

- a) zajišťuje připravenost správního obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochranu obyvatelstva,
- b) koordinuje záchranné a likvidační práce, popřípadě plní úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací stanovené Ministerstvem vnitra,
- c) organizuje součinnost mezi obecním úřadem obce s rozšířenou působností a územními správními úřady s působností v jeho správním obvodu a ostatními obcemi,
- d) řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí IZS,
- e) organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek IZS zaměřené na jejich vzájemnou součinnost;
- f) zabezpečuje varování a vyrozumění,
- g) organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření,
- h) organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva,
- i) organizuje a koordinuje humanitární pomoc,
- j) organizuje hospodaření s materiálem civilní ochrany,
- k) vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany a staveb dotčených požadavky civilní ochrany v kraji,
- l) shromažďuje a používá pro zpracování vnějších havarijních plánů a havarijního plánu kraje potřebné údaje,
- m) seznamuje ostatní obce, právnické a fyzické osoby ve svém správním obvodu s charakterem možného ohrožení obyvatel s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi,
- n) zpracovává vnější havarijní plán, pokud to vyplývá ze zvláštního právního předpisu a zóna havarijního plánování nebezpečného podniku nepřesahuje správní obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- o) spolupracuje při zpracování vnějšího havarijního plánu a při koordinovaném řešení mimořádné události s krajským úřadem, pokud zóna havarijního plánování nebezpečného podniku přesahuje území správního obvodu obce s rozšířenou působností,
- p) zajišťuje havarijní připravenost stanovenou havarijním plánem kraje a vnějšími havarijními plány a ověřuje ji cvičeními.

HZS kraje zpravidla plní úkoly obecního úřadu s rozšířenou působností prostřednictvím svého územního odboru a veliteli stanic HZS kraje, kteří jsou nejbližšími "partnery" starostů obcí s rozšířenou působností v oblasti IZS, požární ochrany a ochrany obyvatelstva.

Starosta obce s rozšířenou působností

Starosta obce s rozšířenou působností plní na úseku IZS ve správním obvodu obce s rozšířenou působností následující úkoly:

- a) koordinuje záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné události vzniklé ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud jej velitel zásahu o koordinaci požádal. Pro koordinaci záchranných a likvidačních prací může starosta obce s rozšířenou působností použít krizový štáb své obce,
- b) schvaluje vnější havarijní plány.

Starosta obce s rozšířenou působností má kromě výše uvedených úkolů a pravomocí také úkoly a pravomoci jako každý jiný starosta obce.

Je třeba věnovat pozornost podmínce o převzetí koordinace záchranných a likvidačních prací starostou obce s rozšířenou pravomocí. Vzhledem k poměrně omezeným možnostem obcí s rozšířenou působností (výjimku snad tvoří obce jako Plzeň, Brno, Ostrava – tedy obce s magistráty) není použito stejného mechanismu k převzetí koordinace záchranných a likvidačních prací starostou obce s rozšířenou působností jako je tomu u hejtmana kraje. V řadě těchto obcí totiž nejsou ani všechny základní složky IZS, takže možnosti obcí překonat mimořádnou událost silami a prostředky ve své působnosti jsou omezené.

Možnost, že velitel zásahu požádá o koordinaci záchranných a likvidačních prací bude využívána především v té fázi řešení mimořádné události, ve které bude mít charakter spíše prací likvidačních s návazností na obnovu postiženého území a spojených především s potřebou řešení nouzového přežití obyvatelstva.

Starosta obce s rozšířenou působností je povinen předávat při koordinaci záchranných a likvidačních prací zprávy o jejich průběhu Ministerstvu vnitra prostřednictvím operačních a informačních středisek IZS. Jejich prostřednictvím bude rovněž vyžadovat pomoc při koordinaci záchranných a likvidačních prací ve prospěch správního obvodu obce s rozšířenou působností postiženého mimořádnou událostí. A to v souladu s poplachovým plánem IZS kraje.

Orgány obce

Dle zákona o IZS zajišťují orgány obce připravenost obce na mimořádné události a podílejí se na provádění záchranných a likvidačních prací a na ochraně obyvatelstva. Z orgánu obce zákon v této souvislosti ukládá úkoly zejména obecnímu úřadu a starosti obce. Uvedenou činnost vykonávají zmíněné orgány jako výkon státní správy v přenesené působnosti.

Na rozdíl od krajských úřadů nebo obecních úřadů obcí s rozšířenou působností neplní úkoly obecního úřadu HZS kraje.

Také úkoly obecního úřadu v IZS při koordinaci záchranných a likvidačních prací jsou poměrně omezené a soustředí se především na ochranu obyvatelstva v obci. S obecním úřadem nebo starostou obce tedy velitel zásahu spolupracuje, respektive je žádá o spolupráci v případě, že je třeba řešit ochranu obyvatelstva před účinky mimořádných událostí.

V rámci přeneseného výkonu státní správy obecní úřad zejména:

- a) organizuje přípravu obce na mimořádné události,
- b) podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací s integrovaným záchranným systémem,
- c) zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,
- d) hospodaří s materiálem civilní ochrany,
- e) poskytuje hasičskému záchrannému sboru kraje podklady a informace potřebné ke zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu,
- f) podílí se na zajištění nouzového přežití obyvatel obce,
- g) vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany nebo staveb dotčených požadavky civilní ochrany v obci.

K plnění uvedených úkolů může obec zřizovat zařízení civilní ochrany. Při zřizování těchto zařízení a plnění úkolů ochrany obyvatel jsou orgány obce povinny postupovat podle zvláštního právního předpisu¹⁶⁶. To lze vysvětlit tím, že jednotky požární ochrany, v případě obcí jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí, se na základě zákona o požární ochraně a jeho prováděcího předpisu¹⁶⁷ na úseku ochrany obyvatelstva podílí:

- a) na evakuaci obyvatel,
- b) na označování oblastí s výskytem nebezpečných látek,
- c) na varování obyvatel,
- d) na dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku,
- e) na humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití

Jednotka PO vykonává na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatel jen takovou činnost, která odpovídá jejímu vybavení a její dislokaci ve vztahu k vnější zóně havarijního plánování¹⁶⁸ a havarijnímu plánu kraje.¹⁶⁹

Zařízení civilní ochrany budou zřizována v obcích v souvislosti s obsluhou evakuačních stanovišť, označováním nebezpečných oblastí a nouzového přežití zejména z jednotek SDH obcí nezařazených v plošném

---

¹⁶⁶ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ § 70 zákona č. 133/1985 Sb. a § 30 vyhlášky č.247/2001 Sb. , o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany

¹⁶⁸ § 10 odst. 3 zákona č. 239/2000 Sb.

¹⁶⁹ § 12 odst. 2 písm g) zákona č. 239/2000 Sb.

pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany nebo speciálně vytvořenými skupinami. Za válečného stavu bude třeba zabezpečit, aby uvedená zařízení zabezpečovala i další úkoly ochrany obyvatel, které má obec plnit, tj. výdej prostředků protichemické a protiradiační ochrany a také obsluhu krytového fondu v majetku obcí.

Obecní úřad má rovněž za povinnost seznamovat právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva a organizovat za tím účelem příslušná školení.

Obec je považována ve věcech ochrany obyvatel za dotčený orgán ve stavebním a územním řízení¹⁷⁰.

---

¹⁷⁰ Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Starosta obce

Starosta obce při provádění záchranných a likvidačních prací:

- a) zajišťuje varování osob nacházejících se na území obce před hrozícím nebezpečím,
- b) organizuje v dohodě s velitelem zásahu nebo se starostou obce s rozšířenou působností evakuaci osob z ohroženého území obce,
- c) organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatel obce,
- d) vyzývá, v případě potřeby, právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.

LITERATURA

- [1] Zákon ČNR č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů
- [2] Vyhláška MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek PO, v aktuálním znění
- [3] Vyhláška MV č. 246/2001 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o požární ochraně
- [4] Šenovský, M.; Adamec, V.: Právní rámec krizového řízení. SPBI, 2005. ISBN: 80-86634-55-8
- [5] Hanuška, Z.: Plošné rozmístění sil a prostředků. Skriptum SPBI 2006.
- [6] Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů.
- [7] Šenovský, M.; Adamec, V.: Integrovaný záchranný systém. SPBI 2005. ISBN: 80-86634-65-5
- [8] Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení v aktuálním znění.
- [9] Směrnice Ministerstva vnitra ze dne 8. října 2004 č.j.: PO-365/IZS-2004, kterou se stanoví jednotná pravidla organizačního uspořádání krizového štábu kraje a obce, jeho uvedení do pohotovosti, vedení dokumentace a některé další podrobnosti. Publikováno ve věstníku vlády č. 4/2004.